

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2024. gada 19. decembrī

Senāts šādā sastāvā: senators referents Aivars Uminskis, senatori Artūrs Freibergs un Inguna Radzeviča

rakstveida procesā izskatīja kriminālietu sakarā ar Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurora Agra Skradaļa kasācijas protestu, apsūdzētā /pers. A/ un viņa aizstāvja zvērināta advokāta Artūra Zvejsalnieka, cietušo /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/, /pers. F/, /pers. G/, /pers. H/, /pers. I/, /pers. J/, /pers. K/, /pers. L/, /pers. M/, /pers. N/, /pers. O/, /pers. P/, /pers. R/, cietušo /pers. S/ un /pers. T/ (pirms uzvārda maiņas – /Uzvārds/), /pers. U/ un /pers. V/, /pers. Z/ un /pers. AA/, /pers. AB/ un /pers. AC/, /pers. AD/ un /pers. AE/, cietušo /pers. AF/ (/pers. AF/), /pers. AG/ un /pers. AH/, /pers. AI/, /pers. AJ/ un /pers. AK/, /pers. AL/, /pers. AM/ un /pers. AN/, /pers. AO/, /pers. AP/ un /pers. AR/, cietušo /pers. AS/, /pers. AT/, /pers. AU/ un /pers. AV/ (/pers. AV/), cietušo /pers. AZ/, /pers. BA/, /pers. BB/, /pers. BC/ un /pers. BD/, cietušās /pers. BE/ likumiskā pārstāvja /pers. BF/, cietušā /pers. BG/ pārstāves zvērinātas advokātes Jevgenijas Tverjanovičas-Bores un mirušās apsūdzētās /pers. BH/ aizstāves zvērinātas advokātes Ievas Timermanes kasācijas sūdzībām par Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 24. janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2020. gada 18. februāra spriedumu

[1.1] /pers. A/, personas kods /personas kods/,

atzīts par vainīgu Kriminālikuma 239. panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 3 gadiem, atņemot tiesības veikt atbildīgā būvkonstrukciju daļas vadītāja pienākumus uz 5 gadiem;

atzīts par vainīgu Kriminālikuma 123. panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 4 gadiem.

Saskaņā ar Kriminālikuma 50. panta pirmo un otro daļu galīgais sods /pers. A/ noteikts brīvības atņemšana uz 6 gadiem, atņemot tiesības veikt atbildīgā būvkonstrukciju daļas vadītāja pienākumus uz 5 gadiem.

[1.2] /pers. BI/, personas kods /personas kods/,

atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Kriminālikuma 239. panta otrās daļas un attaisnots;

atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Kriminālikuma 123. panta otrās daļas un attaisnots.

[1.3] /pers. BJ/, personas kods /personas kods/,

atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Kriminālikuma 239. panta otrās daļas un attaisnots;

atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Kriminālikuma 123. panta otrās daļas un attaisnots.

[1.4] /pers. BK/, personas kods /personas kods/,

atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Kriminālikuma 239. panta otrās daļas un attaisnots;

atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Kriminālikuma 123. panta otrās daļas un attaisnots.

[1.5] /pers. BL/, personas kods /personas kods/,

atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Kriminālikuma 239. panta otrās daļas un attaisnots;

atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Kriminālikuma 123. panta otrās daļas un attaisnots.

[1.6] /pers. BH/, personas kods /personas kods/,

atzīta par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Kriminālikuma 319. panta trešās daļas un attaisnota.

[1.7] /pers. BM/, personas kods /personas kods/,

atzīta par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Kriminālikuma 319. panta trešās daļas un attaisnota.

[1.8] /pers. BN/, personas kods /personas kods/,

atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Kriminālikuma 319. panta trešās daļas un attaisnots.

[1.9] /pers. BO/, personas kods /personas kods/,

atzīta par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Kriminālikuma 146. panta otrās daļas un attaisnota.

[1.10] Izbeigts kriminālprocess daļā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu sabiedrībai ar ierobežotu atbildību /Nosaukums A/ (turpmāk – SIA /Nosaukums A/), SIA /Nosaukums B/, sabiedrībai ar ierobežotu atbildību /Nosaukums C/ (turpmāk – SIA /Nosaukums C/), sabiedrībai ar ierobežotu atbildību /Nosaukums D/ (turpmāk – SIA /Nosaukums D/), SIA /Nosaukums E/.

[1.11] Izlemts jautājums par pieteiktajām kaitējuma kompensācijām, tai skaitā

no apsūdzētā /pers. A/ cietušā /pers. BG/ labā piedzīta kaitējuma kompensācija par morālo aizskārumu 50 000 euro, pārējā daļā – par 250 000 euro – kaitējuma kompensācija par morālo aizskārumu nav noteikta. Cietušā /pers. BG/ kaitējuma kompensācijas par morālo aizskārumu pieteikums daļā pret apsūdzētajiem /pers. BI/, /pers. BJ/, /pers. BK/, /pers. BL/, /pers. BH/, /pers. BM/ un /pers. BN/ atstāts bez izskatīšanas.

[1.12] Izlemts jautājums par rīcību ar apsūdzēto /pers. A/, /pers. BI/, /pers. BJ/, /pers. BK/, /pers. BL/, SIA /Nosaukums A/, SIA /Nosaukums B/ un SIA /Nosaukums E/ mantu, kurai pirmstiesas procesā uzlikts arests.

[1.13] Izlemts jautājums par procesuālo izdevumu piedziņu.

No apsūdzētā /pers. A/ valsts labā piedzīti procesuālie izdevumi: 244 469,75 euro par kompleksās būvniecības ekspertīzes veikšanu un

97 681,68 euro par lietisko pierādījumu glabāšanu.

Procesuālie izdevumi 21 209,10 euro par zvērinātas advokātes Olitas Kauces piedalīšanos pirmās instances tiesā segti no valsts līdzekļiem.

[1.14] Izlemts jautājums par galīgo rīcību ar lietiskajiem pierādījumiem.

[1.15] Pirmās instances tiesa 2020. gada 18. februārī pieņēma blakus lēmumu par Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokuroriem Kasparu Cakulu, Jekaterinu Kušakovu un A. Skradaili, viņu rīcībā konstatējot Kriminālprocesa likumā noteikto pienākumu nepienācīgu pildīšanu, veicot kriminālprocesa uzraudzību pirmstiesas procesā un uzturot valsts apsūdzību Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesā.

Turklāt pirmās instances tiesa 2020. gada 18. februārī pieņēma blakus lēmumu, ar kuru informējusi Rīgas tiesas apgabala prokuratūru par krimināllietā Nr. 11511002713 konstatētajiem apstākļiem jautājuma izlemšanai par kriminālprocesa uzsākšanu pret likvidētās SIA /Nosaukums F/ bijušajām amatpersonām un darbiniekiem.

[2] Ar Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 24. janvāra spriedumu, iztiesājot lietu sakarā ar Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurora A. Skradaila apelācijas protestu, apsūdzētā /pers. A/ aizstāvja A. Zvejsalnieka, cietušo /pers. V/, /pers. U/, /pers. E/, /pers. BP/ (pirms uzvārda maiņas – /Uzvārds/), /pers. F/, /pers. BR/, /pers. K/, /pers. BS/, /pers. I/, /pers. C/, /pers. M/, sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Pērle Lux” (turpnāk – SIA „Pērle Lux”), /pers. N/, /pers. BT/, /pers. BU/, /pers. BV/ (pirms uzvārda maiņas – /Uzvārds/), /pers. BZ/, /pers. O/, /pers. CA/, cietušo /pers. CB/ un /pers. CD/, /pers. S/ un /pers. T/, /pers. AD/ un /pers. AE/, /pers. CE/ un /pers. CF/, /pers. AL/ un /pers. AN/, /pers. Z/ un /pers. AA/, cietušo /pers. CG/, /pers. CH/ un /pers. L/, /pers. AO/, /pers. AP/ un /pers. AR/, /pers. AI/, /pers. AJ/ un /pers. AK/, /pers. AH/, /pers. AF/ un /pers. AG/, /pers. CI/ un /pers. CJ/, /pers. D/, /pers. AB/ un /pers. AC/, cietušo /pers. AT/, /pers. AS/, /pers. AU/, /pers. AV/, cietušo /pers. AZ/, /pers. CK/, /pers. BC/, /pers. B/, /pers. BA/, /pers. BB/ un /pers. BD/, cietušās /pers. BE/ likumiskā pārstāvja /pers. BF/, cietušā /pers. CL/ (*/pers. CL/*) pārstāvja zvērināta advokāta Laura Briķmaņa, cietušā /pers. CM/ (*/pers. CM/*) pārstāvja /pers. CN/, cietušā /pers. CO/ likumīgās pārstāves /pers. CP/ un cietušās /pers. CR/, cietušo /pers. J/, /pers. BG/ (*/pers. BG/*), /pers. CT/, /pers. CU/, /pers. CV/, /pers. CZ/, /pers. DA/, /pers. DB/, /pers. DC/, cietušo /pers. DE/ (*/pers. DE/*) un /pers. DF/, /pers. DG/ un /pers. DH/, cietušo /pers. G/, /pers. P/ un /pers. R/, /pers. DI/, /pers. DJ/ (*/pers. DJ/*) un /pers. DI/ (*/pers. DK/*) un cietušo /pers. DL/, /pers. DM/, /pers. DN/, /pers. DO/, /pers. DP/ un /pers. DR/ pārstāves zvērinātas advokātes J. Tverjanovičas-Bores apelācijas sūdzībām, Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2020. gada 18. februāra spriedums atcelts daļā par:

apsūdzētā /pers. A/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas, 123. panta otrās daļas;

apsūdzētajam /pers. A/ noteikto galīgo sodu saskaņā ar Krimināllikuma 50. panta pirmo un otro daļu;

kaitējuma kompensācijām;

apsūdzēto /pers. BI/, /pers. BJ/, /pers. BK/ un /pers. BL/ atzīšanu par nevainīgiem pret viņiem celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas, 123. panta otrās daļas un attaisnošanu;

apsūdzēto /pers. BM/ un /pers. BN/ atzīšanu par nevainīgiem pret viņiem celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 319. panta trešās daļas un attaisnošanu;

apsūdzētās /pers. BO/ atzīšanu par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 146. panta otrās daļas un attaisnošanu;

kriminālprocesa izbeigšanu daļā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajām personām SIA /Nosaukums B/, SIA /Nosaukums C/, SIA /Nosaukums D/, SIA /Nosaukums E/.

[2.1] Apelācijas tiesvedība /pers. BH/ apsūdzībā pēc Krimināllikuma 319. panta trešās daļas izbeigta.

[2.2] /pers. A/

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 239. panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 3 gadiem 6 mēnešiem, atņemot tiesības veikt atbildīgā būvkonstrukciju daļas vadītāja pienākumus uz 5 gadiem;

/pers. A/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 123. panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 4 gadiem 6 mēnešiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50. panta pirmo un otro daļu galīgais sods /pers. A/ noteikts brīvības atņemšana uz 6 gadiem 6 mēnešiem, atņemot tiesības veikt atbildīgā būvkonstrukciju daļas vadītāja pienākumus uz 5 gadiem.

[2.3] /pers. BI/

atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas un attaisnots;

atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 123. panta otrās daļas un attaisnots.

[2.4] /pers. BJ/

atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas un attaisnots;

atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 123. panta otrās daļas un attaisnots.

[2.5] /pers. BK/

atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas un attaisnots;

atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 123. panta otrās daļas un attaisnots.

[2.6] /pers. BL/ atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas un attaisnots;

atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 123. panta otrās daļas un attaisnots.

[2.7] /pers. BM/ atzīta par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 319. panta trešās daļas un attaisnota.

[2.8] /pers. BN/ atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 319. panta trešās daļas un attaisnots.

[2.9] /pers. BO/ atzīta par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 146. panta otrās daļas un attaisnota.

[2.10] Izbeigts kriminālprocess daļā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu SIA /Nosaukums B/, SIA /Nosaukums C/, SIA /Nosaukums D/, SIA /Nosaukums E/.

[2.11] Izlemts jautājums par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Money Express”, sabiedrības ar ierobežotu atbildību „LD STELS”, SIA „Pērle Lux”, sabiedrības ar ierobežotu atbildību „DENIELS”, SIA „ZOO Centrs”, sabiedrības ar ierobežotu atbildību „KORS N”; /pers. DS/, /pers. DT/, /pers. BZ/, /pers. DU/, /pers. DV/, /pers. DZ/, /pers. EA/, /pers. EB/, /pers. CZ/, /pers. EC/, /pers. ED/, /pers. EE/, /pers. EF/, /pers. EG/, /pers. EH/, /pers. EI/, /pers. EJ/, /pers. EK/, /pers. DB/, /pers. EL/, /pers. EM/, /pers. EN/, /pers. EO/, /pers. EP/, /pers. ER/, /pers. ES/, /pers. ET/, /pers. EU/, /pers. EV/, /pers. EZ/, /pers. FA/, /pers. FB/, /pers. FC/, /pers. FD/, /pers. FE/, /pers. FF/, /pers. FG/, /pers. FH/, /pers. FI/, /pers. FJ/, /pers. FK/, /pers. FL/, /pers. BU/, /pers. FM/, /pers. DA/, /pers. FN/, /pers. DC/, /pers. FO/, /pers. FP/, /pers. FR/, /pers. BS/, /pers. FS/, /pers. CE/, /pers. FT/, /pers. CV/, /pers. CT/, /pers. DI/, /pers. DI/, /pers. DJ/, /pers. FU/, /pers. FV/, /pers. FZ/, /pers. AI/, /pers. AJ/, /pers. AL/, /pers. AN/, /pers. GA/, /pers. AM/, /pers. GB/, /pers. GC/, /pers. GD/, /pers. CF/, /pers. J/, /pers. AS/, /pers. AV/, /pers. AF/, /pers. AH/, /pers. AG/, /pers. AB/, /pers. D/, /pers. AC/, /pers. GE/, /pers. GF/, /pers. GG/, /pers. GH/, /pers. GI/, /pers. GJ/, /pers. AZ/, /pers. BA/, /pers. B/, /pers. BC/, /pers. BD/, /pers. BB/, /pers. CK/, /pers. E/, /pers. GK/, /pers. BE/, /pers. CR/, /pers. GL/, /pers. AO/, /pers. AP/, /pers. AR/, /pers. GM/, /pers. CL/, /pers. BV/, /pers. GN/, /pers. GO/, /pers. M/, /pers. GP/, /pers. BR/, /pers. DE/, /pers. I/, /pers. Z/, /pers. GR/, /pers. AA/, /pers. GS/, /pers. GT/, /pers.

AD/, /pers. AE/, /pers. CG/, /pers. CH/, /pers. S/, /pers. T/, /pers. GU/, /pers. GV/, /pers. C/, /pers. N/, /pers. U/, /pers. GZ/, /pers. CB/, /pers. CD/, /pers. CN/, /pers. HA/, /pers. G/, /pers. P/, /pers. R/, /pers. K/, /pers. HB/, /pers. HC/, /pers. HD/, /pers. HE/, /pers. HF/, /pers. HG/, /pers. HH/, /pers. DR/, /pers. HI/, /pers. HJ/, /pers. HK/, /pers. HL/, /pers. HM/, /pers. HN/, /pers. HO/, /pers. HP/, /pers. HR/, /pers. HS/, /pers. HT/, /pers. BT/, /pers. DG/, /pers. DH/, /pers. O/, /pers. DL/, /pers. DM/, /pers. DO/, /pers. DN/, /pers. DP/, /pers. DE/, /pers. DF/, /pers. AK/, /pers. L/, /pers. HZ/, /pers. IA/, /pers. IB/, /pers. IC/, /pers. ID/, /pers. CU/, /pers. AU/, /pers. IE/, /pers. IF/, /pers. V/, /pers. IG/, /pers. IH/, /pers. II/, /pers. IJ/, /pers. IK/, /pers. IL/, /pers. IM/, /pers. IN/, /pers. IO/, /pers. IP/, /pers. IR/, /pers. IS/, /pers. IT/, /pers. IU/, /pers. IV/, /pers. H/, /pers. IZ/, /pers. JA/, /pers. JB/, /pers. JC/, /pers. JD/, /pers. JE/, /pers. JF/, /pers. JG/, /pers. J/, /pers. JI/, /pers. AT/, /pers. JJ/, /pers. JK/, /pers. F/, /pers. JL/, /pers. JM/, /pers. JN/, AS „PNB Banka”, sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Papaya Baltic”, SIA „Reitan Convenience Latvia” (pirms nosaukuma maiņas – SIA „Narvesen Baltija”), sabiedrības ar ierobežotu atbildību „TINEO”, SIA /Nosaukums E/, /pers. CS/, /pers. CO/, SIA „RIKI TRADE” (pirms nosaukuma maiņas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „OPTILUKS”), /pers. JO/, /pers. CI/, /pers. CJ/, /pers. JP/, /pers. BP/, /pers. JR/, /pers. JS/, /pers. JT/, /pers. CA/, /pers. HV/, /pers. JU/, /pers. JV/, /pers. JZ/, /pers. KA/, /pers. KB/, /pers. KC/, /pers. KD/, /pers. KE/, /pers. KF/, /pers. KG/, /pers. KH/ pieteiktajām kaitējuma kompensācijām

[2.12] Izbeigts kriminālprocess daļā par /pers. JK/, /pers. KI/, /pers. KJ/, /pers. CM/, /pers. KK/, /pers. KL/, /pers. KM/, /pers. KN/, /pers. KO/, /pers. KP/, /pers. KR/, /pers. KS/ un /pers. KT/ pieteiktajām morālā kaitējuma kompensācijām

Izbeigts kriminālprocess daļā par /pers. BG/ pieteikto morālā kaitējuma kompensāciju 300 000 euro.

[2.13] Pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedums atstāts negrozīts.

[2.14] Atcelti Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2020. gada 18. februāra blakus lēmumi.

[2.15] No apsūdzētā /pers. A/ valsts labā piedzīti procesuālie izdevumi 2541 euro par aizstāvja A. Zvejsalnieka piedalīšanos apelācijas instances tiesā.

[2.16] Procesuālie izdevumi 9420 euro par zvērinātu advokātu I. Timermanes un Ainas Bērziņas piedalīšanos apelācijas instances tiesā segti no valsts līdzekļiem

[2.17] Apelācijas instances tiesa 2023. gada 24. janvārī pieņēma blakus lēmumus, kuros:

Rīgas tiesas apgabala prokuratūras virsprokuroram norādīts uz kriminālprocesu Nr. 11511002713 veikušo amatpersonu rīcību un uz nepieciešamību izlemt jautājumu par kriminālprocesa uzsākšanu saistībā ar krimināllietas Nr. 11511002713 iztiesāšanas laikā iegūtajām ziņām par iespējamo dokumentu viltošanu;

Rīgas pilsētas tiesas priekšsēdētājam norādīts uz pieļautajiem Kriminālprocesa likuma normu pārkāpumiem, taisot spriedumu krimināllietā Nr. 11511002713;

Latvijas Zvērinātu advokātu padomei norādīts uz zvērinātas advokātes J. Tverjanovičas-Bores rīcību, īstenojot cietušā /pers. BG/ pārstāvību kriminālprocesā Nr. 11511002713 apelācijas instances tiesā.

[3] Ar apelācijas instances tiesas spriedumu /pers. A/ atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas par to, ka viņš pārkāpa celtņu celtniecības normas un noteikumus, kā rezultātā sabruka būves daļa, kas izraisīja smagas sekas, un pēc Krimināllikuma 123. panta otrās daļas par vairāku personu prettiesisku nonāvēšanu aiz neuzmanības.

Apelācijas instances tiesā /pers. BI/, /pers. BJ/, /pers. BL/ un /pers. BK/ tika uzturēta apsūdzība pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas par to, ka viņi pārkāpa celtņu celtniecības normas un noteikumus, kā rezultātā sabruka būves daļa, kas izraisīja smagas sekas.

Turklāt apelācijas instances tiesā /pers. BI/, /pers. BJ/, /pers. BL/ un /pers. BK/ tika uzturēta apsūdzība arī pēc Krimināllikuma 123. panta otrās daļas par vairāku personu prettiesisku nonāvēšanu aiz neuzmanības.

Apelācijas instances tiesā /pers. BM/, /pers. BN/ un /pers. BH/ tika uzturēta apsūdzība pēc Krimināllikuma 319. panta trešās daļas par valsts amatpersonas pienākumu nepildīšanu, proti, par to, ka viņi, būdami valsts amatpersonas, aiz nolaidības neizdarīja darbības, kuras viņiem pēc likuma un uzdota uzdevuma bija jāizdara, lai novērstu kaitējumu pārvaldības kārtībai un ar likumu aizsargātām personas interesēm, kas izraisīja smagas sekas.

Apelācijas instances tiesā /pers. BO/ tika uzturēta apsūdzība pēc Krimināllikuma 146. panta otrās daļas par to, ka viņa, būdama persona, kas uzņēmumā atbildīga par darba aizsardzību reglamentējošo normatīvo aktu prasību ievērošanu, pārkāpa šo normatīvo aktu prasības, kas izraisīja smagus miesas bojājumus vairākiem cilvēkiem un cilvēku nāvi.

[4] Par Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 24. janvāra spriedumu Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurors A. Skradailis iesniedzis kasācijas protestu, apsūdzētais /pers. A/ un viņa aizstāvis A. Zvejsalnieks, cietušie /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/, /pers. F/, /pers. G/, /pers. H/, /pers. I/, /pers. J/, /pers. K/, /pers. L/, /pers. M/, /pers. N/, /pers. O/, /pers. P/, /pers. R/, cietušie /pers. S/ un /pers. T/, /pers. U/ un /pers. V/, /pers. Z/ un /pers. AA/, /pers. AB/ un /pers. AC/, /pers. AD/ un /pers. AE/, cietušie /pers. AF/, /pers. AG/ un /pers. AH/, /pers. AI/, /pers. AJ/ un /pers. AK/, /pers. AL/, /pers. AM/ un /pers. AN/, /pers. AO/, /pers. AP/ un /pers. AR/, cietušie /pers. AS/, /pers. AT/, /pers. AU/ un /pers. AV/, cietušie /pers. AZ/, /pers. BA/, /pers. BB/, /pers. BC/ un /pers. BD/, cietušās /pers. BE/ likumiskais pārstāvis /pers. BF/, cietušā /pers. BG/ pārstāve zvērināta advokāte J. Tverjanoviča-Bore un mirušās apsūdzētās /pers. BH/ aizstāve I. Timermane iesnieguši kasācijas sūdzības.

[5] Prokurors A. Skradailis kasācijas protestā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu daļā par:

apsūdzētā /pers. A/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas, 123. panta otrās daļas un /pers. A/ noteikto galīgo sodu;

/pers. BI/, /pers. BJ/, /pers. BK/ un /pers. BL/ atzīšanu par nevainīgiem pret viņiem celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas, 123. panta otrās daļas un attaisnošanu;

/pers. BM/ un /pers. BN/ atzīšanu par nevainīgiem pret viņiem celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 319. panta trešās daļas un attaisnošanu;

/pers. BO/ atzīšanu par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 146. panta otrās daļas un attaisnošanu;

kriminālprocesa izbeigšanu daļā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajām personām SIA /Nosaukums B/, SIA /Nosaukums C/, SIA /Nosaukums D/, SIA /Nosaukums E/;

procesuālo izdevumu, kas saistīti ar zvērinātas advokātes A. Bērziņas piedalīšanos apelācijas instances tiesā, segšanu no valsts līdzekļiem;

un šajā daļā nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas protestā lūgts atcelt Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 24. janvāra blakus lēmumu par iespējamo dokumentu viltošanu.

Izslēdzot no /pers. A/ apsūdzības daļu par to, ka aiz viņa neuzmanības iestājās Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests (turpmāk – VUGD) darbinieku /pers. KU/, /pers. KV/ un /pers. KZ/ nāve un cietušajiem /pers. JV/, /pers. KC/, /pers. HV/, /pers. KF/, /pers. JO/, /pers. KG/, /pers. KA/, /pers. KH/, /pers. KD/, /pers. JU/ tika nodarīti dažāda smaguma pakāpes miesas bojājumi, un atzīstot /pers. BI/, /pers. BJ/, /pers. BK/ un /pers. BL/, /pers. BM/, /pers. BN/ un /pers. BO/ par nevainīgiem pret viņiem celtajās apsūdzībās un attaisnojot, apelācijas instances tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa

likuma 124., 127.–130., 511., 512. pantu un 564. panta ceturto daļu. Turklāt tiesa, nosakot /pers. A/ sodu, nepareizi piemērojusi Krimināllikuma Vispārīgās daļas pantus.

Kasācijas protestu pamato turpmāk norādītie argumenti.

[5.1] Par /pers. A/ apsūdzību un viņam piespriesto sodu.

[5.1.1] Apelācijas instances tiesa, sniedzot jaunu pierādīto noziedzīgo nodarījumu aprakstu, nepamatoti no tiesā uzturētās apsūdzības izlēgusi apsūdzētā /pers. A/ darbības, kas nav saistītas ar kopnes apakšējā mezgla aprēķinu, proti, to, ka /pers. A/ neizstrādāja tērauda kopņu MK-1 montāžas mezgla projekta risinājumu, nepilnvērtīgi veica metālkopņu, metāla siju un saites ārējo pārbaudi, nepārbaudījās par darba veicēja personību, kvalifikāciju un dalību montāžas darbu veikšanā, nezondēja ar mērtastu spraugu starp fāsonlapām, nepārbaudījās par bultskrūvju nostiepumu, nepārbaudīja izbūvētā virsbetona slāņa biezumu, pēc ugunsgrēka neveica junta pārseguma konstrukciju, kā arī tērauda konstrukciju – kopņu – stāvokļa un drošuma novērtēšanu. Tiesa nepamatoti konstatējusi, ka tikai nepareizs kopnes apakšējā mezgla aprēķins ir bijis cēloniskā sakarā ar sekām un noteicis /pers. A/ inkriminēto noziedzīgo nodarījumu kvalifikāciju pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas, 123. panta otrās daļas.

[5.1.2] Tiesa nepamatoti atzinusi, ka VUGD darbinieku nāve un dažāda smaguma miesas bojājumi negadījuma vietā nav radušies apsūdzētā /pers. A/ izdarīto noziedzīgo nodarījumu rezultātā. Šāds atzinums neatbilst juridiskajā literatūrā paustajam viedoklim, ka gadījumā, ja apsūdzētais aiz neuzmanības izraisījis ugunsgrēku, bet vēlāk tā likvidācijas procesā iet bojā ugunsdzēsēji, cēloņsakarība pastāv ne tikai starp nevērīgu rīcību ar uguni un ugunsgrēku, bet arī ar ugunsdzēsēju nāvi. Apstākļi, ka ugunsdzēsēju brigāde pēc savas iniciatīvas devās mājās iekšienē glābšanas pasākumu veikšanai, cēloņsakarību neizslēdz.

[5.1.3] Tiesa, nosakot apsūdzētajam /pers. A/ sodu pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas, 123. panta otrās daļas, pārkāpusi Krimināllikuma 35. panta otro daļu un 46. pantu, jo nav ņēmusi vērā izdarīto noziedzīgo nodarījumu raksturu un radīto kaitējumu. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka apsūdzētais /pers. A/ ir pārkāpis vairāku normatīvo tiesību aktu prasības, ilgstoši (no 2009. gada 6. augusta līdz 2013. gada 21. novembrim) nevērīgi pildījis noziedzīgo nodarījumu aprakstā norādītos pienākumus, un tā rezultātā iestājusies 54 cilvēku nāve, 46 cietušajiem nodarīti dažāda smaguma miesas bojājumi, radīts mantiskais zaudējums, kas vairākkārt pārsniedz 50 tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummā. Turklāt noziedzīgie nodarījumi vērsti pret vissvarīgākajām sabiedrības un individuālo tiesībām – dzīvību, veselību un vispārējo drošību.

Tiesa nepamatoti konstatējusi, ka atbildību pastiprina apstākļa neesība liedz piemērot apsūdzētajam panta sankcijā paredzēto bargāko soda mēru. Tiesa nav motivējusi /pers. A/ noteiktā galīgā soda mēra izvēli, kas ir atzīstams par Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu.

[5.2] Tiesa, atzīstot, ka apsūdzētā /pers. BI/ rīcībā nebija rasējumu ar dalīto kopni un būvkonstrukciju sabrukšanas iemesls ir tās būvprojekta nepilnības, kuras radušās jau pēc /pers. BI/ veiktās ekspertīzes, nav ņēmusi vērā: 1) liecinieka /pers. LA/ liecības par dalītās kopnes izstrādi no 2009. gada februāra līdz 2010. gada novembrim; 2) sabiedrības ar ierobežotu atbildību /Nosaukums G/ (turpmāk – SIA /Nosaukums G/ 2015. gada 10. aprīļa atzinumā Nr. 16/15 esošās ziņas par dalītās kopnes esību 2009. gada 4. novembra rasējumā Nr. BK-03-13, rasējuma 2010. gada 30. decembra revīzijā Nr. BK-03-13.5, un dalītās kopnes nestspēju; 3) liecinieka /pers. LB/ e-pasta sūtījumu apskates protokolā esošās ziņas par apsūdzētā /pers. A/ pēc junta nobrukuma veiktajām izmaiņām kopņu rasējumos, kurus /pers. A/ nosūtījis /pers. LB/, lai radītu priekšstatu par to, ka /pers. BI/ ekspertīzes veikšanai bija nodots rasējums ar nedalītu kopni; 4) apsūdzētā /pers. BI/ liecības par to, ka viņš neatceras, ka būtu saņēmis no /pers. A/ rasējumus ar veselu (ne divdaļīgu) kopni; 5) ekspertu, kas veica komplekso ekspertīzi par būvkonstrukciju nobrukuma faktu, liecības par to, ka nedalītās kopnes rasējums dokumentos netika konstatēts.

[5.3] Tiesa nav pamatojusi, kāpēc noraida apsūdzības pierādījumus, ka apsūdzētais /pers. BI/ projekta realizācijā bija ne tikai arhitekts, bet arī būvprojekta vadītājs.

Tiesa, atzīstot, ka apsūdzētais /pers. BI/ veica būvprojekta arhitektūras daļas autoruzraudzību, nevis būvkonstrukciju daļas autoruzraudzību, un viņam bija tiesības palauties uz pārbaudēm, kuras veica attiecīgās jomas sertificētie speciālisti, nav ņēmusi vērā: 1) liecinieka /pers. LC/ liecības par to, ka, sagatavojot aktu par darbu pieņemšanu, būvdarbu vadītājs, būvuzraugs un projektētājs autoruzraudzības kārtībā parakstās par visu konstrukciju atbilstību normatīvajiem tiesību aktiem; 2) ka apsūdzētais /pers. BI/ nevarēja uzņemties atbildīgā būvprojekta vadītāja pienākumus, ja viņš saskata savu nekompetenci, zināšanu, izglītības un profesionālo prasību trūkumu; 3) eksperta /pers. LD/ liecības par būvprojekta vadītāja atbildību projektēšanas darbu koordinēšanā, atsevišķu projekta daļu savstarpējo atbilstību un būvprojekta saturu kopumā, būvprojekta atbilstību Būvniecības likumam, Latvijas būvnormatīviem un Vispārīgajiem būvnoteikumiem.

Tiesa nepamatoti piešķirusi lielāku ticamību Latvijas Arhitektu savienības vēstulēs paustajam, ignorējot apstākli, ka Būvniecības likums un Vispārīgie būvnoteikumi kā celtniecības normatīvi pieņemti ar mērķi, lai tiktu ievērota vispārējā drošība. To, ka būvprojekta vadītājs ir atbildīgs par visu projektēšanas darbu koordinēšanu, atsevišķu projekta daļu savstarpējo atbilstību un projekta saturu kopumā, noteica Ministru kabineta 1997. gada 1. aprīļa noteikumu Nr. 112 „Vispārīgie būvnoteikumi” 69. punkts.

[5.4] Tiesa nepamatoti atzinusi, ka apsūdzētajam /pers. BK/ celtajā apsūdzībā norādītās celtniecības normas nosaka būves projektēšanas un būvniecības principus, bet neparedz konkrētas tiesības, pienākumus, rīcības priekšrakstus vai prasības, par kuru neievērošanu varētu saukt pie kriminālatbildības pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas.

Lai arī celtniecības normām ir vispārīgs raksturs, tās būvniecības procesa dalībniekiem neļauj pārvērsties pret saviem pienākumiem. No apsūdzībā norādītajām tiesību normām nepārprotami izriet, ka /pers. BK/ bija jāveic savi pienākumi tā, lai nodrošinātu būves stiprību, stabilitāti un drošību.

Tiesa, vērtējot, vai būvniecības dokumentācija bija pietiekama, lai varētu veikt metāla kopnes MK-1 montāžas darbus, nav ņēmusi vērā, ka no skrūvsavienojumu specifiskācijas un eksperta /pers. LE/ liecībām izriet, ka kopņu savienojumu mezglos faktiski tika ieskrūvētas skrūves, kas neatbilda būvniecības normu un noteikumu (turpmāk – SNiP) daļas 3.03.01.-87, kas attiecas uz nesošajām un norobežojošām konstrukcijām, nosacījumiem. Tāpat tiesa nav motivējusi, kāpēc minētās normas pārkāpums nav atzīstams par Krimināllikuma 239. panta otrās daļas objektīvās puses pazīmi.

Tiesas secinājumi par to, ka /pers. BK/ kā atbildīgā būvdarbu vadītāja kompetencē nebija konstatēt kļūdu būvkonstrukciju projektā, jo tas ir pretrunā būvniecības normatīvajos aktos nostiprinātajiem specializācijas, sertifikācijas un palāvēšanas principiem, kā arī par to, ka kopnes apakšjoslas vidējā savienojumā faktiski izmantotie skrūvsavienojumi nav tieši cēloniskā sakarā ar junta nobrukumu, jo tas būtu noticis arī izmantojot stiprākus skrūvsavienojumus, ir neatbilstoši lietas materiālos esošajām ziņām, proti: 1) ar kompleksās ekspertīzes atzinumā norādīto, ka kopņu skrūvsavienojumā izmantoto uzgriežņu tehniskie parametri būtiski ietekmēja junta konstrukcijas nestspēju, samazinot junta konstrukcijas sabrukuma laiku; 2) ar eksperta /pers. LE/ liecībām par ekspertīzes ietvaros veikto eksperimentu saistībā ar būvkonstrukciju sabrukuma iemesliem; 3) ar Patērētāju tiesību aizsardzības centra atzinumu un liecinieces /pers. LF/ (pirms uzvārda maiņas – /Uzvārds/) liecībām par to, ka bija nepieciešams nodrošināt tādu skrūvju un uzgriežņu izmantošanu slodzi nesošo metāla konstrukciju savienojumu vietās, kas atbilst saskaņotajam standartam un tiek atbilstoši marķēti.

Tāpat tiesa, atzīstot, ka lietā nav pierādījumu tam, ka /pers. BK/ atbilstoši būvniecību regulējošajiem normatīvajiem tiesību aktiem bija pienākums kontrolēt to, kura persona veic ierakstus būvdarbu žurnālā, un pārliecināties par darba veicēja personību un kvalifikāciju, nav ņēmusi vērā: 1) /pers. LG/ 2018. gada 6. februāra liecības, ka būvdarbu vadītājs ir atbildīgs par būvdarbu žurnāla aizpildīšanu, un citas personas tajā nevar veikt ierakstus; 2) Vides attīstības un reģionālās attīstības ministrijas 2003. gada 24. janvāra rīkojuma Nr. 26 „Par būvdarbu žurnālu” esošās ziņas par būvdarbu žurnālā norādāmo

informāciju.

Tiesa nav motivējusi, kādēļ apstāklis, ka kopņu montāžas darbus vadīja un nozīmīgo konstrukciju pieņemšanas aktu Nr. 9-2 parakstīja persona bez atbilstoša sertifikāta, nav atzīstams par celtniecības normu pārkāpumu, kas kopumā ar citiem apsūdzībā norādītajiem pārkāpumiem izraisīja smago seku iestāšanos.

Turklāt tiesa nav vērtējusi normatīvos būvniecības noteikumus par virsbetona slāņa slodzi, iedarbi un atbilstību projekta dokumentācijai, jo no projekta dokumentācijas secināms, ka virsbetona slānis bija neatbilstoši izveidots, pārsniedza drošības koeficientu, ņemot vērā virsbetona blīvumu, proti, tas radīja papildu slodzi uz nesošajām būvkonstrukcijām un bija viens no nogrūvumu veicinošajiem cēloņiem.

Tiesa, atzīstot, ka lietā nav pierādījumu tam, ka /pers. BK/ bija pienākums pārbaudīt nesošo kopņu sametinājumus, nav ņēmusi vērā būvniecības ekspertīzes atzinumu un eksperta /pers. LE/ liecību, ko kuras izriet, ka /pers. BK/, vadot būvdarbus un pieņemot darbus – pretuguns aizsargkrāsojumu, krāsojuma kārtas biežumu un nasegumu – bija iespējams konstatēt spraugas kopņu mezglos starp fasonlapām.

Tiesa nav izvērtējusi būvniecības ekspertīzes ekspertu atzinumā pausto secinājumu, ka notikušais ugunsgrēks bija atstājis negatīvu ietekmi uz būvprojektu, proti, kopnes vidējās joslas skrūšsavienojuma un virsbetona stiprība pēc ugunsgrēka bija mazāka par darbu pieņemšanas nodošanas aktā norādīto, tādēļ /pers. BK/, parakstot apliecinājumu par būves gatavību ekspluatācijai, pieļāva būvniecības noteikumu pārkāpumu. Būvniecības procesa dalībniekiem, tai skaitā /pers. BK/, pēc ugunsgrēka bija nepieciešams pārbaudīt ne tikai jumta pārseguma stāvokli un drošumu, bet arī novērtēt ugunsgrēka varbūtējo ietekmi uz būvprojektu, konstatēt kopņu deformēšanos un nekavējoties pieprasīt vai veikt slodžu pārrēķinu.

[5.5] Tiesa, izvērtējusi /pers. BL/ celto apsūdzību pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas, nepamatoti atzinusi, ka apsūdzētais /pers. BL/ nav rīkojies pretēji būvuzraudzības mērķim un nav pieļāvis būvuzrauga pienākumu pārkāpumus.

Pretēji tiesas secinātajam /pers. BL/ atbilstoši būvniecību regulējošiem normatīviem aktiem bija pienākums pārliecināties par darbuzņēmēja SIA /Nosaukums F/ veiktiem darbiem, nozīmēt darbu vadītāja personību un kvalifikāciju un pārbaudīt nesošo kopņu sametinājumus, kad tika pieņemts akts par kopņu ugunsdrošo pārkāpumu.

Pienācīgi kontrolējot veiktos darbus, tas ir, izpildot savus pienākumus atbilstoši būvuzrauga saistību rakstam un atrodoties kopņu tiešā tuvumā, /pers. BL/ bija jāpamata kopņu deformēšanās, arī kopņu apakšjoslu mezglu spraugu atvērumi pēc virsbetona uzklāšanas. /pers. BL/ pienākumu neizpildes dēļ netika konstatēti pieļautie celtniecības normu pārkāpumi, kā rezultātā bija sācies kopņu deformēšanās process.

Pretēji tiesas secinātajam no kompleksās būvniecības ekspertīzes ekspertu atzinuma nepāprotami izriet, ka /pers. BL/ bija atbildīgs par būvniecības laikā pieļautajiem kvalitātes un tehnoloģijas pārkāpumiem.

[5.6] Tiesa nepamatoti atzinusi, ka apsūdzētā /pers. BM/ nav izdarījis darbības, kuras viņai pēc likuma vai cita normatīvā tiesību akta, vai uzdota uzdevuma ir jāizdara, lai novērstu kaitējumu valsts varai vai pārvaldības kārtībai vai ar likumu aizsargātām personas interesēm, norādot, ka normatīvais regulējums paredz būvinspektora tiesības, nevis pienākumu veikt pārbaudes noteiktajos apstākļos. Tādējādi tiesa nepamatoti nav konstatējusi apsūdzētās darbības Krimināllikuma 319. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāvu.

Tiesa nav konstatējusi apsūdzētās /pers. BM/ prettiesisku bezdarbību, jo nav izvērtējusi, vai konkrētie lietas apstākļi nav tādi, kuros piešķirtās tiesības ir jāizmanto, jo atsevišķos gadījumos normatīvajos tiesību aktos piešķirtās tiesības rada pienākumu veikt konkrētas darbības tiesību un likumīgo interešu aizsardzībai. Tas, ka likums piešķir tiesības veikt kādu darbību, nozīmē tikai to, ka darbības veikšana, ja pastāv nosacījumi šo tiesību izmantošanai, juridiski kļūst par valsts amatpersonas pienākumu.

Tiesa izdarījusi nepamatotu secinājumu, ka /pers. BM/ nebija jāveic būvobjektā esošās dokumentācijas komplekta atbilstības pārbaude, tai skaitā iebūvēto materiālu un konstrukciju atbilstības deklarāciju pārbaude, un nebija jākonstatē jumta kopņu montāžas darba veikšanas projekta izstrūkums.

[5.7] Tiesa nepamatoti atzinusi, ka apsūdzētais /pers. BN/ nav izdarījis darbības, kuras viņam pēc likuma vai cita normatīvā tiesību akta vai uzdota uzdevuma ir jāizdara, lai novērstu kaitējumu valsts varai vai pārvaldības kārtībai vai ar likumu aizsargātām personas interesēm, un līdz ar to apsūdzētā darbības nepamatoti nav konstatējusi Krimināllikuma 319. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāvu.

[5.7.1] Tiesa nav izvērtējusi pierādījumus savstarpējā sakarībā, it īpaši liecinieces /pers. LF/ 2015. gada 1. jūnijā sniegtās liecības, Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2015. gada 5. janvāra atzinumu, un izdarījusi nepamatotu secinājumu par SIA /Nosaukums F/ 2011. gada 24. februārī izdotās deklarācijas un 2011. gada 28. februārī izdotās tehniskās pases atbilstību normatīvo tiesību aktu prasībām un nozīmi attiecībā uz nesošajām metāla konstrukcijām.

Tiesa nepamatoti atzinusi, ka tērauda kopņu izgatavošana noziedzīgo nodarījumu izdarīšanas laikā nebija reglamentēta, jo Latvijas valsts standarts tērauda konstrukciju un alumīnija konstrukciju izgatavošanā bija jāpiemēro tikai ar 2012. gada 1. jūliju – tas ir, jau pēc tam, kad tika parakstīts akts par objekta pieņemšanu ekspluatācijā. No liecinieces /pers. LF/ liecībām secināms, ka SIA /Nosaukums F/ piegādātajam tērauda kopņu komplektam pievienojusi atbilstības deklarāciju, kurā norādīts, ka tērauda konstrukciju izgatavošanas normatīvi atbilst standartiem, kas piemērojami no 2012. gada 1. jūlija. Šajos normatīvos bija noteikts, kādas skrūves bija izmantojamas tērauda nesošo konstrukciju savienojumos. Pārbaudot tehniskajā pasē norādīto informāciju un faktiski iesniegtās skrūves, secināms, ka tika piegādātas cita veida skrūves, uzgriežņi un paplākšņi, kas nav piemēroti iebūvēšanai nesošajās konstrukcijās. Ievērojot minēto, Latvijas valsts standartu tērauda konstrukciju un alumīnija konstrukciju izgatavošanā varēja sākt piemērot jau no 2011. gada 1. janvāra, jo tērauda konstrukcijas tika izgatavotas atbilstoši jaunajam standartam.

Tiesa nav izvērtējusi apelācijas protestā norādīto, ka kopnes bija slodzi nesošās metāla konstrukcijas, nevis vienkāršas metāla konstrukcijas. Savukārt slodzi nesošo metāla konstrukciju, neatkarīgi no tā, vai tās vērtējamas kā reglamentētās vai nereglamentētās sfēras būvzīdādājumi, skrūvēto savienojumu vietās ir jābūt tādām skrūvēm un uzgriežņiem, kas atbilst saskaņotajam standartam un ir atbilstoši marķēti. Tādējādi tiesa nepamatoti secinājusi, ka /pers. BN/ nebija jākonstatē, vai pastāvēja skrūvju un uzgriežņu ražotāja vai tā pilnvarotā pārstāvja atbilstības deklarācija.

Tiesa nav vērtējusi /pers. BN/ pirmstiesas izmeklēšanas laikā sniegtās liecības par viņam nodotās būvniecības dokumentāciju, tās apjomu, pārbaudes gaitu un īsā termiņa objektīvo ietekmi uz dokumentu pārbaudes procesu. Tiesa ignorējusi pretrunas apsūdzētā /pers. BN/ liecībās, kuras sniegtas pirmstiesas izmeklēšanā un tiesā, uz kurām norādījis valsts apsūdzības uzturētājs, un tādējādi pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 128. panta pirmās daļas prasības. Tas savukārt ietekmēja pierādījumu, kas attiecas uz /pers. BN/ inkriminētajām darbībām par būves pirmās kārtas gatavību ekspluatācijai, novērtēšanu.

[5.7.2] Ņemot vērā, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir atceļams daļā par apsūdzētā /pers. BN/ nepamatotu atzīšanu par nevainīgu pēc Krimināllikuma 319. panta trešās daļas, tas ir atceļams arī daļā par procesuālo izdevumu, kas saistīti ar /pers. BN/ aizstāves A. Bērziņas piedalīšanos tiesas procesā, segšanu no valsts līdzekļiem.

[5.8] Valsts apsūdzība neapstrīd, ka apsūdzētajai /pers. BO/ nebija pienākuma pārzināt būvniecības procesu regulējošos normatīvos tiesību aktus. Tomēr tiesa, atzīstot, ka /pers. BO/ darbībās nav konstatējams Krimināllikuma 146. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāvs, nav ņēmusi vērā, ka SIA /Nosaukums E/ darbiniekiem, arī apsūdzētajai /pers. BO/, bija zināms par visa veida pārmaiņām darba vidē saistībā ar notiekošo būvniecību, proti, par jumta labiekārtošanu un signalizācijas darbības traucējumiem.

Tādējādi apsūdzētajai /pers. BO/ darba aizsardzība bija jāvērtē katru reizi, kad mainījās vai veidojās jauni riski, vai mainījās darba vide, lai noteiktu, vai darbinieki ir pakļauti darba vides riskam.

Tiesa nepamatoti atzinusi, ka cietušā /pers. F/ rīcība, apstāigājot objektu un nekonstatējot ugunsgrēka pazīmes, atbilst darba aizsardzības instrukcijas prasībām. Tiesa nav ņēmusi vērā pārējos apsūdzības pierādījumus un norādījusi, ka cietušā /pers. F/ liecības atspēko SIA /Nosaukums E/ apsarga /pers. LH/ liecības par to, ka viņam nebija informācijas par ēkā ierīkoto signalizācijas sistēmu. Turklāt tiesa nepamatoti noraidījusi citu SIA /Nosaukums E/ darbinieku – /pers. EZ/, /pers. FK/, /pers. IA/, /pers. LI/, /pers. LI/, /pers. LK/, /pers. LL/, /pers. LM/ – liecības par to, ka viņi nezināja, kā rīkoties, un nebija informēti, ko darīt, ja sāk darboties signalizācija. Tāpat tiesa bez ievēribas atstājusi apsarga – liecinieka /pers. LN/ – liecības, ka viņš bija mēģinājis atslēgt trauksmi, bet signāla padeve trauksmes režīmā atjaunojās 38 reizes.

SIA /Nosaukums E/ darba aizsardzības vecākās speciālistes /pers. BO/ darba pienākumos ietilpa darba aizsardzības un ugunsdrošības instrukciju izstrāde, pilnveidošana un kontrole pār šo instrukciju ievērošanu. SIA /Nosaukums E/ instrukcija „Par rīcību gadījumos, ja no ugunsaizsardzības sistēmas pienāk trauksmes signāls par ugunsgrēka izcelšanos vai ugunsaizsardzības sistēmas bojājumu” satur informāciju par darbinieku rīcību, bet tā neatbilst konkrētajā objektā ierīkotajai automātiskās ugunsgrēka atklāšanas un trauksmes izziņošanas sistēmai. Instrukcijas, par kurām bija atbildīga /pers. BO/, nesatur informāciju par darba vietā ārkārtas situācijās lietojamo akustisko signālu un vārdiskās saziņas drošības zīmju nozīmi un darbības principiem, kā arī norādījumus par rīcību šo zīmju darbības laikā. Tādējādi /pers. BO/ bezdarbība, neievērojot normatīvo tiesību aktu prasības, bija iemesls tam, ka objektā nenotika evakuācija, un viens no iemesliem, kāpēc iestājās apsūdzībā norādītās smagās sekas.

[5.9] Apelācijas instances tiesas spriedums ir atceļams daļā par kriminālprocesa izbeigšanu par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu SIA /Nosaukums B/, SIA /Nosaukums C/, SIA /Nosaukums D/ un SIA /Nosaukums E/.

[5.10] Tiesa, pieņemot blakus lēmumu par iespējamo dokumentu viltošanu, pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 371. panta piekto daļu.

[6] Apsūdzētais /pers. A/ un viņa aizstāvis A. Zvejsalnieks kasācijas sūdzībās lūd atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu daļā par: /pers. A/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas, 123. panta otrās daļas;

kaitējuma kompensācijas un procesuālo izdevumu piedziņu no /pers. A/;

Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2020. gada 18. februāra blakus lēmuma par kriminālprocesa uzsākšanu pret likvidētās SIA /Nosaukums F/ bijušajām amatpersonām un darbiniekiem atceļšanu;

atceltajā daļā nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Turklāt kasācijas sūdzībās lūgts atcelt Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 24. janvāra blakus lēmumu, kurā Rīgas pilsētas tiesas priekšsēdētājam norādīts uz Kriminālprocesa likuma normu pārkāpumiem, un šajā daļā izbeigt lietu.

Apsūdzētais /pers. A/ kasācijas sūdzībā pieteikts lūgums izskatīt lietu mutvārdu procesā.

Kasācijas sūdzības pamatotas ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa, atzīstot /pers. A/ par vainīgu viņam inkriminētajos noziedzīgajos nodarījumos, nav ņēmusi vērā, ka būvniecības procesa dalībnieku savstarpējās attiecības, tiesības un pienākumus būvniecības procesā noteic ne vien būvniecības jomu reglamentējošie normatīvie tiesību akti, bet arī savstarpēji noslēgtie līgumi, kas, pirmkārt, attiecas uz privāto tiesību nozari (darba vai uzņēmuma līgumi), līdz ar to būvniecības procesa dalībnieki nav uzskatāmi par valsts amatpersonām, kuru tiesības un pienākumi izriet no normatīvā tiesību akta, otrkārt, primāri jāņem vērā tieši noslēgtajā līgumā noteiktās savstarpējās saistības.

Tiesa, vērtējot /pers. A/ pienākumu apjomu, nav analizējusi no līguma izrietošās saistības, vien norādījusi, ka /pers. A/ pārkāpis vispārīgo noteikumu prasības, lai gan tās attiecas uz visu tehnisko projektu kopumā. /pers. A/ bija tiesības un pienākums darboties vienīgi līguma ietvaros, proti, bez detalizācijas izstrādāt būvprojekta atsevišķo būvkonstrukciju daļu un veikt autoruzraudzību tikai viņa izstrādātajai būvkonstrukciju daļai normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, nevis veikt citus papildu darbus un funkcijas, kas līgumos netika noteiktas.

Norādot, ka /pers. A/, sniedzot tehniskā projekta būvkonstrukcijas daļas paskaidrojuma rakstu (lapa BK-00-02), neizvērtēja riskus un izstrādāto risinājumu pareizību, tiesa nav ņēmusi vērā, ka šī lapa būvprojekta izstrādes laikā tika anulēta un aizstāta ar citu – proti, ar lapu BK-00-05, turklāt tehniskā projekta sastāvā esošais būvdarbu organizēšanas un veikšanas projekts, kuru izstrādāja lieciniece /pers. LO/, nevis /pers. A/, ir atsevišķa būvprojekta daļa, kas ietilpst būvprojektā, par kuru atbild tās izstrādātājs.

/pers. A/ kā būvprojekta atsevišķas būvkonstrukciju daļas izstrādātājs bija atbildīgs tikai par to, lai būvvaldē iesniegtais būvprojekts viņa izstrādāto būvkonstrukciju daļā atbilstu normatīvo tiesību aktu prasībām, būvprojekta būvkonstrukciju daļā ietvertie risinājumi būtu izstrādāti atbilstoši normatīvo tiesību aktu prasībām, bet par visu būvprojektu kopumā atbildīgais bija projektētājs – SIA /Nosaukums B/–, kurš norīko būvprojekta vadītāju, kas atbild par projektēšanas darbu koordinēšanu, atsevišķu projekta daļu savstarpējo saistību un saturu kopumā, kā arī par būvprojekta atbilstību normatīvajam regulējumam.

Pasūtītais projektēšanas uzdevumā un ar projektētāju noslēgtajā līgumā par būvprojektēšanas darbu veikšanu varēja paredzēt vai uz atsevišķa pasūtījuma pamata varēja lūgt tehniskā projekta tālāku detalizāciju. Būvuzņēmējs šādu lūgumu nebija pieteicis, līdz ar to tieši būvuzņēmējs, nevis /pers. A/, ir atbildīgs par iespējamām sekām.

[6.2] Tiesa nav vērtējusi starp SIA /Nosaukums C/ un SIA /Nosaukums F/ noslēgto līgumu, kas noteica SIA /Nosaukums F/ pienākumu izgatavot, piegādāt un samontēt objektā tērauda konstrukcijas, noteikt sertificētu darbu vadītāju, izvērtēt saņemtos projekta dokumentus, rakstiski paziņot par saņemto dokumentu nepilnībām vai pretrunām, un, saskaroties ar mezglu risinājumu rasējumiem ar pasūtītāju un/vai objekta galveno arhitektu, sagatavot detaļu un mezglu detalizētos rasējumus un/vai standartizēto detaļu un mezglu risinājumu rasējumus. Ņemot vērā, ka /pers. A/ nebija šā līguma puse, viņam nekad nav bijis pienākums projektēt tērauda kopņu detalizāciju, izgatavot, piegādāt un uzstādīt tās.

[6.3] No kompleksās ekspertīzes ekspertu atzinuma un no liecinieku un ekspertu liecībām neizriet, ka jumta konstrukciju nogrūvuma tiešais cēlonis ir nepareizs kopnes apakšējā mezgla slodzes aprēķins. Par nogrūvuma cēloni atzīstama jumta nesošo tērauda kopņu apakšējās joslas savienojošā mezgla nepietiekama nestspēja.

Kompleksās ekspertīzes ekspertu atzinumā par pamatu kopnes kontrolaprēķiniem, tai skaitā kopņu apakšējās joslas savienojošā mezgla nestspējai, slodzes ņemtas no būvprojekta rasējumu daļas GP-6(4), kuru atbildīgais projektētājs SIA /Nosaukums B/ iesniedza būvlaukumā atbildīgajam būvdarbu vadītājam – lieciniekam /pers. LP/ – tikai 2013. gada 19. novembrī, proti, 2 dienas pirms jumta nogrūvuma. Minētajā rasējumā tika veiktas būtiskas izmaiņas labiekārtojuma plānā, tai skaitā ievērojami palielinot melnzemes slāni līdz 1000 mm. Būvvaldē akceptētajā būvprojektā bija paredzēts 150 mm melnzemes slānis. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka jumta labiekārtojuma materiāli, to izvietojums un slāņu biezums, ar kuriem bija iepazīstināts /pers. A/ 1. kārtas laikā un kurus pēc tam ņēma vērā arī SIA /Nosaukums F/, aprēķinot kopnes, tika sagatavoti un apstiprināti 2010. gadā, nevis 2013. gada 19. novembrī. Kopnes apakšjoslas vidējā savienojuma mezgla nestspēja ir tieši atkarīga no slodzes, kas tiek pieņemta par pamatu kopnes aprēķinam. Mainot slodzi, mainās arī kopnes, tai skaitā apakšjoslas vidējā savienojuma mezgla, nestspēja, un tieši šī mezgla pārslogošana izraisīja jumta nogrūvumu.

[6.4] Nav pamatots secinājums, ka jumta konstrukciju nobrukuma galvenais iemesls bija tas, ka /pers. A/ vairākkārt pārskatīja metāla kopņu risinājumus, mainīja slodzes uz pārseguma paneļiem un kopņu apakšējo savienojuma mezglu, jo izmaiņas akceptētajā būvprojektā būvdarbu laikā ir pieļaujamas, izmaiņu veikšana pati par sevi nav un nevar būt pārkāpums. Ne vienmēr izmaiņu iniciators ir tieši projektētājs, jo tas var būt arī pasūtītājs vai cita būvniecībā iesaistītā persona.

Atbilstoši 2009. gada 6. augustā noslēgtajam līgumam par projektēšanu /pers. A/ bija pienākums izstrādāt būvprojekta būvkonstrukciju daļu bez detalizācijas. Lietā ir pierādīts, ka SIA /Nosaukums A/ izstrādātā būvkonstrukciju daļa nesaturēja tērauda kopņu montāžas mezgla projekta risinājumu, tai skaitā kopņu apakšjoslas montāžas mezgla izpildījumu ar tajā izmantotajām skrūvēn un citām savienojuma detaļām. Līdz ar to tiesa nepamatoti secinājusi, ka bija nepieciešams veikt šī mezgla konstruktīvo pārrekinu, jo nevar pārrekināt to, kā nebija un kas sākotnēji nemaz netika paredzēts.

[6.5] /pers. A/ kā būvprojekta daļas vadītājam ir jāatbild tikai par būvprojekta sastāvā ietilpstošu būvprojekta daļu, kuru izstrādājusi SIA /Nosaukums A/, un ar parakstu jāapliecina tikai šīs daļas atbilstību būvnormatīviem un tehnisko noteikumu prasībām, nevis jāatbild par jebkādiem citiem dokumentiem, kas atrodas būvlaukumā vai pie būvuzraudzības ražotāja.

SIA /Nosaukums F/ izstrādātie rasējumi nav būvprojekta daļa, bet tie ir rūpnīcas iekšējai lietošanai sagatavotie darba rasējumi, un tie nekad nav bijuši iekļauti nedz būvvaldes akceptētajā būvprojektā, nedz tā atsevišķajā daļā, proti, SIA /Nosaukums A/ un /pers. A/ izstrādātajā būvkonstrukciju daļā.

[6.6] Būvniecības likums noteic, ka, lai veiktu komercdarbību vienā vai vairākās būvniecības jomās, komersantam jāreģistrējas būvkomersantu reģistrā, norādot visas nodarbinātās personas, kas ir atbildīgas par būvniecību. Komersants nav tiesīgs izpildīt darbus būvniecības jomās, kurās viņam nav attiecīgu speciālistu, izņemot, ja starp būvniecības dalībniekiem tiek noslēgts rakstveida darba vai uzņēmuma līgums. Būvniecības dalībnieku atbildība var būt tikai savas kompetences ietvaros.

Rasējuma sagatavošanas dienā SIA /Nosaukums F/ nebija reģistrēta būvkomersantu reģistrā (tas atklājās pēc nogrūvuma) un nenodarbināja nevienu sertificētu speciālistu, tai skaitā /pers. A/, tādēļ tā izstrādāja iekšējai lietošanai paredzētus ražošanas rasējumus. Pretēji tiesas secinātajam /pers. A/ nav jāuzņemas atbildība par ražotāja izpildītajiem darbiem, nav jāpārbauda ražotāja darba kvalitāte un nav jāiejaucas tā darbībā, turklāt ražotājam nav pienākuma pakļauties /pers. A/ norādījumiem un pats būvuzņēmējs ir atbildīgs par iespējamām sekām.

/pers. A/ bija tiesības paļauties, ka ražotāja tirgū laists rūpnieciski (ārpus būvlaukuma) izgatavots būvuzraudzības, proti, kopne, metāla konstrukcijas, montāžas darbi un būvuzraudzības atbilstību apliecināšie dokumenti atbilst normatīvo tiesību aktu prasībām.

[6.7] /pers. A/ neveica nekādas izmaiņas būvprojekta būvkonstrukciju daļā saistībā ar SIA /Nosaukums F/ rasējumiem, un šādu pienākumu nenoteic neviens normatīvais tiesību akts. Izmaiņas būvprojektā var attiekties tikai uz būvprojektu, kas ir izstrādāts atbilstoši normatīvo tiesību aktu prasībām, akceptēts būvvaldē un reģistrēts būvvaldes arhīvā, taču SIA /Nosaukums F/ izstrādātie rasējumi nekad nav bijuši iekļauti būvprojekta sastāvā, līdz ar to izmaiņas tajos nevar veikt. Turklāt būvprojekta daļas autentisku realizāciju, proti, atbilstību projektam, ģeometriskos izmērus, stiprību, marķu, izvietojumu un dokumentu esību, var uzraudzīt tikai pats tās autors, savukārt kvalitātes prasības un citas tehniskās prasības paliek ražotāja ziņā.

/pers. A/ pārbaudīja kopņu izvietojumu un ģeometriju, bet nepārbaudīja būvuzraudzības atsevišķu elementu kvalitāti, kopnēm nebija acīmredzamu trūkumu, un būvuzraudzības ražotājs bija izdevis atbilstošus pavaddokumentus, uzņemoties atbildību par šiem izstrādājumiem.

[6.8] Pretēji tiesas secinātajam atbilstoši 2010. gada 28. jūlija līgumam par autoruzraudzību /pers. A/ bija jāveic autoruzraudzība tikai viņa izstrādātajai būvkonstrukciju daļai, nevis SIA /Nosaukums F/ izstrādātajai daļai.

Patvaļīgas atkāpes no būvprojekta netika konstatētas, būvuzraudzības atbilda būvkonstrukciju daļai tādā apjomā, kādā tā bija bez šīs detalizācijas, līdz ar to tiesa nepamatoti norādījusi uz /pers. A/ kā autoruzrauga pienākumu iesniegt pasūtītājam, būvvaldei un Valsts darba inspekcijai motivētu rakstisku pieprasījumu pārtraukt būvdarbus, jo būvprojektā bija visa nepieciešamā būvprojekta un būvdarbu izpildes dokumentācija, proti, visi aktuālie būvkonstrukciju daļu rasējumi, apliecinātie dokumenti, darbu akti un citi.

Tiesa atstājusi bez ievērības apstākli, ka autoruzraudzība neatbrīvo pasūtītāju un būvuzņēmēju no atbildības par būvdarbu kvalitāti, atbilstību būvprojektam un būvnormu prasībām.

Tiesa nav izvērtējusi autoruzrauga lomu situācijā, kad būvē tiek piegādāts gatavs būvuzraudzības, kurš izgatavots ārpus būvlaukuma un kura ražotājs izdevis attiecīgus pavaddokumentus, pasi un sertifikātu.

[6.9] Tiesa nepamatoti atzinusi, ka 2013. gada 5. novembrī 2. kārtas būvniecības procesā, piedaloties būvsapulcē, /pers. A/ saņēma informāciju no atbildīgā darbu vadītāja – liecinieka /pers. LP/ – par tirdzniecības centra labiekārtošanas darbu uzsākšanu, un pēc viņa norādījumiem apņēmās pārbaudīt, vai viņa projektētā jumta metāla konstrukciju esošās slodzes nepārsniedz projektētās slodzes, un 2013. gada 19. novembrī ar pārstāvja – liecinieka /pers. LR/ – starpniecību paziņoja, ka aprēķini ir pārbaudīti un atbilst projektam, lai gan jumta konstrukciju aprēķini netika pārbaudīti.

Pretēji tiesas secinātajam starp SIA /Nosaukums B/ un SIA /Nosaukums A/ noslēgtā līguma darbības termiņš beidzās 2013. gada 28. jūlijā, līdz ar to 2013. gada novembrī /pers. A/ nebija nekādu pienākumu, tai skaitā pienākuma pēc /pers. LZ/ norādījumiem veikt papildu aprēķinus un risināt jautājumus saistībā ar jumta labiekārtošanu. Tiesa bez ievērības atstājusi /pers. A/ liecību, ka 2013. gada 5. novembrī 2. kārtas būvniecības procesa laikā būvsapulcē /pers. A/ nav piedalījies, ko pierāda autoruzraudzības žurnālā izdarītie ieraksti, un nav varējis paust būvsapulces dalībniekiem apņemšanos pārbaudīt konstrukciju slodzes. Savukārt /pers. LR/ atbilstoši būvniecības jomu reglamentējošajiem aktiem nebija tiesīgs bez atbilstoša būvprakses sertifikāta būt par /pers. A/ kā autoruzrauga pārstāvi un rīkoties /pers. A/ vārdā. /pers. A/ darbība 2. kārtas būvniecības laikā neskāra 1. kārtā izbūvētās konstrukcijas un nav cēloņsakarībā ar šo konstrukciju nogrūvumu.

[6.10] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka 2011. gada 17. oktobrī būvvaldei pieņemot būvniecības 1. kārtu (pazemes autostāvvietas ar iebraukšanu no Apūzes ielas, pirmās stāvs ar veikala izbūvi, pirmā stāva fasāžu izbūve, labiekārtojuma izbūve zemes līmenī un pirmā stāva nogāžu līmenī) ekspluatācijā, būvniecības process noslēdzās. Savukārt par būves un tās elementu uzturēšanu atbilstoši būvei izvirzītajām būtiskajām prasībām visā tās ekspluatācijas laikā turpmāk ir atbildīgs būves īpašnieks, kuram, lai aizsargātu sabiedrisko drošību, jātur sava būve tādā stāvoklī, ka no tās nevar rasties kaitējums ne kaimiņiem, ne garāmgājējiem, ne tās lietotājiem. Būvniecības dalībnieki par to neatbild. Savukārt 2. kārtas būvniecības procesā /pers. A/ nebija pienākuma pārbaudīt būvuzraudzības, kas attiecināmi uz 1. kārtu.

Tiesa nav ņēmusi vērā Senāta pausto atziņu, ka persona, vērsoties pret aktu par būves nodošanu ekspluatācijā, var prasīt pārbaudīt vienīgi to, vai pabeigtais objekts atbilst būvprojektam, bet nevar atgriezties iepriekšējā būvniecības procesa stadijā un prasīt pārbaudīt paša būvprojekta vai būvatļaujas, kas stājusies spēkā un izpildīta, tiesiskumu (*Senāta 2019. gada 12. jūlija spriedums lietā Nr. SKA-9/2019, ECLI:LV:AT:2019:0712.A420291913.2.S*). Pretējā gadījumā netiktu nodrošināta tiesiskā stabilitāte un noteiktība, kas vispārīgi kalpo būvētāja tiesiskajām interesēm rēķināties ar to, ka, noteiktā kārtībā noslēdzoties attiecīgai būvniecības procesa daļai, aizskartās personas pret to vairs nevar izteikt iebildumus, bet būvētājs var noslēgt būvniecības procesu un sākt būves ekspluatāciju.

[6.11] Ir būtiski noskaidrot noziedzīga nodarījuma izdarīšanas laiku. Nav pamata atzīt, ka /pers. A/ būtu veicis darbības 2013. gada novembrī, jo darbi, kas saistīti ar tirdzniecības centra sabrukuso konstrukciju projektēšanu un izbūvi, veikti laikā no 2009. līdz 2011. gadam. Tas savukārt ietekmē, kādas likuma normas piemērojamas konkrētajā gadījumā.

Tiesa, inkriminējot /pers. A/ prettiesiskās darbības 2013. gada novembrī, nav ievērojusi Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 90., 92. pantu, Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Eiropas Cilvēktiesību konvencija) 7. pantu, Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi un Krimināllikuma 5. panta otrajā daļā nostiprināto retroaktivitātes principu (labvēlīgāka Krimināllikuma obligāts atpakaļejošs spēks). Ievērojot minēto principu, ultraaktivitātes principu (proti, kategorisku aizliegumu piešķirt nelabvēlīgākajam Krimināllikumam atpakaļejošu spēku) un 2012. gada 13. decembra likuma „Grozījumi Krimināllikumā” pārejas noteikumu 4. punktu, 2012. gada 13. decembra likumam, ar kuru

Krimināllikuma 239. panta otrās daļas sankcijā izdarīti grozījumi, samazinot brīvības atņemšanas soda maksimālo robežu, ir atpakaļejošs spēks.

[6.12] Kvalificējot noziedzīgo nodarījumu, valsts apsūdzība ņemusi vērā Krimināllikuma redakciju no 2013. gada 1. aprīļa līdz 2014. gada 28. oktobrim, kas bija spēkā seku iestāšanās brīdī – tas ir, pēc apsūdzībā norādītajām darbībām. Piemērojot attiecīgo likuma redakciju, valsts apsūdzība pasliktinājusi /pers. A/ stāvokli, jo inkriminēto nodarījumu kvalificējusi pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas un 123. panta otrās daļas kā noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību. Ņemot vērā, ka Krimināllikuma 239. panta otrās daļas sankcija bija bargāka par Krimināllikuma 123. panta otrās daļas sankciju, nebija pamata atzīt, ka nodarījums veido noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību. Minētais atzīstams par Kriminālprocesa likuma 574. panta 2. punktā paredzēto Krimināllikuma pārkāpumu.

[6.13] Konkrētajā krimināllietā nav celta apsūdzība pret SIA /Nosaukums F/ amatpersonām vai darbiniekiem, un apelācijas instances tiesa spriedumā nav izvērtējusi, vai starp šo personu rīcību un ēkas sagrūšanu konstatējama cēloņsakarība.

Tiesa, konstatējot, ka SIA /Nosaukums F/ 2011. gada 28. februārī izgatavoja tērauda konstrukcijas (sijas salikumā, kopne) un SIA „MONCE”, pamatojoties uz 2011. gada 26. janvāra apakšuzņēmuma līgumu ar SIA /Nosaukums F/, veica šo konstrukciju montāžu, nav izvērtējusi, ka: 1) SIA /Nosaukums F/ izstrādāja šo kopņu detalizācijas rasējumus un detalizācijas plānu, kurā kopne tika sadalīta; 2) SIA /Nosaukums F/ ražoja kopnes kā gatavu būvizrādājumu un nogādāja komplektu, tai skaitā skrūves, uz objektu; 3) SIA /Nosaukums F/ vienlaikus ar metāla kopņu pasi izdeva atbilstības deklarāciju Nr. D-58/R; 4) šajā deklarācijā kā komplektējošā daļa norādītas arī skrūves ar stiprības klasi 8.8; 5) liecinieks /pers. LB/ liecināja, ka kopnes rasējumā nebija norādīta metāla stiprība, piepūles kopnes stieņos vai slodze uz kopni; 6) liecinieks /pers. LS/ liecināja, ka 8.8. klases bultskrūves nav pietiekami stipras un nespēs noturēt minēto konstrukciju; 7) Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2015. gada 5. janvāra atzinumā Nr. 4.2.-2/20 konstatēts, ka iesniegtās bultskrūves un uzgriežņi nav nodrošināti ar standartos noteikto marķējumu un objektā izmantotās bultskrūves un uzgriežņi nav nodrošināti ar normatīvajos tiesību aktos atbilstību apliecināsiem dokumentiem; 8) no Rīgas Tehniskās universitātes Nesagraujošo testēšanas metožu laboratorijas 2013. gada 28. novembra slēdziena secināms, ka uzgriežņu un atbilstošo skrūvju cietība būtiski atšķiras; 9) 2014. gada 18. decembra kompleksās ekspertīzes ekspertu atzinuma secinājumus par bultskrūvju un uzgriežņu nestspēju, to neatbilstību standartiem; 10) metāla konstrukciju detalizācijas rasējumus izstrādāja persona bez nepieciešamās kvalifikācijas un sertifikāta.

Neizvērtējot šos apstākļus, apelācijas instances tiesa nav pietiekami pamatojusi atzinumu par cēloņsakarību starp /pers. A/ inkriminēto nodarījumu un sekām. Turklāt tiesa nav ņemusi vērā, ka konkrētajos apstākļos ir pamats vērtēt iespējamās cēloņsakarības esību starp citu būvniecības procesa dalībnieku rīcību un ēkas sagrūšanu.

[6.14] Tiesa nepamatoti izmantojusi galvenā cēloņa teoriju, lai faktisko ēkas nogrūvuma cēloni un tā rezultātā nodarīto kaitējumu attiecinātu uz apsūdzēto /pers. A/, jo šajā gadījumā par piemērotāko atzīstama *conditio sine qua non* jeb ekvivalences/nosacījuma teorija, kas noteic, ka kaitīgās sekas var iestāties vairāku cēloņu apvienošanās gadījumā, piemēram, summējoties vairāku cilvēku neuzmanīgai rīcībai, turklāt nosacījumi (cēloņi) tiek uzskatīti par līdzvērtīgiem, to sadalījums svarīgos un nesvarīgos nav pieļaujams.

Ievērojot to, ka ēkas būvniecības procesā bija iesaistīti vairāki būvniecības procesa dalībnieki, tostarp SIA /Nosaukums F/, tiesa nav izvērtējusi, vai konkrētajā gadījumā ir pamats konstatēt kumulatīvo cēloņsakarību, kad kaitīgās sekas rada vismaz divi nosacījumi (cēloņi) summējoties, vai alternatīvo cēloņsakarību, kad sekas rada vismaz divi nosacījumi (cēloņi), kas katrs atsevišķi būtu derīgs šo seku radīšanai.

Pat pieņemot, ka /pers. A/ rīcībai ir bijis jebkāds cēloniskais sakars ar ēkas nogrūvumu, tiesa nav izvērtējusi, vai arī SIA /Nosaukums F/ rīcība nav radījusi jaunu cēloņu virkni, kas rezultējās ēkas nogrūvumā, piemēram, patvaļīgi izvēloties bultskrūves, uzgriežņus, kas nebija paredzēti izmantošanai slodzi nesošo metāla konstrukciju savienošanai un būtiski ietekmēja ēkas jumta konstrukcijas nestspēju.

[6.15] Tiesa nepamatoti ir pretēji Satversmes 1., 90. un 92. pantam uz /pers. A/ inkriminētajām noziedzīgajām darbībām ir attiecinājusi Padomju Sociālistisko Republiku Savienības (turpmāk – PSRS) būvniecības normas un noteikumus. Arī ekspertu atzinumā ietvertas nepamatotas atsauces uz šiem noteikumiem, jo tie nevar tikt uzskatīti par Latvijas Republikai saistošajiem normatīvajiem tiesību aktiem un nebija spēkā nedz projekta izstrādes, nedz būvniecības laikā.

Ievērojot minēto, apelācijas instances tiesa nepamatoti noraidījusi aizstāvības lūgumu vērsties Satversmes tiesā, lai izvērtētu PSRS būvniecības normu un noteikumu (tas ir, SNiP), kā arī Ministru kabineta un citu institūciju izdoto normatīvo tiesību aktu, ar kuriem legalizēta SNiP izmantošana Latvijā, piemērojamību un spēkā esību. Pat gadījumā, ja PSRS būvniecības normas un SNiP noteikumi būtu piemērojami, nav saprotams, kura noteikumu redakcija bija (vai ir) spēkā un bija piemērojama, jo šo noteikumu teksts oficiāli nav pieejams ne latviešu valodā, ne krievu valodā.

[6.16] Krimināllikuma 239. panta otrās daļas dispozīcija nesatur konkrētus uzvedības priekšrakstus, bet atsauci uz citiem normatīvajiem tiesību aktiem, kuru pārkāpumu gadījumā iestājas personas kriminālatbildība. Līdz ar to tiesa, atzīstot /pers. A/ par vainīgu Krimināllikuma 239. panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā, atsaucoties uz SNiP noteikumiem, pārkāpusi Satversmes 90. pantu un 92. panta otro teikumu, jo nav ņemusi vērā, ka šie būvniecības jomu reglamentējošie akti nav izsludināti normatīvajos tiesību aktos noteiktajā kārtībā, nav pieejami, nav pietiekami skaidri un precīzi.

[6.17] Valsts, pieņemot būvnormatīvus LBN 203-97 un LBN 205-97 un uzliekot būvspeciālistiem pienākumu piemērot SNiP noteikumus, kuru pārkāpums inkriminēts /pers. A/, un Ministru kabinets, ilgoši atstājot spēkā šos normatīvus, nav ievērojuši labas likumdošanas principu un no tā izrietošo tiesiskās drošības un likumības principu.

[6.18] Apelācijas instances tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 562. panta pirmo daļu, nepamatoti piedzenot no /pers. A/ kaitējuma kompensāciju /pers. HK/, /pers. FZ/ un /pers. HL/ labā, jo minētās personas nebija iesniegušas apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu.

[6.19] Apelācijas instances tiesa nepamatoti atcēlusi blakus lēmumu par kriminālprocesa uzsākšanu pret likvidētās SIA /Nosaukums F/ bijušajām amatpersonām un darbiniekiem, jo šo personu rīcībā ir saskatāms Krimināllikuma 177. pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāvs.

[6.20] Apelācijas instances tiesas blakus lēmums par pirmās instances tiesas pieļautajiem Kriminālprocesa likuma 501. panta un 512. panta otrās daļas pārkāpumiem ir atceļams kā nepamatots. No blakus lēmuma secināms, ka konstatētie pārkāpumi ir saistīti ar garāmgājēju, veikala apmeklētāju, pārdevēju, kas neatradās notikuma vietā, liecību nenolasīšanu un neatreferēšanu, norādot tikai dokumenta nosaukumu, sējumu un lapu, kurā dokuments atrodas. Tomēr neviens no procesa dalībniekiem pret šo pirmstiesas procesā sniegto liecību izmantošanu pierādīšanā nav iebildis, turklāt tādējādi tiesa ir ievērojusi procesuālās ekonomijas principu. Apelācijas instances tiesa, pieņemot šo blakus lēmumu, pārkāpa Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 6. pantu, Satversmes 83., 92. pantu, likuma „Par tiesu varu” 10. panta pirmo daļu un 11. panta pirmo daļu.

[6.21] Tiesa, atzīstot /pers. A/ par vainīgu Krimināllikuma 239. panta otrajā daļā, 123. panta otrajā daļā paredzētajos noziedzīgajos nodarījumos un piemērojot sodu, kā arī, nosakot viņam galīgo sodu pēc noziedzīgo nodarījumu kopības, ir pārkāpusi Krimināllikuma 1. panta piekto daļu, 26. panta otro daļu, 46. panta pirmo daļu un Kriminālprocesa likuma 25. panta pirmajā daļā noteikto dubultās sodīšanas aizlieguma (*ne bis in idem*) principu. Atzīstot, ka /pers. A/ nodarījums veido noziedzīgo nodarījumu ideālo kopību, tiesa būtiski pasliktinājusi apsūdzētā tiesisko stāvokli.

[6.22] Tiesa spriedumā nav analizējusi, kā izpaudās /pers. A/ rīcība, īstenojot Krimināllikuma 123. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma objektīvo pusi.

[6.23] Tiesa nav vērtējusi /pers. A/ attieksmi (subjektīvā puse) pret viņam inkriminētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem un nepamatoti nav konstatējusi pamatu Krimināllikuma 10. panta ceturtais daļas piemērošanai.

[6.24] Tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturto daļu, jo nav analizējusi, kurā no būvprojekta un tā detalizācijas izstrādes

stadijām/pers. A/ pieļāvis darbību vai bezdarbību, kas izraisījis jūmta nogruvumu un kuras rezultātā iestājušās kaitīgās sekas.

[6.25] Apelācijas instances tiesa nepareizi iztulkojusi un piemērojusi būvniecības normas, konstatējot, ka /pers. A/ bija atbildīgs par metāla kopņu detalizācijas izstrādi un citu būvniecības dalībnieku pieļautajām kļūdām.

[6.26] Apelācijas instances tiesa savus secinājumus par /pers. A/ pieļautu bezdarbību un atzinumus par viņa vainīgumu inkriminētajos noziedzīgajos nodarījumos pamatojusi ar pierādījumiem, kas neatbilst Kriminālprocesa likuma 128., 130. panta prasībām.

[7] Cietušie /pers. C/, /pers. D/, /pers. F/, /pers. G/, /pers. H/, /pers. I/, /pers. J/, /pers. K/, /pers. L/, /pers. M/, /pers. N/, /pers. O/, /pers. P/, /pers. R/, cietušie /pers. S/ un /pers. T/, /pers. U/ un /pers. V/, /pers. Z/ un /pers. AA/, /pers. AB/ un /pers. AC/, /pers. AD/ un /pers. AE/, cietušie /pers. AF/, /pers. AG/ un /pers. AH/, /pers. AI/, /pers. AJ/ un /pers. AK/, /pers. AL/, /pers. AM/ un /pers. AN/, /pers. AO/, /pers. AP/ un /pers. AR/, cietušie /pers. AT/, /pers. AS/, /pers. AU/ un /pers. AV/ kasācijas sūdzībās lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu daļā par /pers. BI/, /pers. BJ/, /pers. BK/ un /pers. BL/ atzīšanu par nevainīgiem pret viņiem celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas, 123. panta otrās daļas un attaisnošanu, daļā par /pers. BM/ un /pers. BN/ atzīšanu par nevainīgiem pret viņiem celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 319. panta trešās daļas un attaisnošanu, daļā par kriminālprocesa izbeigšanu daļā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajām personām SIA /Nosaukums B/, SIA /Nosaukums C/ un SIA /Nosaukums D/, daļā par cietušajiem noteikto kaitējuma kompensācijas apmēru un šajā daļā nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[7.1] Cietušā /pers. C/ kasācijas sūdzību pamato turpmāk norādītie argumenti.

Nosakot kompensācijas apmēru, tiesai detalizēti jāatspoguļo un individuāli jāizvērtē: 1) radītais mantiskais zaudējums; 2) noziedzīgā nodarījuma smagums un izdarīšanas raksturs; 3) nodarītās fiziskās ciešanas, paliekošais sakropļojums un darb spēju zudums; 4) morālā aizskārums dziļums un publiskums; 5) psihiskā trauma.

Tiesa nav individuāli izvērtējusi katra cietušā norādītos argumentus, ar kuriem tika pamatots kaitējuma kompensācijas par morālo aizskārums apmērs, bet gan formāli noteikusi vienu atbildināmo summu par ciešanām un pārdzīvojumiem sakarā ar ģimenes (tuvinieku) bojāeju.

Tiesa nepamatoti atzinusi par vainīgu tikai apsūdzēto /pers. A/ viņam inkriminētajos noziedzīgajos nodarījumos un attaisnojusi pārējos apsūdzētos pret viņiem celtajā apsūdzībā, jo ar tiesas izmeklēšanas laikā iegūtajiem pierādījumiem pilnībā ir pierādīts visu apsūdzēto vainīgums.

Par neuzmanīgu un paviršu attieksmi pret lietas faktiskajiem apstākļiem un cietušajiem uzskatāms tiesas sprieduma motīvu daļā norādītais, ka ir gājusi bojā 51 persona, lai gan no ekspertu atzinumiem secināms, ka ir iestājusies 54 personu nāve.

[7.2] Cietušo /pers. D/, /pers. G/, /pers. H/, /pers. I/, /pers. J/, /pers. K/, /pers. L/, /pers. M/, /pers. N/, /pers. O/, /pers. P/, /pers. R/, cietušo /pers. S/ un /pers. T/, /pers. U/ un /pers. V/, /pers. Z/ un /pers. AA/, /pers. AB/ un /pers. AC/, /pers. AD/ un /pers. AE/, cietušo /pers. AF/, /pers. AG/ un /pers. AH/, /pers. AI/, /pers. AJ/ un /pers. AK/, /pers. AL/, /pers. AM/ un /pers. AN/, /pers. AO/, /pers. AP/ un /pers. AR/, cietušo /pers. AS/, /pers. AT/, /pers. AU/ un /pers. AV/ kasācijas sūdzībās atkārtoti cietušā /pers. C/ kasācijas sūdzībā norādītie argumenti.

[7.3] Cietušā /pers. F/ kasācijas sūdzību pamato turpmāk norādītie argumenti.

Tiesa nav ievērojusi soda noteikšanas vispārīgos principus un nav sasniegusi Krimināllikuma 35. pantā noteikto soda mērķi, jo attaisnotie apsūdzētie nepamatoti nav saukti pie atbildības. Ar lietā iegūtajiem pierādījumiem pilnībā pierādīts visu apsūdzēto vainīgums viņiem inkriminētajos noziedzīgajos nodarījumos.

Pretrīji likumam, kas neuzliek pienākumu pamatot kaitējuma kompensācijas par morālo aizskārums apmēru, cietušais /pers. F/ gan pirmstiesas izmeklēšanā, gan tiesas izmeklēšanā kompensācijas apmēru pamatoja, norādot uz nodarīto ciešanu dziļumu un sekām. Tiesa nav vērtējusi to, ka cietušais /pers. F/ pastāvīgi atrodas ārstniecības iestādēs, un nepamatoti sadalījis cietušos kategorijās pēc miesas bojājumu smaguma pakāpes, neizvērtējot katram cietušajam nodarīto kaitējumu individuāli.

Tiesa, nosakot /pers. F/ kompensāciju par morālo aizskārums, nav ņēmusi vērā Kriminālprocesa likuma 352. panta pirmās daļas prasības. Tiesa norādījusi, ka noteiktā kompensācija par kaitējumu aptver kaitējuma kompensāciju gan par fiziskām, gan garīgām ciešanām, tomēr spriedumā nav precizējusi, ar kādu summu novērtēts morālais un fiziskais aizskārums atsevišķi. Turklāt tiesa nav pamatojusi, kādēļ kaitējuma kompensācija daļā par 880 000 euro nav nosakāma.

[8] Cietuši /pers. B/ un cietušie /pers. AZ/, /pers. BA/, /pers. BB/, /pers. BC/ un /pers. BD/ kasācijas sūdzībās lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu daļā par /pers. BI/, /pers. BJ/, /pers. BK/ un /pers. BL/ atzīšanu par nevainīgiem pret viņiem celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas, 123. panta otrās daļas un attaisnošanu, daļā par /pers. BM/ un /pers. BN/ atzīšanu par nevainīgiem pret viņiem celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 319. panta trešās daļas un attaisnošanu, daļā par /pers. BO/ atzīšanu par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 146. panta otrās daļas un attaisnošanu, daļā par kriminālprocesa izbeigšanu daļā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajām personām SIA /Nosaukums B/, SIA /Nosaukums C/ un SIA /Nosaukums D/, daļā par cietušajiem noteikto kaitējuma kompensācijas apmēru un šajā daļā nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[8.1] Cietušās /pers. B/ kasācijas sūdzību pamato turpmāk norādītie argumenti.

Tiesa nepamatoti atzinusi par vainīgu tikai apsūdzēto /pers. A/ viņam inkriminētajos noziedzīgajos nodarījumos, bet attaisnojusi pārējos apsūdzētos pret viņiem celtajā apsūdzībā, jo būvniecības procesā savstarpēji mijiedarbojās vairāku profesiju pārstāvi un tika iesaistītas vairākas atbildīgās personas, līdz ar to nevar veidoties situācija, ka pie atbildības tiek saukta tikai viena persona.

Nosakot kompensācijas apmēru, tiesa nav pienācīgi izvērtējusi visus Kriminālprocesa likuma 352. pantā norādītos apstākļus, kas novedis pie nesamērīgi zema kompensācijas apmēra. Tāpat nav pieļaujams, ka cietušajiem pienākošās kaitējuma kompensācijas tiek noteiktas, ņemot vērā vienīgi radniecības pakāpi un neievērojot Kriminālprocesa likuma 352. panta pirmās daļas prasības.

[8.2] Cietušo /pers. AZ/, /pers. BA/, /pers. BB/, /pers. BC/ un /pers. BD/ kasācijas sūdzībā atkārtoti cietušās /pers. B/ kasācijas sūdzībā paustie argumenti.

[9] Cietuši /pers. E/ kasācijas sūdzībā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu daļā par /pers. BO/ atzīšanu par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 146. panta otrās daļas un attaisnošanu, daļā par cietušajai noteikto kaitējuma kompensācijas apmēru un šajā daļā nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzību pamato turpmāk norādītie argumenti.

Liecību sniegšanas laikā pirmās instances tiesā cietušajai nav tikuši nodrošināti ērti apstākļi, lai varētu novietot dokumentus uz oratora pulsta, kas radīja grūtības koncentrēties liecības sniegšanai, turpretim apsūdzētajiem tika nodrošinātas labiekārtotas vietas pie galdiem. Tiesa nepamatoti atteikusies pieņemt dokumentus, kas apliecina cietušās vārdu patiesumu. Savukārt, iztiesājot lietu apelācijas instances tiesā, netika ievērots Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 1., 2. un 10. pants (proti, pienākums ievērot cilvēktiesības, tiesības uz dzīvību un izteiksmes brīvību). Turklāt apelācijas instances tiesa pārkāpusi tiesības uz taisnīgu tiesu, jo nav ļāvusi cietušajai izteikties tiesas debatēs un tādējādi liegusi cietušajai /pers. E/ paust savus argumentus.

Apsūdzētās /pers. BO/ rīcība, neizrādot interesi par darbinieku apstākļu pasliktināšanos un nenovērtējot izmaiņas darba apstākļos, proti, to, ka jūmta remontdarbu laikā darbinieku telpā tecēja ūdens, atzīstama par bezdarbību un nolaidību savu pienākumu veikšanā.

Darbinieki netika informēti par modernizētiem ugunsdrošības trauksmes signāliem ar verbālu ierakstu un bija apjukuši, to izdzirdot, tādēļ palika savās vietās un turpināja strādāt, kamēr apsargs meklēja signalizācijas iedarbināšanās cēloni. Savukārt instruktāžas un instrukciju nepilnība un /pers. BO/ kā speciālista pāvīrša attieksme noveda pie Satversmes 93. pantā garantēto tiesību uz dzīvību pārkāpuma, jo, sabrūkot veikala jūmtai, ir gājusi bojā cietušās /pers. E/ meita /pers. LT/.

Nosakot kompensācijas apmēru, tiesa nepamatoti atsaukusies uz Taksu traģēdijas lietu.

[10] Cietušās /pers. BE/ likumiskais pārstāvis cietušais /pers. BF/ kasācijas sūdzībā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu daļā par cietušajai /pers. BE/ noteikto kaitējuma kompensācijas apmēru un nosūtīt lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzību pamato turpmāk norādītie argumenti.

Nosakot kompensācijas apmēru, tiesa nav ņēmusi vērā, ka cietusī /pers. BE/ ir īpaši aizsargājams cietušais – nepilngadīgā –, turklāt viņa zaudējusi nāvi, tādēļ kompensācija būtu nosakāma pilnā apmērā. Turklāt, nosakot kompensācijas apmēru atbilstoši konkrētā noziedzīgā nodarījuma objektam, nevis aizskārums sekām, kuras radušās katram cietušajam individuāli, tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 15. pantu, 564. panta ceturto daļu.

[11] Cietušā /pers. BG/ pārstāve zvērināta advokāte J. Tverjanoviča-Bore kasācijas sūdzībā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu daļā par /pers. BI/, /pers. BJ/, /pers. BK/ un /pers. BL/ atzīšanu par nevainīgiem pret viņiem celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas, 123. panta otrās daļas un attaisnošanu, daļā par /pers. BM/ un /pers. BN/ atzīšanu par nevainīgiem pret viņiem celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 319. panta trešās daļas un attaisnošanu, daļā par /pers. BO/ atzīšanu par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 146. panta otrās daļas un attaisnošanu, daļā par kriminālprocesa izbeigšanu par /pers. BG/ pieteikto kaitējuma kompensāciju par morālo aizskārums, daļā par kriminālprocesa izbeigšanu par piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanu juridiskajām personām SIA /Nosaukums B/, SIA /Nosaukums C/ un SIA /Nosaukums D/ un šajā daļā nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā, kā arī atcelt Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 24. janvāra blakus lēmumu par zvērinātas advokātes J. Tverjanovičas-Bores rīcību.

Kasācijas sūdzību pamato turpmāk norādītie argumenti.

Tiesas rīcība, saucot pie atbildības tikai apsūdzēto /pers. A/, uzskatāma par valsts neatbilstošu un nesamērīgu reakciju, ar kuru netiks sasniegts Krimināllikuma 35. pantā noteiktais soda mērķis, jo jau pirmstiesas procesā tiesībsargdzības iestādēs tika secināts, ka nogrūvums nav vienas personas kļūda, bet gan sistēmas un tajā iesaistīto personu kļūdu sērija, jo katram apsūdzētajam objekta būvniecības procesā bija savi pienākumi un uzdevumi, sava atbildības joma un kompetence.

Tiesa nav pienācīgi izvērtējusi cietušā /pers. BG/ apelācijas sūdzībā norādīto, ka /pers. A/ noteiktais sods nav samērīgs ar noziedzīgā nodarījuma smagumu, publiskumu un izraisītajām smagajām sekām.

Lai arī cietušais /pers. BG/ pēc pirmās instances tiesas sprieduma pasludināšanas ir miris, tiesai nebija pamata izbeigt kriminālprocesu daļā par /pers. BG/ pieteikto kompensāciju, jo /pers. BG/ tiesības uz kaitējuma par morālo aizskārums atlīdzinājumu rodas ar noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdi, nevis ar kompensācijas pieteikuma iesniegšanas brīdi. Prasījuma tiesības par kaitējuma par morālo aizskārums atlīdzinājumu ietilpst mantojumā.

Tiesa, pieņemot blakus lēmumu par zvērinātas advokātes J. Tverjanovičas-Bores rīcību, nepamatoti konstatējusi, ka advokātes rīcība liecina par pāvīršu attieksmi pret saviem profesionālajiem pienākumiem. Pretēji lēmumā norādītajam advokāte bija tiesīga kriminālprocesa ietvaros rīkoties mirušā cietušā /pers. BG/ vārdā, uzstājoties tiesas debatēs un uzturot /pers. BG/ apelācijas sūdzību, lai panāktu dotā uzdevuma izpildi un likumīgo interešu aizsardzību atbilstoši 2016. gada 29. aprīļa pilnvarai, turklāt tiesas debatēs laikā advokātei vēl nebija zināms par cietušā /pers. BG/ nāvi. Tiesa nav norādījusi, ar kuru brīdi advokātei bija jāpārstāj veikt savi kā pilnvarotās personas pienākumi.

Tiesa nepamatoti secinājusi, ka cietušā iesāktā tiesvedība pret aizskārēju jāizbeidz, ja cietušais tiesvedības laikā ir miris. Šāds tiesas secinājums nav pamatots, jo prasījumu par personai nodarītā kaitējuma par morālo aizskārums atlīdzināšanu nepadara par īpaši personisku, cietušā ciešanas un prasījuma izvērtēšanā nav nozīmes tam, kādā apmērā cietušais vērtē savas sāpes, jo atlīdzības apmēru nosaka tiesa pēc sava ieskata par taisnīgu atlīdzinājumu cietušajam.

Tiesa nav argumentējusi, kādu likuma normas būtisku pārkāpumu advokāte ir pieļāvusi, kāds kaitējums tika nodarīts tiesas procesā cietušajiem u. c.

Par rupju neuzmanību pret lietas faktiskajiem apstākļiem uzskatāms tiesas spriedumā norādītais nepareizais bojāgājušo skaits.

[12] Mirušās apsūdzētās /pers. BH/ aizstāve zvērināta advokāte I. Timermane kasācijas sūdzībā lūdz atcelt Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 24. janvāra spriedumu daļā, ar kuru kriminālprocess pret /pers. BH/ izbeigts.

Kasācijas sūdzību pamato turpmāk norādītie argumenti.

Tiesa atstājusi bez ievērības zvērinātas advokātes I. Timermanes pieteikumu par mirušās apsūdzētās /pers. BH/ rehabilitāciju. Aizstāve lūdz izbeigt kriminālprocesu pret /pers. BH/, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 377. panta 1. un 2. punktu. Savukārt apelācijas instances tiesa, atsaucoties uz Kriminālprocesa likuma 377. panta 5. punktu un tulkot šo likuma normu kopsakarā ar Kriminālprocesa likuma 481. panta 1.¹ daļu, 560. panta ceturto daļu, atzinusi, ka lietas izskatīšana tiesā, ja apsūdzētais ir miris, pieļaujama tikai tajos gadījumos, kad process nepieciešams, lai mirušo rehabilitētu.

Tādējādi apelācijas instances tiesa pieļāvusi kļūdu Kriminālprocesa likuma 377. panta 5. punkta piemērošanā, jo spriedumā nav pārdusi atzinumu par /pers. BH/ atzīšanu par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 319. panta trešās daļas.

Ņemot vērā, ka Kriminālprocesa likuma 377. panta 5. punktā paredzētais kriminālprocesa izbeigšanas pamats ir nereabilitējošs, kasācijas instances tiesai tiek lūgts grozīt apelācijas instances tiesas sprieduma motīvu daļu un kriminālprocesu pret /pers. BH/ izbeigt, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 377. panta 1. un 2. punktu – proti, norādot, ka /pers. BH/ nav vainojama pret viņu celtajā apsūdzībā, un izbeidzot kriminālprocesu uz rehabilitējošā pamata.

Apelācijas instances tiesa nepareizi piemērojusi Kriminālprocesa likuma 560. panta ceturto daļu un nepamatoti izskatījusi apelācijas protestu daļā pret /pers. BH/ – mirušo apsūdzēto, kura ar pirmās instances tiesas spriedumu atzīta par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā un attaisnota. Ņemot vērā, ka kriminālprocess pret /pers. BH/ izbeigts uz nereabilitējošā pamata, tiesai bija jāievēro Kriminālprocesa likuma 77., 610. un 614.–616. panta prasības, lai nodrošinātu aizstāvei iespēju panākt mirušās /pers. BH/ rehabilitāciju.

Nesniedzot lietas iztiesāšanas laikā konstatētajiem faktiem novērtējumu, apelācijas instances tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 1., 19. un 564. panta prasības. Minētie pārkāpumi novēršami, atceļot apelācijas instances tiesas spriedumu iepriekš norādītajā daļā un izbeidzot kriminālprocesu, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 377. panta 1. un 2. punktu.

Izņemot norādīto, apelācijas instances tiesa 2022. gada 12. septembra tiesas sēdē atteikusies vērtēt krimināllietas 86. sējumā esošās fotogrāfijas un CD diskā ierakstīto „Power Point” prezentāciju. Šāda tiesas rīcība nav pamatota, jo minētie pierādījumi atbilst Kriminālprocesa likuma 127. panta

Motīvu daļa

[13] Senāts atzīst, ka apsūdzētā /pers. A/ lūgums par lietas izskatīšanu mutvārdu procesā ir noraidāms.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 583. panta pirmo daļu, ierosinot kasācijas tiesvedību, tiesa nosaka lietas izskatīšanu rakstveida procesā vai izskatīšanu tiesas sēdē. No šā panta otrās daļas izriet, ka lietas izskatīšanu rakstveida procesā nosaka, ja iespējams pieņemt lēmumu pēc lietā esošajiem materiāliem. Ja nepieciešami papildu paskaidrojumi no personām, kurām ir tiesības piedalīties procesā, vai, pēc Augstākās tiesas ieskata, attiecīgajai lietai var būt īpaša nozīme likuma normu interpretēšanā, nosaka lietas izskatīšanu tiesas sēdē.

Senāts atzīst, ka lēmumu iespējams pieņemt pēc lietā esošajiem materiāliem, jo papildu paskaidrojumi no personām, kurām ir tiesības piedalīties procesā, nav nepieciešami, un konkrētajai lietai nav īpašas nozīmes likuma normu interpretēšanā.

[14] Senāts konstatē, ka cietusī /pers. E/ kasācijas sūdzībā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu daļā, tai skaitā par apsūdzētās /pers. BO/ atzīšanu par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 146. panta otrās daļas un attaisnošanu.

No lietas materiāliem izriet, ka /pers. BO/ celta apsūdzība pēc Krimināllikuma 146. panta otrās daļas (redakcijā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī) par to, ka viņa, būdama persona, kas SIA /Nosaukums E/ atbildīga par darba aizsardzību reglamentējošo normatīvo aktu prasību ievērošanu, pārkāpa šo normatīvo aktu prasības, kā rezultātā iestājās četru SIA /Nosaukums E/ darbinieku – /pers. LU/, /pers. LV/, /pers. LZ/, /pers. MA/ – nāve, darbiniekam /pers. F/ tika nodarīti vidēja smaguma miesas bojājumi, bet darbiniekam /pers. FT/ tika nodarīti smagi miesas bojājumi. Savukārt no Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālizmeklēšanas pārvaldes 2014. gada 3. janvāra un 2014. gada 6. februāra lēmumiem izriet, ka /pers. E/ atzīta par cietušu sakarā ar meitas /pers. LT/ nāvi.

Senāts atzīst, ka apsūdzētajai /pers. BO/ inkriminētais noziedzīgais nodarījums neaizskar cietušās /pers. E/ intereses šajā kriminālprocesā.

Cietušās /pers. E/ kasācijas sūdzība šajā daļā neatbilst Kriminālprocesa likuma 97. panta otrās daļas, 571. panta otrās daļas nosacījumiem par cietušā tiesībām kasācijas instances tiesā. Proti, cietušais Kriminālprocesa likumā minētās tiesības, tai skaitā apelācijas instances tiesas nolēmuma pārsūdzību kasācijas instances tiesā, var īstenot tikai tajā kriminālprocesa daļā, kura tieši attiecas uz noziedzīgu nodarījumu, ar kuru viņam nodarīts kaitējums un kas aizskar viņa tiesības un intereses.

Arī tiesību doktrīnā norādīts: ja process ir par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem, tad cietušais savas tiesības šajā procesā var realizēt tikai daļā procesa, t. i., kas skar viņa intereses. Šis princips attiecas uz visu procesu un ir ar lielu sistematiski organizatorisku nozīmi (*Strada-Rozenberga K. 97. panta komentārs. Grām.: Kriminālprocesa likuma komentāri. A daļa. Zinātniska monogrāfija prof. K. Stradas-Rozenbergas zinātniskā redakcijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 347. lpp.*).

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka šajā daļā cietušās /pers. E/ kasācijas sūdzība nav izskatāma.

[15] Izskatāmajā lietā tiesību jautājums, uz kuru jāatbild Senātam – vai glābēju iesaistīšana noziedzīga nodarījuma seku likvidēšanā pārtrauc sākotnējā apdraudējuma tālāko iedarbību un izraisītās sekas.

[15.1] Lai atbildētu uz šo jautājumu, Senātam vispirms ir jānoskaidro cēloņsakarības jēdziena saturs un metode, ar kuru pārbaudāma cēloņsakarības esība.

Cēloņsakarība ir materiālo sastāvu noziedzīgo nodarījumu objektīvās puses pazīme.

Krimināltiesību teorijā un praksē pastāv konsekvents nosacījums, ka persona par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu atbild tikai tādos gadījumos, kad ir pierādīta cēloņsakarība starp prettiesisko darbību vai bezdarbību un tām sekām, kas iestājušās šīs darbības vai bezdarbības rezultātā.

Tiesību zinātnē izteikti atšķirīgi viedokļi, kāda cēloņsakarības teorija ir piemērojama, lai noskaidrotu objektīvo saikni starp prettiesisko darbību vai bezdarbību un radītajām laika ziņā sekojošajām kaitīgajām sekām.

Latvijas krimināltiesību teorijā pausts viedoklis, ka darbībai vai bezdarbībai jābūt galvenajam faktoram, kas izraisījis sekas. Cēloņsakarība tiek skaidrota kā objektīvā saikne starp prettiesisko darbību vai bezdarbību un radītajām laika ziņā sekojošajām kaitīgajām sekām, kurā darbība vai bezdarbība sagatavo un nosaka seku iestāšanās reālu iespēju, un darbība vai bezdarbība ir galvenais noteicošais faktors, kas neizbēgami radījis kaitīgās sekas (*Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa (I–VIII nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2015, 65. lpp.*).

Šāds cēloņsakarības skaidrojums tiek uzturēts arī jaunākajā krimināltiesību doktrīnā (*Krastiņš U., Liholaja V. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Mācību grāmata. Ceturtais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2024, 131. lpp.*).

Tādējādi atbilstoši galvenā cēloņa teorijai tiek meklēts tāds cēlonis, kam ir izšķiroša loma seku radīšanā.

Vienlaikus Latvijas juridiskajā literatūrā, atkāpjoties no valdošā viedokļa krimināltiesību teorijā, ir pausts viedoklis, ka cēloņsakarības pamatošanai būtu izmantojama ekvivalences teorija, kas krimināltiesībās ārvalstīs (piemēram, Vācijā un Austrijā) guvusi vislielāko atbalstu.

Saskaņā ar ekvivalences teoriju katrs nosacījums, kas veicinājis to, ka iestājušās noteiktas sekas, ir viens no cēloņiem. Turklāt visi cēloņi tiek uzskatīti par līdzvērtīgiem, dalījums svarīgos un nesvarīgos nav pieļaujams, bet vēlāks cēlonis var novērst sākotnējā cēloņa iedarbību un radīt jaunu cēloņu virkni. Cēloņsakarība ir ne tikai tad, ja tās pašas sekas neiestātos vispār, bet arī tad, ja tās pašas sekas iestātos, taču citā veidā, laikā vai vietā, vai ja tās iestātos tajā pašā laikā un vietā, taču būtu mazāk smagas (*Leja M. Cēloņsakarības pārbaude krimināltiesībās pēc ekvivalences teorijas principiem. Jurista Vārds, 06.11.2018., Nr. 45 (1051); Leja M. Krimināltiesību aktuālie jautājumi un to risinājumi Latvijā, Austrijā, Šveicē, Vācijā. Noziedzīga nodarījuma uzbūve; cēloņsakarība; vaina; krimināltiesību normu interpretācija un spēks laikā. I daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2019, 492.–493. lpp.*).

Galvenā cēloņa kritērijs daudzos gadījumos nav derīgs cēloņsakarības pārbaudē, jo nereti kaitīgās sekas iestājas, vairākiem cēloņiem apvienojoties, piemēram, ja kaitīgās sekas iestājas pēc tam, kad vienas personas tīšām darbībām pievienojas citas personas neuzmanīga rīcība. Šo kritēriju lielākoties nav iespējams izmantot arī noziedzīgos nodarījumos bezdarbības formā, jo šajos gadījumos galvenais seku iestāšanās faktors parasti ir citas personas aktīvas darbības, kuras bezdarbību pieļāvuši persona nav novērsusi (*Leja M. Krimināltiesību aktuālie jautājumi un to risinājumi Latvijā, Austrijā, Šveicē, Vācijā. Noziedzīga nodarījuma uzbūve; cēloņsakarība; vaina; krimināltiesību normu interpretācija un spēks laikā. I daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2019, 485.–486. lpp.*).

Senāts piekrīt minētajai atziņai, jo nereti kaitīgās sekas iestājas vairākiem cēloņiem apvienojoties, piemēram, ja sekas izraisa vairāku personu neuzmanīgas rīcības „summēšanās”. Turklāt, ja neuzmanības pakāpe ir līdzvērtīga vai precīzi nav salīdzināma, identificēt galveno (noteicošo) faktoru parasti nav iespējams.

Senāts jau iepriekš pārdis atziņu, ka cēlonis nezaudē savu juridisko nozīmi, ja bez tā arī citi cēloņi veicinājuši seku iestāšanos. Ekvivalences teorijas

principu izmantošanu Senāts akceptējis jau 2019. gada 15. oktobra lēmumā lietā Nr. SKK-357/2019 (sk. *Senāta 2023. gada lēmuma lietā Nr. [SKK-IPJ/2023](#), 8.2. punktu, pieejams [Augstākās tiesas tīmekļvietnē](#)*).

Senāts norāda, ka kriminālatbildība ir bargākais juridiskās atbildības veids, tāpēc cēloņsakarību neveido jebkurš nosacījums, kas jebkāda veidā ietekmē seku iestāšanās laiku un/vai vietu. Cēloņsakarība nav konstatējama gadījumā, ja nodarījums nebūtiski ietekmē seku iestāšanās laiku, vienlaikus neietekmējot seku iestāšanos kopumā. Piemēram, nodarījums nenozīmīgi paātrina būves sabrukšanu (tas ir, procesu), bet neietekmē sekas – būves sabrukumu.

Tādējādi tiesām, pārbaudot cēloņsakarības esību, ir jāvērtē, kāda mērā nodarījums sekmēja seku iestāšanos gadījumā, ja šīs sekas nenovēršami iestātos citā laikā vai vietā. Šādam vērtējumam jābūt pamatotam ar izskatāmajā lietā konstatētajiem faktiem, nepiešķirot izšķirošu nozīmi seku iestāšanās laikam.

Senāts norāda, ka cēloņsakarība kā noziedzīga nodarījuma sastāva pazīme izriet no normas uzbūves, tās konstatēšanas nepieciešamību nosaka noziedzīga nodarījuma sastāvā paredzētās kaitīgās sekas. Līdz ar to, krimināltiesībās noskaidrojot cēloņsakarības esību, ir nepieciešams konstatēt, vai nodarījums (darbība vai bezdarbība), kas atrodas cēloniskā sakarā ar sekām, atbilst noziedzīga nodarījuma objektīvās puses pazīmēm.

Krimināltiesību teorijā kā palīgizteikums cēloņsakarības noskaidrošanai ir izstrādāta mācība par objektīvo attiecināmību („*zurechnen*” – tulkojumā nozīmē „attiecināt”, „pieskaitīt”). Saskaņā ar šo mācību vispārīgais pārbaudāms, vai nodarījums ne vien formāli atbilst noziedzīga nodarījuma sastāvam, bet papildus arī tas, vai nodarījums ir sociāli nozīmīgi bīstams. Tam jārada krimināltiesiski nozīmīgs risks noteiktām (pārbaudāmā delikta tipiskām) sekām un šajā ziņā jāatsedz deliktam specifisks briesmu rādītājs. Ja tas tā nav, atbildība par konkrēto nodarījumu neiestājas jau šī iemesla dēļ (*Steininger E. Strafrecht. Allgemeiner Teil: Eine Einführung. Grundlagen – Das vollendete vorsätzliche Erfolgsdelikt. Band 1. Wien: Linde Verlag, 2013, S. 187*).

Mācība par objektīvo attiecināmību ir atzīta ne tikai kontinentālajās tiesībās, bet arī anglosakšu tiesībās.

Objektīvās attiecināmības izvirzītie mērķi ir nošķirt netaisnību un izslēgt pārmērīgu kaitīguma piedēvēšanu prettiesiskai rīcībai (*versanti in re illicita imputantur omnia quae sequuntur ex delicto* – tulkojumā nozīmē „kurš iebruc aizliegtā teritorijā, atbild par visām sekām, kas izriet no neatļautās rīcības”). Doktrīna koncentrējas uz atbilstību starp apdraudējumu izraisīto darbību un materializētu apdraudējumu, un izmanto divpakāpju testu: a) vai apsūdzētā rīcība radīja prettiesisku apdraudējumu, kas izraisīja attiecīgo aizliegto kaitējumu; un b) vai faktiskais kaitējums ir tieši šī apdraudējuma materializācija (*Stuckenberg C. F., Causation, in: The Oxford Handbook of Criminal Law, Oxford Handbooks in Law, 2014, pp. 487.*).

Tādējādi secināms, ka tiesai, noskaidrojot saikni starp prettiesisku darbību vai bezdarbību un iestājušām sekām, ir jāņem vērā inkriminētā noziedzīgā nodarījuma objektīvās pazīmes, kuras raksturo konkrēto noziedzīgā nodarījuma sastāvu, tai skaitā nodarījuma faktiskās darbības, un jāpārliciecinās, vai konkrētās sekas ir personas radītā neatļautā apdraudējuma rezultāts. Cēloņsakarība nav konstatējama gadījumā, ja persona rīkojās nevērīgi vai pieļāva bezdarbību un radīja apdraudējuma risku, kas neizraisīja inkriminētā noziedzīgā nodarījuma kaitīgās sekas.

Juridiskajā literatūrā objektīvās attiecināmības kontekstā tiek pētīts tiesību normas aizsardzības mērķis. Tiek piedāvāts, ka tiesību normas aizsardzības sfēra ir jāvērtē no trim skatpunktiem. Pirmkārt, vai šī norma aizsargā arī to personu, kura ir cietusi, proti, vai cietušais pieder pie to personu grupas, kuras aizsardzībai pārkāptā norma ir pieņemta (personiskā aizsardzības sfēra). Otrkārt, vai zaudējumi, kuru atlīdzība tiek prasīta, ir tāda veida zaudējumi, kurus ar izdoto normu bija paredzēts novērst (materiālā aizsardzības sfēra). Treškārt, vai zaudējumi tika izraisīti tādā veidā, kādā ar pārkāpto normu bija paredzēts tos novērst (modālā aizsardzības sfēra) (*Straziņš G. Ieskats cēloniskā sakarā vērtēšanas pamatos. Jurista Vārds, 02.05.2017., Nr. 19 (973), 23. lpp.*).

Tiesīzinātnieks Māris Leja, atsaucoties uz ārvalstu literatūru un tiesu praksi, pāris viedokli, ka tiesību normas aizsardzības mērķis krimināltiesībās īpašu nozīmi iegūst šādos gadījumos: 1) ja dispozīcijā nav aprakstītas noziedzīgā nodarījuma pazīmes, bet tajā ir atsauce uz citu normatīvo aktu, kur tās paredzētas (piemēram, Ceļu satiksmes noteikumi); 2) noziedzīgos nodarījumos, kas vērsti pret citas personas dzīvību un veselību, ja jānorobežo apsūdzētā un citu personu atbildības sfēra, piemēram, paša cietušā atbildība nepareizas rīcības dēļ, ārsta atbildība cietušā ārstēšanā pieļauto kļūdu dēļ (*Leja M. Krimināltiesību aktuālie jautājumi un to risinājumi Latvijā, Austrijā, Šveicē, Vācijā. Noziedzīga nodarījuma uzbūve; cēloņsakarība; vaina; krimināltiesību normu interpretācija un spēks laikā. 1 daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2019, 549. lpp.*).

[15.2] Senāts atzīst, ka tiesai, izvērtējot, vai glābēju bojāeja ir attiecināma uz noziedzīgā nodarījuma sākotnējo cēloni, ir jānoskaidro, vai glābšanas pasākums jau sākotnēji nav bezjēdzīgs vai saistīts ar acīmredzami nesamērīgu risku un līdz ar to uzskatāms par pilnīgi nesaprātīgu. Tas ir tādos gadījumos, kad objektīvā *ex-ante* vērtējumā riska faktori ir tik būtiski, ka, pienācīgi ņemot vērā glābēju psiholoģiska spiediena situāciju, ir skaidrs, ka glābšanas pasākumu tālākā realizācija rada pilnībā nepieņemamu risku glābēju dzīvībai un veselībai.

Ievērojot iepriekš izklāstīto, secināms, ka tiesību normas aizsardzības mērķis beidzas tur, kur sākas cietušās personas atbildības joma pašai par sevi. Tas palīdz norobežot apsūdzētā atbildību no negadījumā vēlāk iesaistītās personas nepareizas rīcības. Tādējādi glābēju iesaistīšanās noziedzīga nodarījuma seku likvidācijā pati par sevi nepārtrauc sākotnējā apdraudējuma tālāko iedarbību.

Vērtējot, vai glābēju bojāeja un veselības apdraudējums ir attiecināms uz noziedzīgā nodarījuma sākotnējo cēloni, ir jāņem vērā, ka glābšanas dienestu darbinieki neveic pasākumus nolūkā atteikties no dzīvības un neiesaistās glābšanas darbos brīvprātīgi, jo glābšanas pasākumu veikšana izriet no viņu profesionālajiem pienākumiem un var būt saistīta ar atbildīgu risku nolūkā glābt negadījumā iesaistītās personas (Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likuma 35.¹, 36. un 37. pants). Tādējādi nav konstatējama glābēju rīcības brīvprātība, kas pārtrauktu cēloņsakarības konstatēšanu starp darbībām un kaitīgajām sekām.

Lai arī glābējiem ir pienākums veikt glābšanas pasākumus, tomēr no tā nevar secināt, ka cēloņsakarība starp rīcību un sekām var tikt noteikta bez ierobežojumiem.

Ja sākotnējie riska faktori objektīvi norāda, ka glābšanas pasākumi ir pilnīgi nepieņemami glābēju dzīvības un veselības apdraudējumam, tad apsūdzētajam nav jāuzņemas atbildība par citu personu nesaprātīgu rīcību.

Tādējādi tiesām jāvērtē, vai glābšanas pasākumi nav bijuši acīmredzami bezjēdzīgi vai nesamērīgi tam, kādu risku glābēji uzņemas, apdraudot savu dzīvību un veselību un tam, kādu rezultātu konkrētajos apstākļos varētu sasniegt.

Acīmredzami nesaprātīga glābšanas mēģinājuma gadījumā cēloņsakarības saikne tiek pārtraukta ar lēmumu par šādu glābšanas darbu pieņemšanas brīdi. Turklāt šādā gadījumā vērtējami nevis atsevišķu ugunsdzēsēju lēmumi un uztvere, bet gan visu glābšanas operācijā iesaistīto ugunsdzēsēju kopējā rīcība.

[16] Senāts atzīst, ka izskatāmajā lietā ir jāatbild uz jautājumu, vai apelācijas instances tiesa ir pārkāpusi Kriminālprocesa likuma normas, vērtējot: 1) kādi nosacījumi ietekmējuši ēkas sabrukšanu; 2) pierādījumus, ar kuriem valsts apsūdzība pamatojusi personu nolaidīgu profesionālo pienākumu veikšanu un tā rezultātā iestājušās sekas.

[16.1] Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa nav izvērtējusi visus nozīmīgus nosacījumus, kuri veicināja jumta konstrukciju nogruvumu.

Izvērtējusi pierādījumus kopumā un savstarpējā sakarībā, apelācijas instances tiesa atzinusi, ka ēkas nobrukums ir saistīts ar būtisku kļūdu tērauda kopņu MK-1 konstruktīvajā risinājumā.

Apelācijas instances tiesa atzinumu, ka jūnta konstrukciju nogruvuma cēlonis ir nepareizs kopnes nestspējas aprēķins, pamatojusi ar kompleksās ekspertīzes ekspertu atzinumu „Par būvkonstrukciju nobrukuma faktu” (*lietas 53. sējuma 1.–36. lapa, 54. sējuma 1.–164. lapa, 55. sējuma 1.–289. lapa, 56. sējuma 1.–475. lapa, 57. sējuma 1.–83. lapa*), sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BRE” ziņojumu (*lietas 13. sējuma 87.–142. lapa, 147.–202. lapa; 58. sējuma 4.–313. lapa*), sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Būvziniešu konsultāciju birojs” un SIA Nosaikums G/ ekspertīžu atzinumiem (*lietas 25. sējuma 64.–73. lapa, 77. sējuma 153.–162. lapa*).

Tāpat apelācijas instances tiesa atzinumu pamatojusi ar ekspertu /pers. MC/, /pers. LD/, /pers. MD/, /pers. ME/ liecībām, no kurām secināms, ka ēkas nogruvuma iemesls ir kopnes apakšējā savienojumu mezgla pārslodze. Konkrētais apakšējais mezgls pret drošuma aprēķinu līmeni, kādu prasa normatīvi, bija pārslogots 6,5 reizes. Minētā pārslodze nozīmēja, ka ēka nākotnē jebkurā gadījumā sabruks.

Apelācijas instances tiesa motivēti noraidījusi valsts apsūdzības argumentu par to, ka jūnta nobrukumu veicināja projektam neatbilstošs virsbetona svars un stiprība. Savu atzinumu tiesa pamatojusi ar kriminālprocesā veiktajiem pētījumiem par jūnta sabrukšanas cēloņiem un ekspertu, kuriem ir speciālas zināšanas būvniecībā, liecībām, kā arī ar to personu liecībām, kuras pēc ugunsgrēka veica būvobjekta pārbaudi.

Apelācijas instances tiesa norādījusi, ka no komisijas kompleksās būvniecības ekspertīzes ekspertu atzinuma (*lietas 55. sējuma 119.–120. lapa*) un ekspertu /pers. MD/, /pers. MC/, /pers. LG/, /pers. LD/ un /pers. LE/ liecībām secināms, ka pēc ugunsgrēka imitācijas minimālā virsbetona stiprība bija 25,3 megapaskāli, kas ir būtiski lielāka, nekā deklarācijā norādītā minimālā stiprība – 16 megapaskāli.

Savukārt no liecinieku /pers. MF/, /pers. MG/ un /pers. MH/, kā arī apsūdzēto /pers. BK/ un /pers. BL/ liecībām tiesa secinājusi, ka virsbetona stāvoklis tika pārbaudīts, izmantojot sklerometru – Šmita āmuru –, un tika konstatēts, ka virsbetona stiprība bija lielāka par 15 megapaskāliem. Līdz ar to virsbetona norma ne bija nepieciešama.

Pirmās instances tiesā tika noteikta papildu būvkonstrukciju ekspertīze, lai noskaidrotu atšķirības starp komisijas kompleksās ekspertīzes ekspertu un eksperta /pers. LE/ vadītās ekspertu grupas aprēķiniem un pārbaudītu, vai faktiski fiksētā vidējā svara vērtība pārsniedz drošuma koeficientā ietvertu rezervi (*lietas 112. sējuma 133.–145. lapa*).

Tiesā norādījusi, ka, lai arī papildu ekspertīzes ekspertu atzinumā konstatēts, ka pastāv atšķirība aprēķinos par 25–28 %, un uzmērītie vidējie virsbetona slāņu biezumi ir lielāki nekā projektā aprēķinātie, tomēr saskaņā ar būvnormatīvu SNiP 2.01.07-85 „Slodzes un iedarbes” drošuma koeficients izdizainotā virsbetona slāņa aprēķinam ir 1,30, līdz ar to uzmērītais virsbetona svars nepārsniedz iepriekšminētā drošuma koeficientā ietvertu rezervi.

Šāds apelācijas instances tiesas vērtējums atbilst Kriminālprocesa likuma 128. panta otrās un trešās daļas prasībām, un Senātam nav pamata apšaubīt apelācijas instances tiesas atzinumu, kas pamatots ar pētījuma rezultātā iegūtajām ziņām par jūnta nobrukuma cēloņiem.

Senāts konstatē, ka prokurora atšķirīgais viedoklis par lietā iegūto pierādījumu un faktisko apstākļu novērtējumu saistībā ar to, kāds drošuma koeficients virsbetona slāņa aprēķinā ir piemērojams un kādu ietekmi uz būvkonstrukcijām ir atstājis ugunsgrēks, ir vērsts uz to, lai panāktu apelācijas instances tiesas nolūma atcelšanu nevis juridisku, bet faktisku iemeslu dēļ, kas ir pretrunā ar Kriminālprocesa likuma 569. panta pirmo daļu.

[16.2] Vienlaikus Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa, pirms noskaidrot, kādā būvniecības posmā tika pieļauti pārkāpumi un kura persona par to ir atbildīga, nav motivējusi, kāpēc ir noraidāmi pierādījumi, ar kuriem valsts apsūdzība pamatojusi to, ka nepietiekošu kopnes nestspēju un jūnta konstrukciju nobrukumu ietekmēja vairāki nosacījumi.

Apelācijas instances tiesa, skaidrojot cēloņsakarību, norādījusi, ka cēloņsakarība ir tad, ja darbība vai bezdarbība sagatavo un nosaka seku iestāšanās reālu iespēju, un darbība vai bezdarbība ir galvenais noteicošais faktors, kas neizbēgami radījis kaitīgās sekas.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa, noskaidrojot, kādi apstākļi noteica konkrētu seku iestāšanos, nav ņēmusi vērā iepriekš judikatūrā un krimināltiesību teorijā pausto atziņu, ka sekas var veidoties, apvienojoties vairākiem cēloņiem, un to, ka cēloņsakarība ir ne tikai tad, ja tās pašas sekas neiestātos vispār, bet arī tad, ja tās pašas sekas iestātos, taču citā veidā, laikā vai vietā, vai ja tās iestātos tajā pašā laikā un vietā, taču būtu mazāk smagas (lēmuma 5.1. punkts).

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka seku iestāšanās noteicošais nosacījums bija nepareizs kopnes mezgla aprēķins, kas radīja kopnes apakšējā mezgla pārslodzi 6,5 reizes, taču tiesa nav pamatojusi, kādi apstākļi izveidoja šo pārslodzi, un atstājusi bez ievērības kompleksās ekspertīzes ekspertu atzinumā secināto, ka pārslodzi veidoja ne vien kļūdaini kopnes projekts, sadalot to divās daļās un nenodrošinot kopnes balsta mezgla nestspēju, bet arī standartiem neatbilstošu bultskrūvju un uzgriežņu izmantošana, nepietiekams uzgriežņu nospriegojuma līmenis un nekvalitatīvs fasonlapu metinājums.

No kompleksās būvniecības ekspertīzes ekspertu atzinuma secināms, ka jūnta konstrukcijas kopējo nestspēju ietekmēja rupjas kļūdas tērauda kopnes MK-1 konstruktīvajā risinājumā.

Pēc veiktajiem aprēķiniem atsevišķi kopnes tērauda elementi bija pārslogoti līdz 142 % no tā nestspējas (pārslodze 1,4 reizes), netika nodrošināta kopnes balsta mezgla nestspēja (pārslodze 2,8 reizes), kopnes apakšjoslas vidējā savienojuma mezgla metinājuma šuvju stiprība (pārslodze 1,8 reizes) un kopnes apakšjoslas vidējā savienojuma skrūvsavienojumu stiprība (pārslodze 6,5 reizes). Tieši šī mezgla pārslogošana izraisīja jūnta konstrukcijas sabrukumu.

Eksperti norādījuši, ka jūnta konstrukciju nestspēju būtiski ietekmēja tērauda kopņu MK-1 apakšjoslas skrūvsavienojumā izmantoto bultskrūvju un uzgriežņu tehniskie parametri. Lai arī jūnta nobrukums būtu prognozējams arī pie standartiem atbilstošu bultskrūvju un uzgriežņu izmantošanas, tomēr tas notiktu vēlāk pie vēl lielākas slodzes uz jūnta.

Turklāt eksperti, laboratoriski pārbaudot uzgriežņu I8I stiprību, konstatēja, ka tā bija mazāka par to minimālo stiprības līmeni, kāds noteikts standartā LVS EN ISO 898 - 2. Minimālajai slodzei jābūt lielākai par 225,4 kN, savukārt vidējais pārbaudes rezultāts bija 194,8 kN.

Eksperti, apsekojot nobrukušās konstrukcijas, konstatēja nekvalitatīvu montāžas mezgla metinājumu (apjomīgs nesakusums), kas arī aktivizēja jūnta nobrukumu, un tam ir bijusi būtiska nozīme, kāpēc nav noturējies konkrētais jūnta iecirknis. Turklāt defekta raksturs un apmērs bija tāds, ka bojājumu noteikti varēja pamanīt.

Tādējādi Senāts atzīst, ka kopējo kopnes nestspēju ietekmēja vairāki nosacījumi – bultskrūvju un uzgriežņu izmantošana neatbilstoši standartiem, neatbilstošs uzgriežņu nospriegojuma līmenis un nekvalitatīvs fasonlapu metinājums –, par kuriem apelācijas instances tiesa nav sniegusi motivētu un likumam atbilstošu vērtējumu.

Apelācijas instances tiesa aprobežojusies ar vispārīgu atziņu, ka minētie apstākļi nav bijuši tiešā cēloniskā sakarā ar jūnta nobrukumu. Turklāt apelācijas instances tiesa izdarījusi pretrunīgus secinājumus, proti, pamatojot cēloņsakarības neesību sakarā ar nekvalitatīvu savienojuma mezgla metinājumu, tiesa norādījusi, ka jūnta nobrukuma cēlonis ir skrūvsavienojuma stiprības nenodrošināšana, savukārt par neatbilstošiem skrūvsavienojumiem norādījusi, ka tas nav atzīstams par cēloni, jo jūnts nobruka arī pie stiprāku skrūvsavienojumu izmantošanas.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa nav izvērtējusi visus nosacījumus, kas veicināja kopnes nobrukumu, to kopumā, tādējādi tās pamatojums par cēloņsakarības neesību iepriekš norādītajos apstākļos neatbilst Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturrtās daļas prasībām.

[17] Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesas spriedums atceļams daļā:

ar kuru no /pers. A/ inkriminēto noziedzīgo nodarījumu apraksta izslēgti būvniecības procesā pieļautie pārkāpumi – tas, ka /pers. A/ nenovērsa

neatbilstošu bultskrīvju un uzgriežņu izmantošanu kopņu savienošanā un nepārlicinājās par bultskrīvju nostiepumu un metinājuma stiprumu (turpmāk – būvniecības procesā pieļautie pārkāpumi);

ar kuru no /pers. A/ inkriminētās apsūdzības izslēgts apraksts par glābēju bojāeju, dažādas smaguma pakāpes miesas bojājumu nodarīšanu un mantisko zaudējumu rašanos;

par apsūdzētā /pers. BL/ atzīšanu par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas (likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī), 123. panta otrās daļas un attaisnošanu;

par apsūdzētā /pers. BK/ atzīšanu par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas (likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī), 123. panta otrās daļas un attaisnošanu;

par apsūdzētā /pers. BL/ atzīšanu par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas (likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī), 123. panta otrās daļas un attaisnošanu;

par apsūdzētā /pers. BN/ atzīšanu par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 319. panta trešās daļas (likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī) un attaisnošanu.

[17.1] Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa, iztiesājot lietu šajā daļā, nav ievērojusi Kriminālprocesa likuma normas un judikatūras atziņas.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 128. panta otrajai daļai to, cik ticamas ir pierādīšanā izmantotajās ziņas par faktiem, izvērtē, aplūkojot visus kriminālprocesa laikā iegūtos faktus vai ziņas par faktiem kopumā un savstarpējā sakarībā.

Kriminālprocesa likuma 564. pantā reglamentēts apelācijas instances tiesas nolēmuma saturs. Šā panta ceturtā daļa noteic, ka apelācijas instances tiesas nolēmuma motīvu daļā norādāms apelācijas instances tiesas atzinums par apelācijas sūdzības vai protesta pamatotību, apstākļi, ko noskaidrojusi apelācijas instances tiesa, pierādījumi, kas apstiprina apelācijas instances tiesas atzinumu, motīvi, kāpēc apelācijas instances tiesa noraida kādus pierādījumus, un likumi, pēc kuriem tā vadās.

Senāts jau iepriekš norādījis, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 561. panta pirmās daļas nosacījumiem lieta apelācijas instances tiesā iztiesājama kārtībā, kāda noteikta krimināllietu iztiesāšanai pirmās instances tiesā, izņemot Kriminālprocesa likuma 53. nodaļā noteikto. Lietas izskatīšana apelācijas instances tiesā ir lietas otrreizēja izskatīšana pēc būtības un tā ir papildu garantija tiesas nolēmuma tiesiskumam un pamatotībai. Apelācijas instances tiesai apelācijas sūdzībā un protestā norādītie juridiski nozīmīgie apstākļi, proti, noziedzīgā nodarījuma sastāva esība vai neesība apsūdzētā rīcībā, ņemot vērā lietas faktiskos apstākļus, judikatūru un apsūdzības formulējumu, kā arī citi apstākļi krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam, jāizvērtē un atzinums jāpamato ar likumu, pārbaudītajiem novērtētajiem pierādījumiem (*Senāta 2017. gada 10. oktobra lēmuma lietā Nr. SKK-532/2017*, [ECLI:LV:AT:2017:1010.15830406610.1.L](#), 9.1. punkts).

Pamatojuma princips ir viens no procesuālā taisnīguma nodrošināšanas līdzekļiem, un atbilstoši tam tiesai ir pienākums motivēt savu nolēmumu. Kriminālprocesa likuma prasība par motivētu nolēmumu ir ievērojama, ja tiesa ir motivējusi visus būtiskos atzinumus, kuriem ir nozīme lietas taisnīgā izspriešanā, un motīvu izklāsta apjoms ļauj saprast, kā tiesa nonākusi pie šiem atzinumiem. Motīvu norādīšana tiesas nolēmumā ir viens no līdzekļiem, kas izslēdz tiesas patvaļas iespējamību un ļauj personai pārliecināties, ka tā ir uzklauzīta un tās sniegtie argumenti ir izvērtēti (sk. *Senāta 2022. gada 5. jūlija lēmuma lietā Nr. SKK-1/2022*, [ECLI:LV:AT:2022:0705.11816006914.4.L](#), 18. punktu).

[17.2] Apelācijas instances tiesas sprieduma atcelšana daļā, ar kuru no /pers. A/ apsūdzības izslēgta glābēju bojāeja, dažādas smaguma pakāpes miesas bojājumu nodarīšana un mantisko zaudējumu rašanās.

[17.2.1] Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesas spriedums atceļams daļā, ar kuru no /pers. A/ inkriminēto noziedzīgo nodarījumu apraksta izslēgti atsevišķi nodarījuma apstākļi – tas, ka aiz neuzmanības ir iestājusies /pers. KU/, /pers. KV/ un /pers. KZ/ nāve un cietušajiem /pers. JV/, /pers. KC/, /pers. HV/, /pers. KF/, /pers. JO/, /pers. KG/, /pers. KA/, /pers. KH/, /pers. KD/ un /pers. JU/ nodarīti dažādas smaguma pakāpes miesas bojājumi un radušies mantiskie zaudējumi.

Apelācijas instances tiesa secinājusi, ka glābšanas darbu vadītājs nav izvēlējis tādus katastrofās seku likvidēšanas pasākumus, kuros neciestu glābšanas darbos piedalījušies glābēji.

Apelācijas instances tiesa norādījusi, ka glābšanas darbu vadītājs deva rīkojumu ugunsdzēsējiem glābējiem veikt glābšanas darbus daļēji sabrukušajā lielveikala ēkā, un tikai pēc otrā jūmta nogrūvuma, kurā cieta arī ugunsdzēsēji glābēji, glābšanas darbu vadītājs deva rīkojumu darba iecirkņu vadītājiem strādāt tikai no jūmta konstrukcijām brīvā vietā, lai gan pastāvēja risks, ka nogrūvums var atkārtoties, par ko ugunsdzēsēji glābēji tika brīdināti. Turklāt ugunsdzēsēji glābēji brīvprātīgi uzņēmās profesionālo risku ierasties katastrofās vietā pēc izsaukuma, apzinoties bīstamību un nedrošību atrasties zem pāri palikušajam lielveikala ēkas jūmta un sienu konstrukcijām. Tādējādi glābēju bojāeja, nodarītie miesas bojājumi un mantiskie zaudējumi nav radušies tieši noziedzīga nodarījuma (celtniecības normu un noteikumu pārkāpumu) rezultātā, bet gan likvidējot jau notikušā noziedzīgā nodarījuma radītās sekas, pildot savus dienesta/amata pienākumus, par ko atbild valsts.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa pretēji krimināltiesību doktrīnā paustajai atzīnai un Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likuma 35.¹, 36. un 37. pantam secinājusi, ka persona, kura veic profesionālos pienākumus, brīvprātīgi riskē ar savu dzīvību un veselību, uzņemoties bīstamus glābšanas pasākumus.

Apelācijas instances tiesa cietušo ugunsdzēsēju glābēju rīcību vērtējusi, ņemot vērā tikai viņu darbību ārējo izpausmi, proti, to, ka cietušie ierādās notikuma vietā un veica glābšanas pasākumus. Vienlaikus tiesa atstājusi bez ievērības, ka ugunsdzēsējiem glābējiem ir juridisks pienākums novērst cietušo dzīvības un veselības apdraudējumu, un pati par sevi glābšanas darbu uzsākšana, ja tā neietekmē konstrukciju stabilitāti, nepārtrauc sākotnējo cēloņsakarību. Tiesa nav konstatējusi faktus, kas norādītu uz to, ka glābēju darbības ir veicinājušas atlikušā jūmta nogrūvumu, un to, ka sākotnējais cēlonis nebūtu attiecināms uz jūmta turpmāku nogrūvumu.

Apelācijas instances tiesa nav pamatojusi, kāpēc Krimināllikuma 239. pantā paredzētās smagās sekas neaptver arī glābšanas pasākumā piedalījušos personu dzīvības un veselības apdraudējumu.

Krimināllikuma 239. pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums apdraud vispārējo drošību celtniecības darbu veikšanā un var nodarīt kaitējumu personas dzīvībai un veselībai. No minētās likuma normas tvēruma secināms, ka tā nesatur norādi uz konkrētu cietušo grupu, pret kuru vērsas vainīgais, tādējādi minētā Krimināllikuma norma aizsargā jebkuras personas dzīvības un veselības apdraudējumu, ja to izraisījis celtniecības noteikumu pārkāpšanas rezultātā sabrukusi būve vai tās daļa.

Tādējādi apelācijas instances tiesai bija jāsniedz arī motivēta argumentācija par glābšanas pasākumu nesamērīgumu vai bezjēdzīgumu.

Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa vispārīgi secinājusi, ka glābējiem bija zināms, ka pastāvēja jūmta atlikušās daļas nobrukuma riski un tas bijis pietiekams pamats, lai glābēji neapdraudētu savas dzīvības un neveiktu glābšanas pasākumus zem nenogrūvušām jūmta konstrukcijām.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesai, pamatojoties uz lietā iegūtajiem pierādījumiem, bija rūpīgi jāizvērtē apstākļi, ka glābšanas pasākumi bija pilnīgi nepieņemami, lai tos veiktu.

Šādu motivētu argumentāciju apelācijas instances tiesa nav sniegusi.

Tāpat apelācijas instances tiesa nav pamatojusi, kā apstākļi, ka apsūdzētais /pers. A/ nespēja ietekmēt glābšanas darbu pasākumu veikšanu, varēja ietekmēt cēloņsakarības konstatēšanu.

Preteji apelācijas instances tiesas vispārīgai atsaucēi tiesai vajadzēja vērtēt to, ka celtniecības noteikumu pārkāpums izraisīja obligātu nepieciešamību veikt glābšanas darbu pasākumus sakarā ar personu dzīvības un veselības apdraudējuma novēršanu un tikai pēc tām izdarīt secinājumu par to, ka notikuma vietā glābēju ierašanās un nepieciešamība veikt profesionālos pienākumus ir vai nav cēloniskā sakarā ar tās personas, kura pārkāpusi celtniecības noteikumus, prettiesisko rīcību.

Turklāt Senāts norāda, ka vainīgajam ir jārēķinās, ka viņa nodarījums var izraisīt arī glābšanas pasākumus.

Krimināllikuma 239. panta otrajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums no subjektīvās puses attiecībā pret sekām raksturojas ar neuzmanību – noziedzīgs nodarījums atzīstams par izdarītu aiz noziedzīgas pašpalāpības vai aiz noziedzīgas nevērības.

Noziedzīgas nevērības gribas momentam ir divi kritēriji – objektīvais (vajadzēja paredzēt) un subjektīvais (varēja paredzēt). Noziedzīgas nevērības objektīvais kritērijs nozīmē, ka personai jāievēro savai profesijai, specialitātei vai nodarbošanās atbilstoši piesardzības noteikumi, kas tiek prasīti, lai nepieļautu kaitīgu seku iestāšanos. Subjektīvais kritērijs vērtējams, ievērojot to, vai konkrētā persona atbilstoši savām personiskajām īpašībām, kvalifikācijai, konkrētajiem apstākļiem, situācijai, kurā noziedzīgais nodarījums izdarīts, varēja paredzēt savas darbības vai bezdarbības kaitīgās sekas (*Krastiņš U. Noziedzīga nodarījuma sastāvs un nodarījuma kvalifikācija. Teorētiskie aspekti. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 165.–166. lpp.*).

Personām, kuras atbild par pieļauto kļūdu kopņu nestspējas aprēķinā, ievērojot savas profesijas iemaņas un zināšanas, bija jārēķinās ar būves nogrūšanas riska iespējamību, un viņām bija jāspēj tās paredzēt. Nav nepieciešams, lai apsūdzētais detalizēti paredzētu savu darbību izraisītās kaitīgās sekas, bet ir pietiekami, ja seku smagums ir būtībā paredzams. Šajā ziņā ir acīmredzami, ka jebkura katastrofa ir saistīta ar speciālo dienestu ierašanos notikuma vietā un rada potenciālo risku iesaistīto glābēju dzīvībai un veselībai.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa atziņu par jaunas cēloņsakarības rašanos nav pamatojusi atbilstoši Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturtajai daļai.

[17.2.2] Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa, izslēdzot no /pers. A/ celtās apsūdzības būvniecībā pieļautos pārkāpumus, atzinusi, ka minētie pārkāpumi nav radījuši smagas sekas, jo junta konstrukciju nogrūvuma cēlonis ir nepareizs kopnes apakšējā mezgla aprēķins. Tiesa nav sniegusi motivētu pamatojumu, kāpēc izdarījusi šādu secinājumu, aprobežojoties ar norādi, ka cēloņsakarības neesības argumentācija tiks sniegta, vērtējot /pers. BJ/, /pers. BK/ un /pers. BL/ celto apsūdzību pamatotību.

Apelācijas instances tiesa spriedumā vērtējot /pers. BJ/, /pers. BK/ un /pers. BL/ celto apsūdzību, nav ņēmusi vērā, ka /pers. A/ bija atšķirīgi profesionālie pienākumi un atbildība, proti, viņš bija atbildīgs par kopnes nestspējas aprēķinu, par to, kāda stipruma bultskrūves un uzgriežņi ir izmantotami, kā arī par to, vai ir nepieciešams bultskrūvju nostiepums, lai nodrošinātu drošu kopnes nestspēju.

Tādējādi no apelācijas instances tiesas sniegtā motīvu izklāsta nav saprotams, kā tiesa nonākusi pie secinājuma, ka no /pers. A/ apsūdzības ir izslēdzams tas, ka viņš, būdams būvkonstrukciju daļas autoruzraugs: 1) pieļāva, ka kopņu montāžas laikā kopņu daļas tika savienotas ar bultskrūvēm un uzgriežņiem, kuri nebija paredzēti izmantošanai slodzes nesošo metāla konstrukciju savienošanai; 2) pieļāva bultskrūvju nostiepuma neveikšanu.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa nav sniegusi vērtējumu par apsūdzībā inkriminētajiem apstākļiem, kuriem ir nozīme lietas taisnīgā izspiešanā, un līdz ar to pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturtais daļas prasības.

[17.2.3] Ņemot vērā, ka no /pers. A/ apsūdzības izslēgtā daļa par būvniecības procesā pieļautiem pārkāpumiem un glābēju bojāeju, dažādu smaguma pakāpes miesas bojājumu nodarīšanu un mantisko zaudējumu rašanos veido vienotu noziedzīgo nodarījumu aprakstu, apelācijas instances tiesas spriedums ir atceļams daļā par /pers. A/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas (likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī), 123. panta otrās daļas.

Vienlaikus Senāts norāda, ka, atkārtoti izskatot /pers. A/ celtās apsūdzības pamatotību, apelācijas instances tiesai nav jāveic pierādījumu vērtējums daļā, par kuru tā iepriekš bija atzinusi /pers. A/ par vainīgu pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas (likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī), 123. panta otrās daļas.

[17.3] Apelācijas instances tiesa atzinusi /pers. BK/ un /pers. BL/ par nevainīgiem pret viņiem celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas (likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī), 123. panta otrās daļas un attaisnojusi.

Tiesa atbilstoši Kriminālprocesa likuma 519. panta 1. punktam atzinusi, ka apsūdzēto /pers. BK/ un /pers. BL/ nodarījumos nav noziedzīgā nodarījuma sastāva.

Apsūdzētajiem /pers. BK/ un /pers. BL/ inkriminēts, ka viņi, pārkāpjot normatīvo tiesību aktu prasības, nevērīgi pildīja savus profesionālos pienākumus, proti, /pers. BK/ – būvdarbu vadītāja pienākumus, bet /pers. BL/ – būvuzrauga pienākumus.

Būvniecības likuma 3. panta trešās daļas 1., 3. punkts (tiesību akts zaudējis spēku 2014. gada 1. oktobrī) noteica, ka būve projektējama un būvējama tā, lai nodrošinātu vides arhitektonisko kvalitāti, vides pieejamību, dabas resursu racionālu izmantošanu, kā arī visas būves un tās atsevišķu daļu stiprību, stabilitāti un drošību lietošanā.

Savukārt Ministru kabineta 2001. gada 27. martā noteikumi Nr. 142 „Latvijas būvnormatīva LBN 006-00 „Būvniecības prasības būvēm”” (turpmāk – Latvijas būvnormatīvs LBN 006-00) 3. punkts (tiesību akts zaudēja spēku 2015. gada 1. jūlijā) noteica, ka būves projektē un būvē tā, lai normālas ekspluatācijas apstākļos visā ekonomiski pamatotā ekspluatācijas (dzīves cikla) laikā, ņemot vērā prognozējamās iedarbes uz būvēm, tās atbilstu šajā būvnormatīvā noteiktajām būvniecības prasībām. Minētā būvnormatīva 4. punkts noteic, ka būves projektē un būvē tā, lai, tās ekspluatējot pilnā aprēķina slodzē, neizraisītu avārijas situāciju ar šādām sekām: visas būves vai tās atsevišķu daļu sabrukumu.

Senāts atzīst par nepamatotu apelācijas instances tiesas secinājumu, ka būvniecības pamatnosacījuma iekļaušana apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas ir nevienlīdzīga, jo tā neatklāj būvniecības dalībnieka konkrētu būvnoteikumu pārkāpumu.

Senāts norāda, ka minētās tiesību normas noteic, kādā ietvarā būvniecības dalībniekiem ir jādarbojas, pildot savus profesionālos pienākumus, tas ir, tajās ir nostiprināts princips, ka katram būvniecības dalībniekam savas kompetences ietvaros jādarbojas tā, lai būvniecības rezultātā tapusi būve atbilstu drošības prasībām.

Tiesību principi ir primārais tiesību avots, kuru var izmantot nolēmumu pamatojumā un argumentācijā. Tāpat tiesību principu palīdzību var izmantot tiesību normu piemērošanā.

Turklāt pamatnosacījums par to, ka katram būvniecības dalībniekam savas kompetences ietvaros jādarbojas tā, lai būvniecības rezultātā tapusi būve atbilstu drošības prasībām, ir ietverts sabiedrības ar ierobežotu atbildību /Nosaukums I/ un SIA /Nosaukums C/ sadarbības līgumā par tirdzniecības centra, tā infrastruktūras un autostāvvietas būvniecību. No minētā sadarbības līguma izriet, ka būvnieka pārstāvim ir jāpārbauda būvniecības kvalitāte un jāizlabo jebkādi trūkumi un defekti, jāinformē pasūtītājs par jebkādiem nopietniem defektiem, kuri tiek konstatēti darbu izpildes gaitā, un par šo trūkumu novēršanas veidu, kā arī jārīkojas atbilstoši labas būvniecības prakses principiem. Arī Ministru kabineta 2004. gada 10. februāra noteikumi Nr. 75 „Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 303-03 „Būvuzraudzības noteikumi”” (tiesību akts zaudēja spēku 2014. gada 1. oktobrī) noteica būvuzraugam pienākumu kontrolēt, lai uzceltā būve atbilstu drošības prasībām.

Tādējādi Senātam jāpārbauda apelācijas instances tiesas atzinumi par to, vai, vērtējot apsūdzētajiem /pers. BK/ un /pers. BL/ celtās apsūdzības pamatotību, ir ņemti vērā arī būvniecības pamatnoteikumi.

No apsūdzības secināms, ka: 1) /pers. BK/ un /pers. BL/ veica montāžas darbu, lai gan projekta detalizācijā nebija tērauda kopņu MK-1 montāžas mezgla projekta risinājuma, arī kopņu apakšjoslas montāžas mezgla izpildījuma ar tajā izmantotām skrūvēn un citām savienojuma detaļām; 2) /pers. BK/ un /pers. BL/ nepilnvērtīgi veica metālkopņu MK-1, metāla siju un saites apskati (ārējo pārbaudi) un kvalitātes pārbaudi segtajiem darbiem, kā arī pieļāva, ka kopņu montāžas laikā kopņu daļas tika savienotas ar bultskrūvēn un uzgriežņiem, kuri nebija paredzēti izmantošanai slodzi nesošo metāla konstrukciju savienošanai; 3) /pers. BK/ un /pers. BL/ nepārbaudīja par kopņu montāžas veicēja – SIA /Nosaukums F/ – darba vadītāja personību un kvalifikāciju montāžas veikšanā; 4) /pers. BK/ pieņēma nozīmīgo konstrukciju elementus, nezondējot ar mērtastu spraugu starp fāsonlapām un neveicot bultskrūvēn aizgriezuma kontroli.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka apsūdzētie /pers. BK/ un /pers. BL/ būvniecības procesu veica atbilstoši būvkonstrukciju projektam, tai skaitā ievērojot to, ar kādas stiprības klases bultskrūvēn un uzgriežņiem kopnes ir savienojamas, to, ka, montējot kopnes, nav veikams kontrolēts bultskrūvēn nospriegojums, kā arī tiesa vērtējusi metāla kopņu fāsonlapu metinājuma atbilstību SNiP 3.03.01.-87 „Nesošās un norobežojošās konstrukcijas” prasībām.

[17.3.1] Senāts norāda, ka apsūdzēto /pers. BK/ un /pers. BL/ veicamos pienākumus būvniecības procesā regulēja ne tikai būvkonstrukciju projekts, bet arī atbilstoši Latvijas būvniecības normatīvi.

Atbilstoši SNiP 3.03.01.-87 „Nesošās un norobežojošās konstrukcijas” 1.2. punktam būvniecības dalībniekiem darbi jāveic ne vien atbilstoši būvniecības projektam, bet arī ievērojot būvniecības standartus.

Apelācijas instances tiesa, atsaucoties uz Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijas 2011. gada 16. februāra paziņojumu par reglamentētās sfēras būvuzstrādājumu standartu saraksta publicēšanu, norādījusi, ka no Latvijas standartu saraksta 2011. gada redakcijas secināms, ka tajā nav iekļauts standarts LVS EN 1090-2:2008, pēc kura tika izgatavotas konstrukcijas objektā „Daudzstāvu dzīvojamā ēka un tirdzniecības centrs, /adrese/” (turpmāk arī – Objekts). Tādējādi atbilstoši Ministru kabineta 2001. gada 30. aprīļa noteikumiem Nr. 181 „Būvuzstrādājumu atbilstības novērtēšanas kārtība reglamentētajā sfērā” (tiesību akts zaudēja spēku 2013. gada 18. septembrī) kopne nebija uzskatāma par reglamentētās sfēras būvuzstrādājumu.

Turklāt apelācijas instances tiesa norādījusi, ka iesniegtajos projekta dokumentos (BK daļas rasējumos un KMD), ne arī kādā citā ar būvprojektu saistītajā dokumentā nebija norādīts, ka kopņu savienojuma mezglos jāizmanto speciāli augstas stiprības skrūšsavienojumi vai ka metāla kopņu būvniecībā būtu izmantojami standarti ar LVS EN 15048-1:2007 un LVS EN 14399-1:2005 marķējumiem.

Senāts norāda, ka likuma „Par atbilstības novērtēšanu” 1. panta 7. un 9. punktā ir sniegti termiņi „neregamentētā sfērā” un „reglamentētā sfērā” skaidrojumi. No šiem skaidrojumiem secināms, ka neregamentētā sfērā ir sfērā, kas nav pakļauta normatīvajos aktos noteiktajai obligātajai produktu, procesu un pakalpojumu atbilstības novērtēšanai. Savukārt reglamentētā sfērā ir sfērā, kas pakļauta normatīvajos aktos noteiktajai obligātajai produktu, procesu vai pakalpojumu atbilstības novērtēšanai.

Tādējādi reglamentētās sfēras produktam izgatavotājs garantē atbilstošu kvalitāti un drošumu, un to regulē speciāli šim nolīkam pieņemts standarts, par ko atbilstošā ministrija paziņo sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Standartizācijas, akreditācijas un metroloģijas centrs” Standartizācijas birojam (turpmāk – Standartizācijas birojs). Taču no minētā neizriet, ka neregamentējošās sfēras produkti ir ārpus tiesiskā regulējuma un uz tiem nav attiecināmi citi nacionālie standarti, kas iekļauti Standartizācijas biroja mājaslapā internetā (www.lvs.lv).

Lai arī metāla kopne nebija atzīstama par reglamentētās sfēras būvuzstrādājumu, apelācijas instances tiesa nav sniegusi motivētu atzinumu, kāpēc nesošo konstrukciju savienošanā nav jāievēro standarti, kuri publicēti Standartizācijas biroja mājaslapā un uz kuriem bija atsaukusies valsts apsūdzība, piemēram, standarti LVS EN 14399-1:2005 „Augstas stiprības skrūšsavienojumu elementu komplekti metāla konstrukciju iepriekšējai savilkšanai - 1. daļa: Vispārīgās prasības” (spēkā no 2005. gada 26. jūlija līdz 2015. gada 18. jūnijam) un metāla kopņu pasē norādītie standarti, tai skaitā standarts LVS EN 1090-2:2008 „Tērauda konstrukciju un alumīnija konstrukciju izgatavošana. 2. daļa: Tehniskās prasības tērauda konstrukcijām” (spēkā līdz 2011. gada 15. decembrim).

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa nav motivēti noraidījusi turpmāk izklāstītos pierādījumus, ar kuriem tika pamatota apsūdzība.

No Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2015. gada 5. janvāra atzinuma Nr. 4.2.- 2/20 un liecinieces /pers. LF/ liecībām secināms, ka Standartizācijas biroja mājaslapā ir publicēti slodzi nesošo metāla konstrukciju savienošanai šādi standarti:

1) LVS EN 15048-1:2007 „Skrūvēņi ar iepriekš neslogotām bultskrūvēn. 1. daļa: Vispārīgās prasības” (turpmāk arī – EN 15048-1);

2) LVS EN 14399-1:2005 „Augstas stiprības skrūšsavienojumu elementu komplekti metāla konstrukciju iepriekšējai savilkšanai - 1. daļa: Vispārīgās prasības” (turpmāk arī – EN 14399-1).

Savukārt LVS EN 1090-2:2008 „Tērauda konstrukciju un alumīnija konstrukciju izgatavošana 2. daļa: Tehniskās prasības tērauda konstrukcijām” 5.6.3. punkts noteica, ka skrūvēto savienojumu vietās jāizmanto bultskrūvēn komplekti, kas atbilst EN 15048-1 vai EN 14399-1.

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs konstatēja, ka iesniegtajām bultskrūvēn ir marķējums „TBF” un stiprības klase „8.8.”, uzgriežņiem marķējums – „S” un „8”, bet nav attiecīgā marķējuma „SB” vai „HV”, vai „HR”, kā noteikts standartā EN 15048-1 vai EN 14399-1. Secināts, ka iesniegtās bultskrūvēn un uzgriežņi nav nodrošināti ar standartos noteikto marķējumu, līdz ar to ražotājs tos nav paredzējis izmantošanai slodzi nesošo metāla konstrukciju savienošanai (*lieta Nr. 91.-93. lapa*).

[17.3.2] Senāts pievienojas kasācijas protestā norādītajam argumentam, ka projekta detalizācija nesaturēja pilnīgu kopņu apakšjoslas montāžas mezgla izpildījumu ar tajā izmantotajām skrūvēn un citām savienojuma detaļām, līdz ar to nebija saprotams tas, kādas stiprības skrūvēn ir izmantojamas, un tas, vai montāžas darbi veicami ar kontrolētu bultskrūvēn nospriegojumu vai bez tā.

Apelācijas instances tiesa atzinumu pamatojusi ar kompleksās būvniecības ekspertīzes ekspertu atzinumā, nozīmīgu konstrukciju pieņemšanas aktā, SIA /Nosaukums F/ izstrādātajā detalizētajā rasējumā KMD, rasējuma BK-03-13.5 „Kopne MK-1” risinājumā ietvertajām ziņām, kā arī ekspertu /pers. LG/, /pers. MD/ un /pers. MC/ liecībām, un norādījusi, ka projekta dokumentācija saturēja pietiekamas ziņas, lai varētu izdarīt secinājumu, ka kopnes stiprināmas ar 20 mm bultskrūvēn DIN 931 un to stiprības klase ir „8.8”.

Tāpat apelācijas instances tiesa norādījusi, ka lēmumu par kontrolētu nospriegojumu skrūvēn pieņem būvkonstrukciju sadaļas izstrādātājs. Ja projektā nav atzīmes, ka jābūt kontrolētam nospriegojumam, tad konstrukciju montāžā nav piemērojams SNiP 3.03.01.-87 „Nesošās un norobežojošās konstrukcijas” 4.36. punkts.

Šādu secinājumu tiesa pamatojusi ar ekspertu /pers. LG/, /pers. MD/, /pers. MC/ un /pers. LE/ liecībām, no kurām secināms, ka SNiP 3.03.01.-87 „Nesošās un norobežojošās konstrukcijas” normatīva 4.36. punkts attiecas uz bultskrūvēn (skrūšsavienojumiem) ar kontrolētu nospriegojumu. Lai pielietotu skrūšsavienojumiem kontrolētu nospriegojumu, tam obligāti jābūt norādītam būvkonstrukciju projektā. Būvkonstrukciju projekta rasējumā MK-1 un paskaidrojuma rakstā nebija norādes par kontrolētu skrūšsavienojumu nospriegojumu.

Tādējādi veiktā kopņu montāža, neizmantojot kontrolētu skrūšsavienojumu nospriegojumu, atbilda paskaidrojuma raksta 17. punkta prasībai.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa iegūtās ziņas par faktiem nav vērtējusi kopsakarā ar normatīvajiem tiesību aktiem, kas noteic montāžas darbus.

Eksperts /pers. LE/ liecināja, ka akceptētā būvprojekta būvkonstruktīvās sadaļas paskaidrojuma raksta 17. punktā norādīts, ka montāžā jāveic saskaņā ar SNiP 3.03.01.-87 „Nesošās un norobežojošās konstrukcijas” (turpmāk – SNiP 3.03.01.-87), kas noteica obligāti ievērojamas prasības

montāžas darbiem.

SNiP 3.03.01.-87 4. nodaļa paredzēja konstrukciju savienošanas veidus bez bultskrūves kontrolētā nosprieguma un ar to. Savukārt projekta dokumentācijā nebija norādes, ar kādu skrūvsavienojumu veidu kopnes ir stiprināmas, tāpēc visas veiktās darbības kopnes montāžā ir patvaļīgas.

Tāpat eksperts norādīja, ka atbilstoši SNiP 3.03.01.-87 4.16. un 4.17. punktam uzgrieznis jāskrūvē no skrūves vidus cieši līdz konstrukcijas galam. Skrūvju galvām un uzgriežņiem, ieskaitot pamatu skrūves, pēc pievilkšanas jābūt cieši saskarē (bez atstarpēm) ar paplāksnes vai konstrukcijas elementu plaknēm, un skrūvju vārpsta izvirzīta no uzgriežņa vismaz par 3 mm. Šādas SNiP 3.03.01.-87 prasības nebija iespējams izpildīt ņemot vērā DIN 933 bultskrūves vītnes garuma dēļ.

Kā arī SNiP 3.03.01.-87 4.18. punkts noteica, ka, lai novērstu uzgriežņu pašatskrūvēšanos, atspēru paplāksnes vai pretuzgriežņa uzstādīšana jānorāda darba rasējumos. Šāda atzīme projekta dokumentācijā nebija veikta.

Turklāt eksperts liecināja, ka kopņu montāža nebija iespējama, jo dokumentos nebija norāžu par piepūlēm. Nav iespējams kopni samontēt atbilstoši drošuma nosacījumiem, ja dokumentācijā nav norādīta slodze, kāda jāuzņem kopnei, bet no slodzēm savukārt izriet piepūles, kādas attiecīgi ir šajā joslā, savukārt no piepūlēm izriet nosacījumi, kā veidot skrūvsavienojumu ar kontrolēto nospriegumu vai bez tā.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesai bija jāsniedz vērtējums par to, ka būvniecības procesā iesaistītajām personām vajadzēja pieprasīt no projektētāja attiecīgās norādes un darba rasējumus, no kuriem varētu izdarīt secinājumu par skrūvju stiprinājuma savienojumu bez kontrolētā nosprieguma vai ar to. Tādējādi tiesai bija jānoskaidro, vai apsūdzētie /pers. BK/ un /pers. BL/ ievēroja kopņu savienojumu drošuma prasības.

[17.3.3] Apelācijas instances tiesa, vērtējot skrūvju savilkumu atbilstību SNiP 3.03.01.-87 prasībām, ir ņēmusi vērā to personu liecības, kas piedalījās kopņu montāžā un izpildīto darbu kontrolē, tomēr nav norādījusi motīvus prokurora iesniegto pierādījumu noraidīšanai.

Tiesa atzinumu, ka starp fāsonlapām nav bijušas spraugas, pamatojusi ar: 1) liecinieku /pers. MI/ un /pers. LS/ liecībām, ka kopņu savienojuma vietās spraugu nebija; 2) liecinieku /pers. MJ/ un /pers. MH/ liecībām, ka viņi pārbaudīja metālkonstrukciju montāžas kvalitāti – skrūvju savilkumu un spraugas starp kopnēm, un ka /pers. BK/, /pers. BL/ un /pers. A/, veicot gala pārbaudi, pārkāpumus nekonstatēja; 3) apsūdzēto /pers. BK/ un /pers. BL/ liecībām, ka viņi, izmantojot 0,3 mm nērtastu, pārbaudīja, vai spraugas metāla kopņu fāsonlapu saskares plaknēs atbilst SNiP 3.03.01.-87 prasībām, un secināja, ka neatbilstības normatīviem nav konstatējamas.

Senāts norāda, ka apelācijas instances tiesa nav vērtējusi to, ka kompleksās būvniecības ekspertīzes ekspertu atzinums pamatots arī ar ziņām par faktiem, kas iegūtas nobrukušo konstrukciju apsekošanā, proti, eksperti, apsekojot nogruvušās puskopnes, konstatēja krāsojumu starp fāsonlapām, kas liecina par spraugu esību pirms krāsošanas darbu veikšanas. Acīmredzamas spraugas starp fāsonlapām tika konstatētas arī nenobrukušajām konstrukcijām. Lai noskaidrotu spraugu lielumu, eksperti pielietoja paraugu virsmas attēlu digitalizēto apstrādi. Pētījuma rezultātā tika konstatēts, ka vismaz daļai kopņu apakšjoslu mezglu spraugas atvērumi, tai skaitā bultskrūvju zonā, bija 2,5–3,5 mm un vairāk.

[17.3.4] Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa nav norādījusi motīvus, kāpēc noraidāmi pierādījumi, ar kuriem pamatota apsūdzība, un kāpēc nav ņemami vērā normatīvie tiesību akti, kas noteica apsūdzēto /pers. BK/ un /pers. BL/ profesionālo pienākumu pildīšanas ietvarus. Tādējādi apelācijas instances tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturrtās daļas prasības.

[17.4] Izvērtējis prokurora kasācijas protesta argumentus par apsūdzēto /pers. BI/ nepamatotu atzīšanu par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas (likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī), 123. panta otrās daļas un attaisnošanu, Senāts norāda, ka šajā daļā kasācijas instances tiesas kompetencē ir sniegt atbildi, vai apelācijas instances tiesa pierādījumu ticamības izvērtējumā nav pieļāvusi tādas Kriminālprocesa likuma pārkāpumus, kas noveduši pie nelikumīga nolēmuma.

Apelācijas instances tiesa konstatējusi Kriminālprocesa likuma 519. panta 1. punktā norādīto attaisnojoša sprieduma taisīšanas pamatu, norādot, ka: 1) apsūdzībā norādītās likuma normas nenoteic būvniecībā iesaistīto personu pienākumus vai rīcības priekšrakstus, tādējādi nevar noteikt, kādus pienākumus ir pārkāpis apsūdzētais /pers. BI/; 2) izvērtējot lietā iegūtos pierādījumus to kopumā un savstarpējā sakarībā, apsūdzēto /pers. BI/ darbības nav konstatējami viņam inkriminēto noziedzīgo nodarījumu sastāvā.

[17.4.1] Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa nav pamatojusi secinājumus par to, ka no apsūdzībā norādītajām normatīvo tiesību aktu normām nevar izdarīt secinājumus par /pers. BI/ kā eksperta veicamajiem pienākumiem.

Apelācijas instances tiesa apsūdzībā norādītās normas vien uzskaitījusi, taču nav sniegusi šo normu tiesiskā sastāva vērtējumu.

Lai arī apsūdzībā norādītajā laikā nebija normatīvā tiesību akta, kas detalizēti noteiktu būvinspektīzes pārbaudes kārtību un eksperta atzinuma struktūru un saturu, Senāts norāda, ka likumdevējs ir definējis ekspertīzes mērķi un jēgu – veikt profesionālu pārbaudi nolūkā sniegt pamatotu atzinumu par projektējamo konstrukciju atbilstību drošības standartiem, līdz ar to eksperta atzinumam jāsaturs uz speciālajām zināšanām pamatoti secinājumi par būvējamās ēkas drošību, izskatāmajā lietā – par projektējamās kopnes atbilstību stiprības un stabilitātes pazīmēm.

Būvniecības likuma 1. panta 4.punkts noteica, ka būvinspektīze ir profesionāla pārbaude, kuras mērķis ir dot pamatotu atzinumu par būvprojekta, būves tehniskā stāvokļa vai veikto būvdarbu tehnisko risinājumu atbilstību normatīvo aktu un tehnisko noteikumu prasībām.

Tādējādi uz ekspertu attiecas arī citas normatīvo tiesību aktu normas, kas noteica būvkonstrukciju drošības prasības.

Būvniecības likuma 3. panta trešās daļas 1. punkts noteica, ka būve projektējama un būvējama tā, lai nodrošinātu vides arhitektonisko kvalitāti, vides pieejamību, dabas resursu racionālu izmantošanu, kā arī visas būves un tās atsevišķu daļu stiprību un stabilitāti.

Ministru kabineta 1997. gada 1. aprīļa noteikumu Nr. 112 „Vispārīgie būvnoteikumi” 92. punkts (noteikumi zaudēja spēku 2014. gada 1. oktobrī) noteica, ka tehniskā projekta risinājumam jāgarantē būves un tās atsevišķu elementu stiprība, stingrība, noturība, energoefektivitāte, būvakustiskās īpašības un aizsardzība pret sprādzieniem un ugunsdrošība, darba un vides aizsardzība kā būvniecības, tā arī ekspluatācijas laikā.

[17.4.2] Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa nav atbilstoši likuma prasībām izvērtējusi pierādījumus, ar kuriem pamatota apsūdzība, ka /pers. BI/ nevēlīgi pildīja savus eksperta pienākumus, nepārbaudīja /pers. A/ sniegtās ziņas par būvkonstrukciju slodžu atbilstību un aprēķināto slodžu pareizību un sniedza reālai situācijai neatbilstošu, pozitīvu slēdzienu par norādītā būvprojekta turpmāko virzību, nepārbaudoties par to, vai būvkonstrukcijas atbilst drošības prasībām.

Izvērtējot /pers. BI/ un /pers. A/ liecības, apelācijas instances tiesa norādījusi, ka eksperts /pers. BI/ sniedza atzinumu par nedalītās tērauda kopnes MK-1 konstruktīvo risinājumu, nevis par dalīto jumta kopni, kura tika izstrādāta vēlāk un bija par cēloni tirdzniecības centra sabrukšanai. Pēdējā no piecām būvprojekta versijām, kura attiecas uz sabrukušās konstrukcijas izgatavošanu un montāžu, ir datēta ar 2010. gada 28. jūniju, tas ir, vairāk nekā pusgadu vēlāk par laiku, kad /pers. BI/ tika iesniegta būvprojekta BK daļas dokumentācija.

Atzinumu par apsūdzēto /pers. BI/ nevainīgumu minētajos noziedzīgajos nodarījumos apelācijas instances tiesa pamatojusi ar šādiem pierādījumiem: 1) apsūdzēto /pers. A/ liecībām, ka viņš /pers. BI/ iesniedza nedalītās kopnes rasējumu, kā arī jumta kopņu plānu ekspertīzes veikšanai un pēc tam saņēma pozitīvu atbildi par veiktajiem aprēķiniem, savukārt kopnes detalizācijas plānu izstrādāja SIA /Nosaukums F/, kura pieņēma lēmumu par kopnes sadalīšanu un saskaņoja to ar būvuzņēmēju; 2) apsūdzēto /pers. BI/ liecībām, ka ekspertīzi veicis nedalītai jumta kopnei, kas redzams no rasējuma lapas BK-03-03, kuru kopā ar citiem dokumentiem saņēma no /pers. A/; 3) /pers. BI/ nopratināšanā izsniegtā jumta kopņu plānu Nr. BK-03-03, kurš datēts ar 2009. gada 4. novembri, no kura redzams, ka ēkas „B” daļā tika paredzētas veselas nedalītas kopnes (*lietas 25. sējuma 24. lapa*);

4) SIA /Nosaukums B/ kratīšanā izņemto būvobjekta „Daudzstāvu dzīvojamās ēkas un tirdzniecības centrs” /adrese/, saskaņošanas komplektu, no kura redzams, ka 1. stāva pārseguma plāna „B” daļā Nr. BK-03-06 (datēta ar 2009. gada 4. novembri) ir paredzētas MK-1 kopnes nedalītā, viengabalainā veidā (lietisko pierādījumu un dokumentu saraksta 795. pozīcija).

Vienlaikus tiesa nav izvērtējusi citus pierādījumus, kuriem ir nozīme krimināltiesisko attiecību taisnīgā noregulējumā.

Senāta judikatūrā ir pausta atziņa, ka kriminālprocesā pierādāmo apstākļu esības vai neesības apstiprināšanai var izmantot arī netiešos pierādījumus, kas ar saistīto faktu starpniecību dod pamatu izdarīt secinājumu par pierādāmiem apstākļiem, un nav izšķirošas nozīmes, kādi pierādījumi – tiešie vai netiešie – tiek izmantoti apsūdzētā vainīguma pierādīšanā, bet nozīme ir tam, vai pierādījumu kopums ir pietiekams un ticams, lai varētu izdarīt secinājumu par apsūdzētā vainīgumu (*Senāta 2021. gada 13. maija lēmuma lietā Nr. SKK-89/2021, ECLI:LV:AT:2021:0513.11091099518.5.L, 5.1. punkts*).

Pievienojoties prof. Kristīnes Stradas-Rozenbergas paustajam viedoklim, judikatūrā nostiprināta atziņa, ka ziņu izvērtēšana kopsakarā nozīmē, ka, lai arī ticamība ir katram individuālam pierādījumam piemītoša pazīme, tomēr to noteikt var, tikai skatot attiecīgo pierādījumu vienotā sistēmā ar citiem pierādījumiem un vērtējot, kā veidojas to savstarpējās sakarības (sk. *Senāta 2022. gada 20. janvāra lēmuma lietā Nr. SKK-22/2022, ECLI:LV:AT:2022:0120.11380033718.4.L, 6.2. punktu*).

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa nav sniegusi motivētu atzinumu, kāpēc nav pamatots valsts apsūdzības arguments, ka nedalītas tērauda kopnes rasējums tika izgatavots jau pēc nogruvuma. Tāpat apelācijas instances tiesa nav sniegusi motivētu atzinumu, kāpēc noraidāmi šādi pierādījumi: 1) liecinieka /pers. LA/ liecības par to, ka no 2009. gada februāra līdz 2010. gada novembrim viņš, strādājot SIA /Nosaukums A/ par tehniķi projektā /adrese/, izstrādāja rasējumus gan būvkonstrukcijas daļas saskaņošanas sējumam, gan būvkonstrukciju daļas tehniskajam projektam, savukārt nedalītu kopni tehniskajā projektā nebija redzējis, un pēc /pers. A/ skicēm un mutiskām norādēm izstrādāja kopni ar dalījumu; 2) apsūdzētā /pers. BJ/ liecības par to, ka viņš neatceras, ka būtu saņēmis no /pers. A/ rasējumus ar veselu kopni, būvkonstrukcijas daļas rasējumi bija Nr. BK-03-13.0 ar dalītu kopni, pēc tam bija piecas izmaiņas, nemainot kopnes dalījumu, pēdējās ar NR. BK-03-13.5. Savukārt Nr. BK-03-25 bija piešķirts citam rasējumam – „2. stāva pārseguma augšējā stiegrojuma plāns”, kas bija paredzēts 2. kārtai; 3) e-pasta saraksti starp /pers. BJ/ un /pers. A/, no kuras izriet, ka 2009. gada 29. oktobrī /pers. BJ/ rakstīja un pieprasīja /pers. A/ 2009. gada 2. novembrī iesniegt BK sadaļas ekspertīzes eksperta slēdzienu, galvenos BK rasējumus un galveno BK rasējumu sarakstu digitālā veidā, lai 2009. gada 4. novembrī dokumentus varētu iesniegt būvvaldē (*lietas 48. sējuma 209. lapa*); 4) liecinieka /pers. LB/ liecības par to, ka 2013. gada 25. novembrī /pers. A/ nosūtīja kopnes rasējumu Nr. BK-03-25 ar lūgumu pārbaudīt slodzes, norādot, ka šajā rasējumā ir redzama nedalīta kopne MK-1, kopnes numurs nesakrīt ar rasējumu, kuru /pers. BJ/ izmantoja ekspertīzē, savukārt daži mērrādītāji uz rasējuma, tai skaitā sadale pa vidu, pierāda to, ka norādītie parametri attiecas uz dalīto, nevis nedalīto kopni, turklāt rasējuma Nr. BK-03-13.2, proti, kopņu rasējuma 2. versijas, daži mērrādītāji pilnībā sakrīt ar mērrādītājiem rasējumā Nr. BK-03-25.

[17.4.3] Apelācijas instances tiesa, neizvērtējot faktus kopumā un savstarpējā sakarībā, kā arī nesniedzot motīvus, kāpēc tā noraida minētos pierādījumus, pieļāvis Kriminālprocesa likuma 128. panta otrās daļas, 564. panta ceturtais daļas pārkāpumus, kas atzīstami par Kriminālprocesa likuma būtiskiem pārkāpumiem šā likuma 575. panta trešās daļas izpratnē un noveduši pie nelikumīga sprieduma daļā par /pers. BJ/ atzīšanu par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas (likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī), 123. panta otrās daļas un attaisnošanu.

Senāts norāda, ka atkārtoti izskatot /pers. BJ/ celtās apsūdzības pamatotību, apelācijas instances tiesai jākonstatē, kādi konkrēti dokumenti tika nodoti /pers. BJ/ rīcībā būvkonstrukcijas ekspertīzes veikšanai, tai skaitā, vai bijis kopnes MK-1 konstruktīvais risinājums (rasējums Nr. BK-03-13).

Noskaidrojot, kādi dokumenti bijuši /pers. BJ/ rīcībā, ir jāsniedz motīvēts atzinums, vai /pers. BJ/ sniedzot pozitīvu atzinumu par tehniskā projekta risinājuma stiprību un noturību, ir veicis nepieciešamos pasākumus pilnīgai un objektīvai ekspertīzes izdarīšanai un vai viņa rīcībā bija visas nepieciešamās ziņas par būvkonstrukcijas tehnisko risinājumu un noslodzi, lai varētu pārbaudīt konstrukciju aprēķinu un izdarīt objektīvu ekspertīzi.

[17.5] Apelācijas instances tiesa apsūdzēto /pers. BN/ atzinusi par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 319. panta trešās daļas un attaisnojusi.

[17.5.1] /pers. BN/ celta apsūdzība par to, ka viņš, pārbaudot būvniecības dokumentāciju, nav novērtējis būves gatavību ekspluatācijai, pamatojoties uz būvvaldē iesniegtajiem dokumentiem, kā arī tās atbilstību normatīvo tiesību aktu prasībām būvniecības jomā.

Atbilstoši celtajai apsūdzībai /pers. BN/ parakstīja aktu par būves gatavību ekspluatācijai, lai arī dokumentos: 1) nebija iebūvēto būvizstrādājumu atbilstības apliecinājuma, būvizstrādājumu tehniskās pases, instrukcijas vai cita veida rakstiskas informācijas, kurā būtu norādīts attiecīgā būvizstrādājuma izgatavošanas un piegādes datums; 2) nebija norādītas izstrādājumu tehniskās un fizikālās īpašības; 3) nebija atbilstību apliecināšanu dokumentu saskaņā ar likumu „Par atbildības novērtēšanu”, ja būvizstrādājums pakļauts reglamentētās sfēras prasībām.

Tādējādi /pers. BN/ nekonstatēja, ka pārbaudāmajā objektā skrūves un uzgriežņi, kas izmantoti tērauda nesošo konstrukciju savienojumos, nav piemēroti iebūvēšanai nesošajās konstrukcijās.

Vienlaikus /pers. BN/ nevērīgi pildīja savus pienākumus, pārbaudot tērauda būvkonstrukciju ražotāja tehnisko pasi, jo nekonstatēja tajā norādītos būtiskos trūkumus.

Turklāt /pers. BN/ nepieprasīja atbilstošu dokumentāciju un neveica padziļinātu būvobjekta novērtēšanas pārbaudi, un rezultātā nekonstatēja skrūvsavienojumu neatbilstību iebūvēšanai nesošā konstrukcijā, izpildīto darbu neatbilstību akceptētajam būvprojektam un nepieļaujamu jumta kopņu fasonlapu atvērumu.

Turklāt /pers. BN/, nolaidīgi izpildot savus kā objekta pieņemšanas ekspluatācijā komisijas priekšsēdētāja pienākumus, ignorējot savus amata aprakstā noteiktos pienākumus un normatīvo tiesību aktu prasības, 2011. gada 21. oktobrī sastādīja un parakstīja aktu Nr. 11 01880 0010095 par objekta /adrese/, pieņemšanu ekspluatācijā, vienlaikus pieļaujot tajā kļūdas gan par kopējo platību, kurā veikti darbi, gan par ēkas būvtilpumu, gan arī ēkas funkciju raksturojošo datu – daudzuma – aprēķinos.

Tādējādi /pers. BN/, nepienācīgi pildot savus amata pienākumus, pieņēma ekspluatācijā objektu, kas neatbilda drošuma prasībām, un nenovērsa ēkas jumta nobrukumu.

Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka apsūdzētais /pers. BN/ ir pienācīgi izpildījis savus kā objekta pieņemšanas ekspluatācijā komisijas priekšsēdētāja pienākumus, proti, komisijai bija iesniegti visi normatīvajos tiesību aktos paredzētie dokumenti, ar kuriem /pers. BN/ iepazinās, objektā nebija konstatējami acīmredzami pārkāpumi kopņu savienošanā, bet aktā pieļautās kļūdas par objekta kopējo platību, ēkas būvtilpumu, gan arī kļūdas ēkas funkciju raksturojošos datos atzīstamas par pārrakstīšanās kļūdām.

Tiesā atzinusi, ka apsūdzētais /pers. BN/ nevarēja konstatēt būves nedrošuma pazīmes objekta pieņemšanas ekspluatācijā laikā, tādējādi /pers. BN/ izdarītajā nodarījumā nav noziedzīgā nodarījuma sastāva.

[17.5.2] Ievērojot minēto, Senātam jāatbild, vai apelācijas instances tiesa atbilstoši Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturtajai daļai ir vērtējusi pierādījumus, ar kuriem pamatota apsūdzība, par to, vai /pers. BN/ kā būvinspektors, pieņemot ekspluatācijā nododamās būves, ir pienācīgi pildījis savus pienākumus.

Pārbaudot apelācijas instances tiesas sprieduma pamatotību šajā daļā, Senāts sniegs vērtējumu par juridiski nozīmīgiem apstākļiem, proti: 1) kāda

bija apsūdzētā /pers. BN/ kompetence, pārbaudot būvniecības dokumentāciju un sniedzot atzinumu par objekta gatavību ekspluatācijai; 2) vai /pers. BN/ pienācīgi pildīja savus pienākumus, pārbaudot, kādas stiprības skrūves bija izmantotas kopņu savienošanai, un vai to izmantošana atbilst normatīvajiem aktiem būvniecības jomā.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka būvinspektoram, pieņemot aktu par objekta gatavību ekspluatācijai, nav pienākuma vērtēt dokumentos esošās ziņas, bet objekta kvalitātes kontrole notiek, pārbaudot kvalitāti apliecināšu dokumentu esību, segtu darbu un nozīmīgo konstrukciju pieņemšanas aktus.

Senāts norāda, ka apelācijas instances tiesa savu atziņu pamatojusi ar procesā iesaistīto personu viedokļiem, bet nav ņēmusi vērā normatīvajos tiesību aktos noteikto būvinspektora kompetenci būvdarbu kontrolē.

Atbilstoši Ministru kabineta 2004. gada 13. aprīļa noteikumu Nr. 299 „Noteikumi par būvju pieņemšanu ekspluatācijā” (tiesību akts zaudējis spēku 2014. gada 1. oktobrī) 11. punktam komisijas uzdevums ir novērtēt būves gatavību ekspluatācijai, pamatojoties uz būvvaldē iesniegtajiem šo noteikumu 5. punktā minētajiem dokumentiem, kā arī atbilstību normatīvajiem aktiem būvniecības jomā.

1995. gada 10. augustā pieņemtajā Būvniecības likuma 1. panta 10. punkts paredzēja, ka būvinspektors ir pašvaldības amatpersona, kurai piešķirtas būvdarbu kontroles tiesības. No minētā likuma 3. panta trešās daļas 1. un 3. punkta secināms, ka būve projektējama un būvējama tā, lai nodrošinātu tās stiprību, stabilitāti un drošumu lietošanā.

Būvniecības likuma 30. pants noteica būvinspektora tiesības, veicot būvniecības kontroli. Minētā panta pirmā daļa paredzēja, ka būvinspektoram ir tiesības apskatīt un pārbaudīt būves, ieiet tajās, apsekot tās, pieprasīt paskaidrojumus un Vispārīgajos būvnoteikumos paredzētos dokumentus, kā arī lūgt uz būvuzņēmēja vai būvētāja rēķina atbrīvot telpas, padarot tās pieejamas, un atsegt būvju daļas, lai varētu pārbaudīt uzbūvēto konstrukciju, ja konstatētas nedrošuma pazīmes.

Judikatūrā jau iepriekš nostiprinātā atziņa, ka, pieņemot lēmumu par būves pieņemšanu ekspluatācijā, netiek pārbaudīts iepriekš izdotās būvatļaujas tiesiskums, bet gan tikai būves drošums un tehniskā gatavība ekspluatācijai, pamatojoties uz būvdarbu izpildes dokumentāciju un atbilstību akceptētajam būvprojektam un normatīvajiem aktiem (sk. *Senāta 2019. gada 12. jūlija sprieduma lietā Nr. SKA-9/2019, ECLI:LV:AT:2019:0712.A420291913.2.S. 8. punktu*).

Ņemot vērā minētās normatīvo tiesību aktu normas un judikatūrā pausto, Senāts atzīst, ka būvinspektoram, pieņemot būves ekspluatācijā un pārbaudot iesniegto dokumentāciju, ir jāgūst pārliecība par nododamās būves drošumu, proti, dokumentu pārbaudei jābūt efektīvai. Dokumentu pārbaude nevar būt formāla un tā nevar aprobežoties vienīgi ar nepieciešamo dokumentu esības konstatēšanu, jo būvinspektoram jāpārliecinās, vai būvdarbu izpildes dokumentācijā norādītās ziņas atbilst akceptētajam būvprojektam un normatīvo tiesību aktu prasībām būvniecības jomā.

Gadījumā, ja būvdarbu izpildes dokumentācijā ir konstatētas ziņas, kas liecina par būves nedrošumu, būvinspektoram ir pienākums pieprasīt paskaidrojumus un veikt uzbūvētās konstrukcijas pārbaudi.

Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa, izvērtējot /pers. BN/ celtās apsūdzības pamatotību un atzīstot /pers. BN/ par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krīmināllikuma 319. panta trešās daļas, nav norādījusi motīvus, kāpēc noraidīti pierādījumi, ar kuriem pamatota apsūdzība par to, ka /pers. BN/, pārbaudot dokumentāciju, nepārliecinājās par to, kādas stiprības skrūves bija izmantotas kopņu savienošanai un vai šo skrūvju izmantošana atbilst normatīvajiem tiesību aktiem būvniecības jomā.

Apelācijas instances tiesa nav sniegusi vērtējumu tam, ka būvinspektoram, pieņemot būvobjektu ekspluatācijā, vajadzēja pārbaudīt, vai nozīmīgo konstrukciju pieņemšanas aktam Nr. 9-2 pievienotajā dokumentācijā norādītās ziņas par kopņu savienošanā izmantotajām skrūvēm atbilst būvprojektam un nesošo metāla konstrukciju skrūvsavienojumu standartam.

Tāpat apelācijas instances tiesa nav sniegusi motivētu atzinumu, kāpēc nesošo konstrukciju savienošanā, lai arī metāla kopne nebija atzīstama par reglamentētas sfēras būvzīdājumu, nav jāievēro bultskrūvju standarti.

Patērētāju tiesību aizsardzības centra atzinumā norādīts, ka dokumentos norādītajām bultskrūvēm ir marķējums „TBF” un stiprības klase „8.8.”, uzgriežņiem marķējums – „S” un „8”, bet nav attiecīgā marķējuma „SB” vai „HV”, vai „HR”, kā noteikts standartā EN 15048-1 vai EN 14399-1, kas norādītu, ka bultskrūves var pielietot slodzi nesošajās konstrukcijās.

Tādējādi Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa nav motivēti atspēkojusi apelācijas protesta argumentus, kuriem ir nozīme krimināltiesisko attiecību taisnīgā noregulējumā, un tādējādi pārkāpusi Krīminālprocesa likuma 564. panta ceturtais daļas prasības.

[17.6] Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa, iztiesājot lietu šajā daļā, nav vērtējusi pierādījumus, ar kuriem pamatota apsūdzība, un tādējādi pieļāvusi Krīminālprocesa likuma 128. panta otrās daļas, 564. panta ceturtais daļas pārkāpumus, kas atzīstami par Krīminālprocesa likuma būtiskiem pārkāpumiem šā likuma 575. panta trešās daļas izpratnē un noveduši pie nelikumīga nolēmuma šajā daļā.

Ņemot vērā, ka jautājums par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai tiek risināts kriminālprocesā par fizisko personu, kura noziedzīgo nodarījumu izdarījusi juridiskās personas interesēs, tās labā, vai nav veikusi pienācīgu pārraudzību vai kontroli pār juridiskās personas darbību, apelācijas instances tiesas spriedums ir atceļams arī daļā par kriminālprocesa izbeigšanu par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskām personām SIA /Nosaukums C/ un SIA /Nosaukums D/, jo būvniecības procesā /pers. BK/ pārstāvēja SIA /Nosaukums C/, bet /pers. BL/ – SIA /Nosaukums D/.

Tāpat atceļams apelācijas instances tiesas spriedums daļā par kaitējuma kompensācijām, par aresta atcelšanu /pers. BI/, /pers. BL/ un /pers. BK/ mantai un par procesuālo izdevumu segšanu no valsts līdzekļiem par apsūdzētā /pers. BN/ nodrošināto juridisko palīdzību kriminālprocesā.

Apelācijas instances tiesā piedalījās zvērinātā advokāte Aina Bērziņa, kura veica apsūdzētā /pers. BN/ aizstāvību saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumiem Nr. 1493 “Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības apjomu, samaksas apmēru, atbildzināmajiem izdevumiem un to izmaksas kārtību”, un kurai no valsts līdzekļiem ir izmaksājami 4980 euro. Ņemot vērā to, ka attiecībā pret /pers. BN/ lietā taisīts attaisnojošs spriedums, saskaņā ar Krīminālprocesa likuma 368. panta trešo daļu minētie procesuāli izdevumi segti no valsts līdzekļiem.

Turklāt atbilstoši Krīminālprocesa likuma 366. panta pirmās daļas 1. punktam ar pirmās instances tiesas spriedumu, kuru apelācijas instances tiesa šajā daļā atstāja negrozītu, atcelts arests:

1) /pers. BI/ mantai – SIA /Nosaukums H/ 120 kapitāldaļām;

2) /pers. BK/ mantai – nekustamam īpašumam (neapdzīvojamā telpa Nr. 1b) /adrese 2/, 1/12 domājamām daļām;

3) /pers. BL/ mantai – mopēdam Motowel Magnet RS, valsts reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, vieglajai pasažieru TOYOTA AVENSIS, valsts reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, vieglajai plašlietojuma HYNDAI SANTAFAE, valsts reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/ un nekustamajam īpašumam /adrese 3/.

Atbilstoši Krīminālprocesa likuma 352. panta pirmās daļas 2. punktam tiesa kompensācijas apmēru nosaka, izvērtējot cietušā pieteikumu un ņemot vērā noziedzīgā nodarījuma smagumu un izdarīšanas raksturu, bet atbilstoši Krīminālprocesa likuma 361. panta pirmajai daļai arests mantai uzliekams, lai nodrošinātu mantisko jautājumu risinājumu, tai skaitā cietušajiem nodarītā kaitējuma kompensācijas piedziņu. Tādējādi kaitējuma kompensācijas apmēra noteikšana un rīcība ar arestēto mantu ir cieši saistīta ar to, vai tiesa, izlemjot pret personu celto apsūdzību pamatotību, attaisno nevainīgās personas vai arī atzīst personas par vainīgām noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 368. pantā noteikto arī procesuālo izdevumu piedziņa ir pakārtota apsūdzētā nevainīguma vai vainīguma konstatēšanai.

Ievērojot minēto, jautājumi par kaitējuma kompensāciju noteikšanu vai kaitējuma kompensācijas pieteikumu noraidīšanu un rīcību ar arestēto mantu izlemjami, atkārtoti izskatot lietu apelācijas instances tiesā.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 368. panta pirmajai daļai notiesājoša sprieduma taisīšanas gadījumā tiesai jāņem vērā par šo izdevumu piedziņu no vainīgā.

Senāts norāda, ka gadījumā, ja apelācijas instances tiesa atzīs, ka kaitīgās sekas iestājas vairāku apsūdzēto noziedzīgo nodarījumu rezultātā, ir ņemama vērā judikatūrā paustā atziņa – ja vairāki apsūdzētie ir izdarījuši noziedzīgus nodarījumus, kuru rezultātā ir iestājušās kaitīgās sekas, un nav saprātīga pamata nodarītā kaitējuma noteiktu daļu attiecināt vienīgi uz kādu no apsūdzētajiem, tiesa kaitējuma kompensāciju piedzen solidāri no visiem apsūdzētajiem (*Senāta 2023. gada lēmuma lieta Nr. SKK-[P]/2023, 9. punkts, pieejams Augstākās tiesas tīmekļvietnē*).

[18] Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa, nosakot apsūdzētajam/pers. A/ sodu, nepareizi piemērojusi Krimināllikuma 35. panta otro daļu un 46. panta pirmo daļu.

Senāts norāda, ka piespriedē soda taisnīgums ir viens no būtiskajiem lietas taisnīgas izskatīšanas elementiem. Par taisnīgu nevar atzīt sodu, kas neatbilst tiesību normām vai nav pamatots atbilstoši likuma prasībām.

Krimināllikuma 46. pantā reglamentēti soda noteikšanas vispārīgie principi jeb pamatprasības, kas obligāti ņemamas vērā, nosakot sodu katrā konkrētā gadījumā, neatkarīgi no izskatāmās krimināllietas specifikas un īpatnībām.

Saskaņā ar šā panta pirmo daļu sodu nosaka tādā apmērā, kādu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu paredz Krimināllikuma Sevišķās daļas attiecīgā panta sankcija. Vienlaikus, nosakot sodu, visos gadījumos jāievēro šā likuma Vispārīgās daļas noteikumi.

Apelācijas instances tiesa nav pamatojusi apsūdzētajam/pers. A/ noteiktā soda atbilstību Krimināllikuma 35. pantā norādītajam soda mērķim, aprobežojoties ar vispārīgu un nemotivētu apgalvojumu, ka Krimināllikuma 35. pantā norādītais soda mērķis ir sasniedzams, nosakot apsūdzētajiem sodu brīvības atņemšanas veidā. Savukārt nosakot soda mēru, tiesa ņēmusi vērā to, ka nav konstatēti apsūdzētā/pers. A/ atbildību mīkstinājoši un pastiprinoši apstākļi, un atzinusi, ka apsūdzētajam nosakāms tāds soda mērs, kas pietuvināts pantu sankcijās paredzētajai maksimālajai robežai.

Soda mērķis formulēts Krimināllikuma 35. panta otrajā daļā, kas noteic, ka soda mērķis ir: 1) aizsargāt sabiedrības drošību; 2) atjaunot taisnīgumu; 3) sodīt vainīgo personu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu; 4) resocializēt sodīto personu; 5) panākt, lai notiesātais un citas personas pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas.

Tādējādi minētie pasākumi ir vērsti, lai nodrošinātu speciālo prevenciju, proti, panākt, lai notiesātais tiktu pakļauts soda piespiedu ietekmei un ar to saistītajiem ierobežojumiem tādā apmērā, kas atturētu notiesāto no turpmāku likumpārkāpumu izdarīšanas, kā arī vispārējo prevenciju, proti, panākt, lai citas personas pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas.

Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta un Krimināllietu tiesu palātas tiesnešu kopsapulces 2008. gada 1. jūlija lēmuma „[Par vienveidīgu tiesību normu piemērošanu soda noteikšanā](#)” rekomendāciju 1. punktā norādīts, ka tiesai jāizvēlas tāds soda veids un mērs, kas maksimāli sekmētu kriminālsoda mērķu sasniegšanu. Tiesām jāizvērtē, kā konkrētās krimināltiesiskās represijas piemērošana sekmēs taisnīguma atjaunošanu, noziedzīgu nodarījumu recidīvu novēršanu, aizsargās sabiedrisko drošību, atturēs citu personu no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas, sekmēs notiesāto personu resocializāciju.

Senāts uztur šo rekomendāciju, no kuras secināms, ka soda mērķa komponentes ir attiecināmas gan uz soda veidu, gan uz mēru un soda mērķis sasniedzams, nosakot apsūdzētajam taisnīgu sodu.

No Satversmes 92. panta satura izriet, ka viens no krimināltiesisko attiecību taisnīga noregulējuma elementiem ir samērīguma princips, kas cieši saistāms ar Krimināllikuma 46. pantā nostiprināto soda individualizācijas principu.

Tādējādi sodam par katru izdarīto noziedzīgo nodarījumu jābūt individualizētam un atbilstošam izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturam un radītam kaitējumam, kā arī apsūdzētā personībai. Tas nozīmē, ka samērīgām jābūt ne tikai soda veidam, bet arī soda mēram.

Senāts piekrīt kasācijas protestā ietvertajai norādei, ka apelācijas instances tiesa nav izvērtējusi, vai/pers. A/ noteiktais soda mērs sasniegs soda represīvo mērķi, proti, vai ar piespriedē soda mēru apsūdzētais tiks pakļauts soda piespiedu ietekmei un ar to saistītajiem ierobežojumiem tādā apmērā, kas atbilst izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturam un radītajam kaitējumam. Tāpat tiesa nav izvērtējusi, vai ar to tiks sasniegts soda vispārējās prevencijas mērķis – panākt, lai citas personas pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas.

Apelācijas instances tiesa, nosakot apsūdzētajam/pers. A/ soda mēru, nav vērtējusi to, ka izdarīto noziedzīgo nodarījumu rezultātā tika īpaši apdraudētas drošības intereses būvniecības jomā, jo ekspluatācijā tika nodota drošuma prasībām neatbilstoša publiskā ēka, kurā bija paredzēts vienlaikus uzturēties vairāki desmiti cilvēku. Nodarītais kaitējums aiz neuzmanības izpaudās tādējādi, ka vairāk nekā piecdesmit cilvēki gājuši bojā, savukārt vairāk nekā četrdesmit cietušajiem tika nodarīti dažāda smaguma miesas bojājumi.

Minētie apstākļi, tai skaitā tas, ka/pers. A/ noziedzīgo darbību rezultātā cietušajiem nodarīts mantiskais zaudējums, kas daudzkārt pārsniedz 50 tūkstošus latu laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummā, norāda uz noziedzīgo nodarījumu īpašo kaitīgumu. Ievērojot to, ka noziedzīgiem nodarījumiem piemīt īpašs kaitīgums, piespriežams arī atbilstošs soda mērs.

[19] Senāts konstatē, ka pārējā daļā kasācijas protesta un kasācijas sūdzību argumenti nerada šaubas par pārsūdzētā sprieduma tiesiskumu.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 569. panta trešo daļu kasācijas instances tiesa pierādījumus lietā no jauna neizvērtē. Vienlaikus tās kompetencē ir pārbaudīt, vai apelācijas instances tiesa ir ievērojusi Kriminālprocesa likuma prasības pierādījumu vērtēšanā, vai pareizi piemērojusi Krimināllikumu, kvalificējot noziedzīgo nodarījumu. Kasācijas instances tiesas kompetencē ir pārbaudīt, vai apelācijas instances tiesa ir vērtējusi pierādījumu attiecināmību, pieļaujamību, ticamību, pietiekamību un vai šis vērtējums atbilst Kriminālprocesa likumā izvirzītajām prasībām, vai noskaidrotie apstākļi un secinājumi atbilst novērtētajiem pierādījumiem (*sk. Senāta 2006. gada 12. oktobra lēmumu lietā Nr. SKK-579/2006, 11511003104*).

Senāts iepriekš ir norādījis, ka pierādījumu ticamības jēdziens un novērtēšanas prasības ir noteiktas Kriminālprocesa likuma 128. pantā, taču izvēle, kuriem pierādījumiem ticēt, bet kuriem nē, ir tās tiesas kompetencē, kas izspriež lietu pēc būtības. Arī jautājums par to, vai lietā esošie pierādījumi ir vai nav pietiekami apsūdzētā vainīguma konstatēšanai, ir būtības jautājums, kas kasācijas kārtībā nav pārbaudāms. Pierādījumu pietiekamības kritērijs ir saprātīgu šaubu esība vai neesība par apsūdzētā vainīgumu, kura izvērtēšana tāpat ir tās tiesas kompetencē, kas izskata lietu pēc būtības (*sk. Senāta 2013. gada 3. jūlija lēmumu lietā Nr. SKK-333/2013, 15890002407*).

[20] Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka/pers. BJ/ atzīstams par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas (likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī) un 123. panta otrās daļas un attaisnojams.

Tiesa atbilstoši Kriminālprocesa likuma 519. panta 1. punktam norādījusi, ka apsūdzētā/pers. BJ/ nodarījumos nav noziedzīgā nodarījuma sastāva.

Pretrīši kasācijas protestā un cietušo kasācijas sūdzībās norādītajam apelācijas instances tiesa ir izlēmusi pret/pers. BJ/ celtās apsūdzības

pamatotību un motivēti atzinusi, ka apsūdzētais nav veicis darbības vai pieļāvis bezdarbību, kas ietekmēja jumta nogrūvumu.

No inkriminētās apsūdzības secināms, ka /pers. BJ/ nolaidība izpaudās tādējādi, ka viņš: 1) iesniedza tehniskā projekta paskaidrojuma rakstu Būvkonstrukcijas daļas būves konstruktīvajā shēmā, neizvērtējot izstrādāto risinājumu; 2) parakstīja segto darbu pieņemšanas aktu Nr. 11-2, nepārbaudot kopņu mezglus un kopņu sametinājumu; 3) pēc ugunsgrēka nepārliecinājās par kopņu drošumu; 4) parakstīja apliecinājumu par būves gatavību ekspluatācijai, tādējādi apliecinot, ka ir ņemtas vērā LBN 006-00 „Būtiskas prasības būvēm”.

Senāts norāda, ka, lai noskaidrotu cēloņsakarības esību vai neesību, vispirms jākonstatē, vai segto darbu pieņemšana un kopņu drošuma nepārbaudīšana pēc ugunsgrēka varēja izraisīt tādu apdraudējuma risku kā jumta nogrūvums.

Lēmumā jau iepriekš norādīts, ka ne visi neatļauti nodarījumi veido cēloņsakarību ar sekām, kas iestājušās. Lai noskaidrotu cēloņsakarību, ir jāņem vērā inkriminētā noziedzīgā nodarījuma objektīvās pazīmes, kuras raksturo konkrēto noziedzīgā nodarījuma sastāvu, tai skaitā nodarījuma faktiskās darbības, un jāpārliecinās, vai konkrētās sekas ir personas radītā neatļautā apdraudējuma rezultāts. Cēloņsakarība nav konstatējama gadījumā, ja persona rīkojās nevērtīgi vai pieļāva bezdarbību un radīja apdraudējuma risku, kas neizraisīja inkriminētā noziedzīgā nodarījuma kaitīgās sekas.

No segto darbu pieņemšanas akta Nr. 11-2 secināms, ka komisija – /pers. BJ/, /pers. BK/, /pers. BL/ un /pers. MI/ – pārbaudīja metāla konstrukciju pārkļūpumu ar ugunsdrošu krāsu (*lietas 25. sējuma 221. lapa*). Pārbaudes laikā konstatēts, ka darbi tika izpildīti atbilstoši noslēgtajam līgumam.

Tādējādi secināms, ka komisijas locekļiem bija jāpārbauda, vai jumta konstrukcijas ir pārkļātas ar ugunsdrošu krāsu, un šis pārkļūpums bija nepieciešams, lai ugunsgrēka gadījumā metāla kopnes būtu aizsargātas no temperatūras ietekmes, nevis no nogrūvuma riska.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka apsūdzētajiem /pers. BJ/, /pers. BK/ un /pers. BL/ inkriminētā nolaidība nav radījusi tādu apdraudējumu, kas izraisīja apsūdzībā norādītās sekas.

Lēmuma 16.1 punktā jau ir atzīts, ka ugunsgrēks uz jumta ir bojājis tā pārsegumu, bet nav ietekmējis jumta nesošās konstrukcijas un nav veicinājis jumta nogrūvumu.

Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa ir izvērtējusi, vai konkrētajos apstākļos bija nepieciešams veikt padziļinātu kopņu nestspējas pārbaudi, ja kopnes drošumu ugunsgrēks nav ietekmējis. Tiesa norādījusi, ka no liecinieku /pers. MF/, /pers. MG/ un /pers. MH/, kā arī apsūdzēto /pers. BK/ un /pers. BL/ liecībām secināms, ka pēc ugunsgrēka tika veikta radiāto seku pārbaude un novērtēšana. Pārbaudot ugunsgrēka radītās sekas, tika konstatēts, ka bija bojāts jumta hidroizolācijas un siltumizolācijas segums, alumīnija kasešu apšuvums un betona virsmas stūris, kā arī siena starp apakšējo un augšējo jumta daļu. Virsbetona slāņa un kopņu drošums netika ietekmēts.

Pretrīši kasācijas protestā norādītajam apelācijas instances tiesa nav vadījies tikai no procesā iesaistīto personu viedokļa, bet ir izvērtējusi normatīvo tiesību aktus, kas noteic /pers. BJ/ kompetenci, arī iesniedzot tehniskā projekta paskaidrojuma rakstu Būvkonstrukcijas daļas būves konstruktīvajā risinājumā, un pamatoti secinājusi, ka par katru būvprojekta daļu un tās risinājumiem atbild būvprojekta daļu vadītāji. Šāds nosacījums attiecināms arī uz būvniecības autoruzraudzību.

Apelācijas instances tiesa motivēti atspēkojusi prokurora viedokli, ka Ministru kabineta 1997. gada 1. aprīļa noteikumu Nr. 112 „Vispārīgie būvnoteikumi” (turpmāk – Vispārīgie būvnoteikumi) 69. punkts interpretējams tādējādi, ka būvprojekta vadītājs atbild par visām projekta daļām.

Minēta norma paredzēja, ka būvprojekta vadītājs ir atbildīgs par projektēšanas darbu koordinēšanu, atsevišķo projekta daļu savstarpējo atbilstību un būvprojekta saturu kopumā.

Pamatojot savu atzinumu, tiesa atsaukusies uz Vispārīgo būvnoteikumu 70. un 89. punkta prasībām.

Vispārīgo būvnoteikumu 70. punkts noteic, ka par būvprojekta sastāvā ietilpstošu būvprojekta daļu atbild attiecīgajā darba veidā sertificēts būvprojekta daļas vadītājs.

Atbilstoši Vispārīgo būvnoteikumu 89. punktam tehniskais projekts ietver šādas daļas: vispārīga, arhitektūras, inženierisrisinājumu, tehnoloģiskā (ražošanas ēku un būvju projektiem), ekonomikas (valsts un pašvaldību finansētiem objektiem), būvdarbu organizācijas, ugunsdrošības pasākumu pārskata (sabiedriski nozīmīgām būvēm) daļa, kā arī energoefektivitātes aprēķins, ja to nosaka Ēku energoefektivitātes likums.

Tiesa norādījusi, ka Latvijas būvnormatīva LBN 006-00 „Būtiskas prasības būvēm” 4. punktā ietverta prasība būves projektēt un būvēt tā, lai, tās ekspluatējot pilnā aprēķina slodzē, neizraisītu visas būves vai tās atsevišķu daļu sabrukumu, tiek nodrošināta ar būvprojekta daļu risinājumiem, par kuriem atbild attiecīgo būvprojekta daļu vadītāji.

Ievērojot minēto, tiesa atzinusi, ka katram būvprojekta vai būvniecības dalībniekam konkrētā būvniecības posmā pienācīgi jānodrošina savai individuālā kompetence jeb individuāls subjektīvo tiesību un pienākumu kopums, kuru imperatīvi paredz tiesību norma. Tādējādi sertificēta arhitekta profesionālā atbildība ir personīga un attiecināma tikai un vienīgi uz pakalpojuma daļu, kura ir izstrādāta, pamatojoties uz profesionālo kompetenci sertificētā jomā atbilstoši pakalpojuma līgumā, normatīvajos tiesību aktos, labās prakses un ētikas standartos noteiktajiem pienākumiem. Savukārt būvniecības autoruzraugs ir atbildīgs par to daļu, kuru tas ir izstrādājis. Arhitektam, veicot autoruzraudzību, nav un nevar būt pienākums pārbaudīt būvkonstrukciju savienojumus, pārliecināties par būvkonstrukciju metinājumu un savienojumu kvalitāti, pareizību un atbilstību standartiem.

Senātam nav pamata apšaubīt ar likumu pamatotos apelācijas instances tiesas secinājumus, kas balstīti uz lietā konstatētajiem faktiskajiem apstākļiem. Prokurora argumenti par /pers. BJ/ atbildību būvniecības procesā ir saistīti ar protesta iesniedzēja atšķirīgo viedokli par tiesību normas interpretāciju un vērsti uz to, lai panāktu apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanu nevis juridisku, bet faktisku iemeslu dēļ, kas ir pretrunā ar Kriminālprocesa likuma 569. panta pirmo daļu.

[21] Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa atbilstoši Kriminālprocesa likuma 128. pantam izvērtējusi lietā iegūtos pierādījumus to kopumā un savstarpējā sakarībā un pamatoti atzinusi, ka apsūdzētās /pers. BM/ nodarījumā nav Krimināllikuma 319. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva.

No /pers. BM/ celtās apsūdzības secināms, ka viņa, būdama Rīgas pilsētas būvvaldes Rīgas pilsētas būvinspekcijas Daugavas kreisā krasta būvinspektora nodaļas vadītāja, bet 2011. gada 24. oktobrī – arī Rīgas pilsētas būvinspekcijas priekšnieka pienākumu izpildītāja –, nolaidīgi pildīja amata pienākumus, proti: 1) neveica un nenodrošināja nevienu plānoto Objekta pārbaudi; 2) nesavlaicīgi, nekvalitatīvi un neatbilstoši veica neplānoto Objekta pārbaudi; 3) pildot Rīgas pilsētas būvvaldes Rīgas pilsētas būvinspekcijas priekšnieka pienākumus tā prombūtnes laikā, nepārliecinājās par pakļautībā esošā darbinieka darbību atbilstību spēkā esošajām tiesību normām un iekšējiem normatīvajiem tiesību aktiem, kā arī par sastādītajā un iesniegtajā aktā par Objekta pieņemšanu ekspluatācijā norādīto ziņu atbilstību faktiskajiem apstākļiem, apstiprināja aktu par Objekta 1. kārtas pieņemšanu ekspluatācijā.

Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa motivēti atspēkojusi apelācijas protesta argumentus, uz kuriem prokurors atkārtoti atsaucies kasācijas protestā.

Apelācijas instances tiesa norādījusi, ka no 1995. gada 10. augusta likuma „Būvniecības likums” 30. panta un Ministru kabineta 1997. gada 1. aprīļa noteikumu Nr. 112 „Vispārīgie būvnoteikumi” 162. punkta secināms, ka būvinspektoram ir tiesības, nevis pienākums, veikt pārbaudes būvniecības laikā. Būvniecības process vairākās kārtās tiek uzverts kā vienots veselums, kā viens būvobjekts, tādējādi būvniecības dokumentācija ir pārbaudāma, pieņemot ēku ekspluatācijā.

Senāts konstatē, ka prokurors kasācijas protestā norādījis, ka nav izšķirošas nozīmes tam, vai normatīvajā tiesību aktā tiek lietots termins „pienākums” vai „tiesības”, bet gan tas, vai konkrētajā situācijā ir pienākums rīkoties. Atsevišķos gadījumos normatīvajos tiesību aktos piešķirtās tiesības rada pienākumu veikt konkrētas darbības tiesību un likumīgo interešu aizsardzībai, ja pastāv nosacījumi šo tiesību izmantošanai.

Vienlaikus prokurors nav pamatojis, kāda bīstama situācija, kura būvvaldes darbiniekiem bija zināma, pastāvēja konkrētajā gadījumā, lai amatpersona izmantotu tiesības, kuras tai piešķirtas normatīvajos tiesību aktos.

Pretrīji prokurora protestā norādītajam Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa ir vērtējusi, vai būvvaldes darbiniekiem bija zināms par ugunsgrēku, kas noticis uz jūnta.

Apelācijas instances tiesa apsūdzētās /pers. BM/ liecību par to, ka viņas rīcībā nebija informācijas par to, ka uz Objekta jūnta 2011. gada naktī no 1. augusta uz 2. augustu notika ugunsgrēks, ticamību ir izvērtējusi kopsakarā ar: 1) Rīgas pilsētas būvvaldes Dokumentu aprītes nodaļā kratīšanā iegūtajām ziņām par faktiem; 2) liecinieku /pers. MK/, /pers. ML/, /pers. MM/, /pers. MN/ un apsūdzētā /pers. BN/ liecībām, ka būvvaldē nebija informācijas par ugunsgrēku.

Tāpat apelācijas instances tiesa ir ņēmusi vērā, ka ugunsgrēka likvidācijas sekas tika novērstas 3–4 dienu laikā, tāpēc /pers. BM/, apsekojot Objektu saistībā ar būvatļaujas pagarinājuma izsniegšanu, tās objektīvi nebija redzamas.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa pamatoti norādījusi, ka iesniegums par būvatļaujas derīguma termiņa pagarināšanu kopā ar /pers. BM/ atzīni „atkāpes būvniecības procesā nav konstatētas” un pievienotajām fotogrāfijām satur visu nepieciešamo informāciju, kas norādīta Rīgas pilsētas būvvaldes 2011. gada 13. maija Iekšējo noteikumu Nr. BV-11-13 22. punktā (turpmāk – Iekšējie noteikumi) un Ministru kabineta 2010. gada 26. oktobra noteikumu Nr. 1009 „Noteikumi par būvinspektoriem” 2. pielikumā.

Pretrīji prokurora norādei apelācijas instances tiesa ir ne tikai ņēmusi vērā apsūdzētās /pers. BM/ liecības, bet arī normatīvā tiesību akta prasības, kas noteic objekta apsekošanas apjomu.

Apsūdzētā /pers. BM/ ir liecinājusi, ka iesniegumā par būvatļaujas derīguma termiņa pagarināšanu bija norādīts – „nepabeigta ārējā un iekšējā apdare, un teritorijas labiekārtojums”. Apsekojot Objektu, viņa konstatēja, ka būvdarbi nav pabeigti. Pirms objekta apsekošanas viņa iepazīsinies ar arhitektūras sējumu, kurā identificējusi, kādai ir jāizskatās pabeigta fasāde un labiekārtojumam. Objektā esošā faktiskā situācija tikusi fiksēta, veicot fotografēšanu.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka apsūdzētā /pers. BM/ pienākumus ir veikusi atbilstoši Iekšējo noteikumu prasībām.

Saskaņā ar Iekšējo noteikumu 17.2. punktu būvinspektors būvatļauju pārreģistrēšanas un derīguma termiņa pagarināšanas gadījumā veic konstatāciju par situāciju būvobjektā (konstatējot, vai būvdarbi ir/ nav uzsākti, vizuāli apsekojot būvobjektu, ir konstatētas atkāpes no akceptētā būvprojekta).

Apelācijas instances tiesa norādījusi, ka no iesnieguma par būvatļaujas derīguma termiņa pagarināšanu redzams, ka /pers. BM/, veicot Objekta vizuālu apsekošanu, nav konstatējusi atkāpes būvniecības procesā, bet no pievienotajām fotogrāfijām ir redzams, ka ēkas fasāde un labiekārtojums nav pabeigti.

Tādējādi pats par sevi fakts, ka atzinums nav sniegts atsevišķa dokumenta veidā, nevar būt par pamatu, lai atzītu, ka pārbaude nav veikta, un tas neliedz izdarīt secinājumu par pārbaudes pilnīgumu.

Apelācijas instances tiesa motivēti noraidījusi prokurora argumentus par to, ka /pers. BM/, pildot Rīgas pilsētas būvvaldes Rīgas pilsētas būvinspekcijas priekšnieka pienākumus, apstiprināja aktu par Objekta 1. kārtas pieņemšanu ekspluatācijā, nepārliicinoties par pakļautībā esošā darbinieka darbību atbilstību spēkā esošajām tiesību normām un iekšējiem normatīvajiem tiesību aktiem, kā arī pa aktā par Objekta pieņemšanu ekspluatācijā norādīto ziņu atbilstību faktiskajiem apstākļiem.

Pamatojot savu atzinumu, apelācijas instances tiesa ņēmusi vērā Ministru kabineta 2004. gada 13. aprīļa noteikumu Nr. 299 „Noteikumi par būvju pieņemšanu ekspluatācijā” 20. punktā noteikto, ka komisijas parakstīto aktu piecu darbdienu laikā apstiprina pašvaldības atbildīgā amatpersona. Būve ir uzskatāma par pieņemtu ekspluatācijā ar akta apstiprināšanas dienu. Turklāt minēto noteikumu 21. punkts noteic, ka komisijas locekļi atbilstoši kompetencei ir atbildīgi par pieņemto lēmumu.

Apelācijas instances tiesa secinājusi, ka akta par būves pieņemšanu ekspluatācijā apstiprināšana neparedz akta apstiprinātāja došanos uz objektu, atkārtotu pasūtītājam nodoto dokumentu pārbaudi vai paša objekta atkārtotu vizuālo pārbaudi, proti, to darbību, kuras jau ir veikusi ekspluatācijā pieņemšanas komisija, atkārtotā.

Tiesā norādījusi, ka apsūdzētā /pers. BM/, lenjot, vai akts par Objekta pieņemšanu ekspluatācijā ir apstiprināms, ir iepazīsinies ar viņas rīcībā esošo dokumentāciju, proti, ar apliecinājumu par būves gatavību ekspluatācijai, lēmumu par ekspluatācijā pieņemšanas komisijas sastāva noteikšanu, kā arī komisijas sastādīto aktu par Objekta pieņemšanu ekspluatācijā.

Apsūdzētā ir pārbaudījusi iepriekš minēto dokumentu satura savstarpējo atbilstību, proti, vai apliecinājumā par būves gatavību ekspluatācijai norādītie dati atbilst aktā par Objekta pieņemšanu ekspluatācijā norādītajiem, kā arī to, vai aktu par Objekta pieņemšanu ekspluatācijā ir parakstījušas lēmumā, ar kuru tiek noteikta ekspluatācijā pieņemšanas komisijas sastāvs, minētās personas.

Tādējādi būvinspektora pienākumi, pieņemot objektu ekspluatācijā, atšķiras no Būvvaldes vadītāja pienākumiem, lenjot jautājumu par ēkas pieņemšanu ekspluatācijā.

Senāts norāda, ka prokurors kasācijas protestā nav pamatojis, kāpēc apsūdzētajai /pers. BM/ bija pamats apšaubīt komisijas lēmumu un pienākums rīkoties atbilstoši Būvniecības likuma 30. pantam – proti, apskatīt un pārbaudīt būves, pieprasīt paskaidrojumus un Vispārīgajos būvnoteikumos paredzētos dokumentus, kā arī lūgt uz būvuzņēmēja vai būvētāja rēķina atbrīvot telpas, padarot tās pieejamas, un atsegt būvju daļas, lai varētu pārbaudīt uzbūvēto konstrukciju.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa spriedumu šajā daļā pamatojusi atbilstoši Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturrtās daļas prasībām.

[22] Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka apsūdzētā /pers. BO/ atzīstama par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 146. panta otrās daļas un attaisnojama.

Tiesā atbilstoši Kriminālprocesa likuma 519. panta 1. punktam atzinusi, ka apsūdzētās /pers. BO/ darbībās nav konstatēta Krimināllikuma 146. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma objektīvā puse, proti, nav konstatēts, ka /pers. BO/ pieļāvuši darba aizsardzību reglamentējošo normatīvo aktu prasību pārkāpumu, kas ir cēloniskā sakarā ar sekām.

/pers. BO/ apsūdzēta par to, ka viņa, būdama persona, kas SIA /Nosaukums E/ uzņēmumā atbildīga par darba aizsardzību reglamentējošo normatīvo tiesību aktu prasību ievērošanu, pārkāpa šo normatīvo tiesību aktu prasības, kas izraisīja miesas bojājumus ar veselības traucējumu, smagus miesas bojājumus un cilvēku nāvi.

/pers. BO/ bija pienākums izstrādāt un pilnveidot darba aizsardzības un ugunsdrošības prasību ievērošanai nepieciešamos dokumentus, kā arī veikt darba riska faktoru apzināšanu, pēc to apzināšanas un bīstamības novērtēšanas izstrādāt pasākumu plānu darba vides riska faktoru mazināšanai un

bīstamības novēršanai, kā arī kontrolēt atbildīgo personu darbību par darba aizsardzību organizācijā.

/pers. BO/ nevēlīga pienākumu pildšana izpaudās tādejādi, ka lielveikala „MAXIMA XX” /adrese/, darbinieki: 1) nebija informēti par darba vietā esošajiem riska faktoriem saistībā ar to, ka kopš 2013. gada 6. septembra aktīvi noritēja būvdarbi uz veikala ēkas jumta; 2) nebija iepazīstināti ar drošības zīniju – akustiskais signāls un vārdiska saziņa – nozīmi, lietošanu un rīcību minēto drošības zīniju darbības laikā, kā rezultātā darbinieki, skatot automātiskajai ugunsgrēku atklāšanas un trauksmes izziņošanas signalizācijai, neatstāja savas darba vietas un turpināja strādāt ārkārtējās situācijas laikā.

No minētās apsūdzības secināms, ka /pers. BO/ inkriminēts, ka viņa pārkāpa darba aizsardzību reglamentējošo normatīvo tiesību aktu prasības ar bezdarbību. Senāts norāda, ka cēloņsakarības esību bezdarbības gadījumos var vērtēt tikai tad, ja personai bijis uzlikts īpašs pienākums veikt kādu darbību, bet viņa šo pienākumu nav izpildīusi.

Krimināllikuma 146. panta dispozīcija ir blanketa, jo tajā paredzēta atbildība par darba aizsardzību vai tehnisko drošību reglamentējošo normatīvo aktu prasību pārkāpšanu. Lai inkriminētu Krimināllikuma 146. pantā paredzēto noziegumu, jākonstatē, kādu tieši normatīvo aktu prasības ir pārkāptas (sk. *Senāta 2010. gada 14. jūnija lēmumu lietā Nr. SKK-265/2010, 11220029605*).

Turklāt Krimināllikuma 146. pantā paredzētais noziedzīgā nodarījuma sastāvs ir materiāls, kriminālatbildība iestājas tikai tad, ja minētais pārkāpums izraisīja kaitīgas sekas, tai skaitā miesas bojājumus ar veselības traucējumu, smagus miesas bojājumus un cilvēku nāvi.

Tādejādi noskaidrojot minētā noziedzīgā nodarījuma objektīvās puses esību, ir jākonstatē, vai persona ir pieļāvusi kādu apdraudējumu un vai tas bija cēloņsakarībā ar kaitējuma nodarīšanu cietušajiem.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka uz darba riska faktoru apzināšanu nav attiecināms tehnogēnas katastrofas risku izvērtējums.

Pamatojot savu atzinumu, apelācijas instances tiesa atsaukusies uz Civīlās aizsardzības likumu, Būvniecības likumu, Ministru kabineta 2007. gada 2. oktobra noteikumiem Nr. 660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība”, Ministru kabineta 2009. gada 28. aprīļa noteikumiem Nr. 359 „Darba aizsardzības prasības darba vietās”.

Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa ar tiesību aktiem ir pamatojusi, ka ārkārtēju notikumu, proti, tehnogēnu katastrofu nav iespējams apzināt.

Prokurora kasācijas protesta argumenti, ka uzņēmumam bija zināms par būvniecības darbiem, kas norisinājās uz veikala jumta, tādejādi uzņēmuma atbildīgajai personai bija jāizvērtē visi riski, kas var apdraudēt darbiniekus, ir pretrunā ar Ministru kabineta 2007. gada 2. oktobra noteikumu Nr. 660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība” 3. punktam, kas noteic, ka noteikumi neattiecas uz tām darbībām ārkārtējās situācijās, kuras veic atbilstoši Civīlās aizsardzības likumam un ir nenovēršamā pretrunā ar šo noteikumu prasībām.

Senāts jau iepriekš ir norādījis, ka darba aizsardzības noteikumu pārkāpšanas vērtējumā ir ņemams vērā arī Eiropas Savienības tiesiskais regulējums un Eiropas Savienības Tiesas judikatūra (*Senāta 2019. gada 16. maija lēmuma lietā Nr. SKK-3/2019 ECLI:LV:AT:2019:0516.11087124114.4.L, 15. punkts*).

Eiropas Padomes direktīvas (1989. gada 12. jūnijs) par pasākumiem, kas ieviešami, lai uzlabotu darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā (89/391/EEK) (turpmāk arī – Direktīva 89/391/EEK), 5. panta 4. punkta pirmajā daļā dalībvalstīm ir paredzēta iespēja ierobežot darba devēju atbildību, „ja nelaimes gadījumi notiek neparastu un neprognozējamu apstākļu dēļ, kas nav darba devēju varā vai ārkārtēju notikumu dēļ, no kuru sekām nevar izvairīties, kaut arī pielikti visi pūliņi”. No šīs daļas redakcijas izriet, ka tā ir paredzēta, lai skaidrotu noteiktu Direktīvas 89/391/EEK noteikumu piemērošanas jomu, precizējot dalībvalstu rīcības iespēju, transponējot šos noteikumus valsts tiesībās. Savukārt no Direktīvas 89/391/EEK noteikumiem nevar secināt, pamatojoties uz interpretāciju *a contrario*, Kopienas likumdevēja nodomu noteikt dalībvalstīm pienākumu paredzēt darba devēju atbildības bez vainas regulējumu (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2007. gada 14. jūnija sprieduma lietā „Komisija/Apvienotā Karaliste”, C-127/05, ECLI:EU:C:2007:338, 48.–49. punktu*).

Attiecībā uz darba devēju atbildību Eiropas Savienības Tiesa ir atzinusi, ka lietā ir jābūt faktiem vai pierādījumiem, kas dod pamatu secinājumam, ka konkrētās darba vietas radīto risku novērtējums nav veikts atbilstoši Direktīvā noteiktajām prasībām un ka tādejā iestājušās konkrētas sekas. Savukārt darba devējam ir jāpierāda, ka minētais risku novērtējums ir veikts atbilstoši šīs tiesību normas prasībām un tādejā nav pieļauts pārkāpums (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2017. gada 19. oktobra sprieduma lietā „Otero Ramos”, C-531/15, ECLI:EU:C:2017:789, 69., 76. punktu*).

Senāts atzīst, ka prokurora piemērs par darba instrumenta nokrišanas riska apzināšanu ir nevietā, jo tas neraksturo konkrētu situāciju – /pers. BO/ inkriminēts, ka netika apzināts ēkas nobrukšanas risks, nevis nelaimes gadījumi būvniecībā.

Tāpat apelācijas instances tiesa ir izvērtējusi un motivēti atspēkojusi apelācijas protesta argumentu par veikalā ierīkotās signalizācijas uzdevumu un to, vai konkrētajos apstākļos, atskatot signalizācijai, vajadzēja veikt evakuācijas pasākumus.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka veikalā uzstādītās trauksmes sistēmas pielietojuma mērķis bija novērst ugunsgrēku, un savu atzinumu pamatojusi ar konkrētiem lietā iegūtiem pierādījumiem, tai skaitā ar Vācijas uzņēmuma speciālistu tehniskās trauksmes sistēmu ekspertīzes slēdzienu, ka konkrētajā objektā uzstādītos dūmu detektorus neietekmē ēkas konstrukciju kustības, tāpēc tie nevar brīdināt par ēkas sabrukšanu. Ugunsgrēka trauksmes sistēmas uzdevumi ir identificēt ugunsgrēku, brīdināt personālu un sākt ugunsdzēsības procesu. Tāpat ekspertīzes secinājumos norādīts, ka jumta sabrukšana un ugunsgrēka trauksmes aktivēšanās nav nekādā veidā saistīti notikumi. Jumta un/ vai ēkas konstrukciju kustības vai sabrukšana nebija cēlonis ugunsgrēkam vai ūdens noplūdēm objektā. Ugunsgrēka trauksmes sistēma nevarēja reaģēt uz ēkas konstrukciju kustībām vai deformācijām. Tā bija sakritība, ka ugunsgrēka trauksmes sistēma aktivējās notikuma dienā. Ugunsgrēka trauksmes aktivēšanās cēlonis bija sprinkleru sistēmas darbības traucējumi un/ vai pagrabā esošās ugunsdzēsības slūteņu sistēmas neatbilstoša lietošana (*lietas 107. sējuma 123.–235. lapa*). Tāpat tiesa ir atsaukusies uz liecinieka /pers. MO/ liecībām, ka ugunsdrošības sistēma, kas tika uzstādīta /adrese/, nav varējusi brīdināt par ēkas sabrukšanu. Ēkas konstrukcijas un to kustības nekādā veidā nevarēja ietekmēt signalizācijas darbību. Tragēdijas dienā netika saņemti signāli no trešās un ceturrtās līnijas cauruļvadiem, kas bijuši piestiprināti pie ēkas jumta. Signāls saņemts no sestās līnijas, kas bija ugunsdzēsības caurule un atradās pagrabstāvā, šī līnija nav bijusi piemontēta pie jumta un šai līnijai nav bijusi sasaiste ar jumta konstrukcijām. Jānoskaidro, vai ugunsdzēsības signalizācija un traucējums. Traucējums ir signāls, kas tiek parādīts centrālās panelī un informē, ka ir radusies kļūda. Ugunsdzēsības signalizācija savukārt tiek iedarbināta, ja rodas ugunsgrēks, vai arī tad, kad kāds sprinklera ventilis ir atvērts, kā tas bijis šajā gadījumā. Šim procesam seko automātiska mutiska izziņošana, brīdināšana.

Savukārt, pamatojot to, ka, skatot automātiskajai ugunsgrēku trauksmes sistēmai, darbinieki bija jāevakuē tikai ugunsgrēka gadījumā, apelācijas instances tiesa atsaukusies uz Latvijas valsts standarta LVS CEN/TS 54-14:2005 „Ugunsgrēka atklāšanas un ugunsgrēka trauksmes sistēmas” B pielikuma B.8. „Pirmspārbaudes brīdinājums” skaidrojumu, ka ugunsgrēka trauksmes signalizācijas atskanēšanas gadījumā vispirms ir jānoskaidro, vai ugunsgrēka trauksmes signalizācija aktivējās ugunsgrēka dēļ. Ja ugunsbīstamība netiek konstatēta, ir jāsaazinās ar tehniskā dienesta speciālistu, kuram ir pienākums pārtraukt viltus trauksmes signāla pienākšanu uz centrālo vadības paneli un atjaunot ugunsgrēka trauksmes sistēmu normālā darba kārtībā.

Senātam nav pamata apšaubīt apelācijas instances tiesas motivētu atzinumu, ka ugunsgrēka signalizācijas sistēmas traucējumi nebija iemesls evakuācijas uzsākšanai, savukārt citi riski netika identificēti.

[23] Senāts atzīst, ka apsūdzētā /pers. A/ un viņa aizstāvja A. Zvejsalnieka kasācijas sūdzības ir noraidāmas.

Senāts sniegs atbildes uz tiem jautājumiem, kuriem ir nozīme lietas taisnīgā izskatīšanā, proti: 1) vai nogruvušās ēkas būvniecībā bija piemērojamas

PSRS būvniecības normas; 2) vai apelācijas instances tiesa atbilstoši Kriminālprocesa likuma 128. panta otrās daļas prasībām ir izvērtējusi ziņas par faktiem: a) noskaidrojot /pers. A/ veicamos pienākumus; b) noskaidrojot citu būvniecības dalībnieku nodarījumu ietekmi un jūmta konstrukciju nogrūvumu; 3) vai /pers. A/ nodarījums veido noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību.

[23.1] Apelācijas instances tiesa argumentēti atzinusi, ka nodarījuma izdarīšanas laikā būvniecības nozarē bija piemērojamas PSRS celtniecības normas un noteikumi (SNiP).

Tiesa ņēmusi vērā Ministru kabineta 1997. gada 23. decembra noteikumu Nr. 451 „Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 203-97 „Betona un dzelzsbetona konstrukciju projektēšanas normas”” (turpmāk – noteikumi Nr. 451) un Ministru kabineta 1998. gada 21. aprīļa noteikumu Nr. 139 „Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 205-97 „Mūra un stiegrota mūra konstrukciju projektēšanas normas”” (turpmāk – noteikumi Nr. 139) prasības, kā arī judikatūrā pausto atziņu, ka Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas būvniecības nozarē pārejas periodā no PSRS būvnormatīvu sistēmas uz Latvijas būvnormatīvu (LBN) sistēmu bija piemērojami SNiP II-23-81 un SNiP 2.01.07-85 noteikumi (sk. *Senāta 2017. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. SKA-1104/2017*, [ECLI:LV:AT:2017:1221.A420305714.2.S](#) 7. punktu).

Senāts minētajā spriedumā norādījis, ka saskaņā ar noteikumu Nr. 451 1. un 2. punktu ir apstiprināts Latvijas būvnormatīvs LBN 203-97 „Betona un dzelzsbetona konstrukciju projektēšanas normas” un noteikts, ka ar 1998. gada 1. maiju Latvijas teritorijā netiek piemērotas bijušās PSRS celtniecības normas un noteikumi SNiP 2.03.01-84 „Betona un dzelzsbetona konstrukcijas. Projektēšanas normas”. Savukārt noteikumu Nr. 451 5. punktā noteikts, ka līdz Latvijas būvnormatīva LBN 004 „Slodzes un iedarbes. Projektēšanas pamatprincipi” apstiprināšanai slodžu un iedarbību lielumus, drošuma un slodžu kombināciju koeficientus nosaka saskaņā ar SNiP 2.01.07-85 prasībām.

No minētā izriet, ka Ministru kabinets ir noregulējis jautājumu par piemērojamiem noteikumiem attiecībā uz slodzēm laikā, kamēr Latvijas būvnormatīvi vēl nebija pieņemti (sk. *Senāta 2017. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. SKA-1104/2017*, [ECLI:LV:AT:2017:1221.A420305714.2.S](#) 7. punktu).

Tāpat Senāts norādījis, ka minētā tiesību norma nav aplūkojama šauri. Proti, tā vispārīgi noteic piemērojamos noteikumus attiecībā uz slodžu aprēķinu laikā, kamēr nav apstiprināti attiecīgi Latvijas būvnormatīvi. Arī citos noteikumos ir ietverta šāda norma, norādot uz minēto SNiP piemērojamību (noteikumu Nr. 139 4. punkts, 1999. gada 13. aprīļa noteikumu Nr. 140, ar kuriem apstiprināti Latvijas būvnormatīvi LBN 206-99 „Koka konstrukciju projektēšanas normas”, 4. punkts). Minēto Ministru kabineta noteikumu spēkā esības laikā (zaudēja spēku 2015. gada 1. jūnijā) Latvijas būvnormatīvs par slodzēm netika apstiprināts. Līdz ar to šajā laikā bija piemērojami SNiP 2.01.07-85.

Saskaņā ar noteikumu Nr. 139 1. un 2. punktu apstiprināts Latvijas būvnormatīvs LBN 205-97 „Mūra un stiegrota mūra konstrukciju projektēšanas normas” un noteikts, ka ar 1998. gada 1. maiju Latvijas Republikas teritorijā netiek piemērotas bijušās PSRS celtniecības normas un noteikumi SNiP II-22-81 „Mūra un stiegrota mūra konstrukcijas. Projektēšanas normas”. Savukārt 5. punktā paredzēts, ka līdz Latvijas būvnormatīva LBN 204 „Tērauda konstrukciju projektēšanas normas” apstiprināšanai metāla ieliekamo detaļu aprēķini jāveic saskaņā ar SNiP II-23-81 „Tērauda konstrukcijas. Projektēšanas normas”.

Turklāt Senāts norādījis, ka normā ietvertā norāde uz metāla ieliekamo detaļu ir attiecināma arī uz metāla konstrukcijām, tai skaitā kopnēm. Normā ietvertā norāde ir paskaidrojoša, normai norādot, kuru jautājumu noskaidrošanai minēto noteikumu sakarā ir būtiska konkrēto SNiP piemērošana.

Tādējādi kasācijas sūdzības iesniedzēji ir pauduši subjektīvo viedokli par iepriekš minēto noteikumu piemērošanu, kas ir pretrunā ar tiesību normās noteikto un Senāta judikatūrā sniegto skaidrojumu par PSRS būvnormatīvu sistēmas piemērošanu.

Senāts atzīst, ka SNiP publikā nepieejamība latviešu valodā nevar būt par šķērslī personai pienācīgi veikt savus profesionālos pienākumus.

Būvprojekta paskaidrojuma rakstā /pers. A/ atsaucās uz SNiP. Tas liecina par to, ka minētie noteikumi ir bijuši apsūdzētā /pers. A/ rīcībā un viņam bija zināms to saturs.

[23.2] Senāts konstatē, ka apsūdzētais /pers. A/ un viņa aizstāvis kasācijas sūdzībās ir atkārtējuši apelācijas sūdzību argumentus, kurus apelācijas instances tiesa ir izvērtējusi un motivēti noraidījusi. Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka nodarījumā ir konstatējamas visas Krimināllikuma 239. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī) un 123. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes, un apsūdzētā vainīgums izdarītajā noziedzīgajā nodarījumā ir pierādīts ārpus saprātīgām šaubām.

Senāts jau iepriekš piekritis tiesību zinātnieku paustajai atzīņai, ka ziņu izvērtēšana kopsakarā nozīmē, ka, lai arī ticamība ir katram individuālam pierādījumam piemēroša pazīme, tomēr to noteikt var, tikai skatot attiecīgo pierādījumu vienotā sistēmā ar citiem pierādījumiem un vērtējot, kā veidojas to savstarpējās sakarības (sk. *Senāta 2022. gada 20. janvāra lēmuma lietā Nr. SKK-22/2022*, [ECLI:LV:AT:2022:0120.11380033718.4.L](#) 6.2. punktu).

Senāts atzīst, ka apsūdzētā /pers. A/ kasācijas sūdzības argumenti faktiski pauž sūdzības iesniedzēja neapmierinātību ar tiem secinājumiem, kādus izdarījuši apelācijas instances tiesa, izvērtējot lietā iegūtos pierādījumus, un vērsti uz to, lai panāktu apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanu nevis juridisku, bet faktisku iemeslu dēļ, kas ir pretrunā ar Kriminālprocesa likuma 569. panta pirmo daļu.

Apelācijas instances tiesa, noskaidrojot būvkonstrukciju daļas autora pienākumus, ņēmusi vērā starp SIA /Nosaukums B/ un SIA /Nosaukums A/ noslēgto līgumu, ar kuru /pers. A/ apņēmis veikt darbu būvkonstrukciju daļu projekta dokumentācijas izstrādē un normatīvajos aktos noteikto, proti, Vispārīgo būvnoteikumu 79. punkta un Būvniecības likuma 26. panta otrās daļas prasības.

Lai arī apsūdzētais /pers. A/ neizstrādāja tehniskā projekta detalizāciju, bet to veica SIA /Nosaukums F/, apelācijas instances tiesa norādījusi, ka atbilstoši Vispārīgo būvnoteikumu 79. punkta prasībām, ja detalizētie rasējumi izstrādāti būvdarbu gaitā, tie saskaņojami ar būvprojekta autoru. Pienākums saskaņot izmaiņas būvprojektā ar tā autoru izriet arī no Būvniecības likuma 26. panta otrās daļas.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka /pers. A/ parakstīja SIA /Nosaukums F/ izstrādātos kopņu detalizācijas rasējumus, tādējādi piekritot izstrādātajai kopņu detalizācijai un akceptējot konstrukciju izgatavošanu un montāžu atbilstoši detalizācijai.

Atspēkojot apsūdzētā /pers. A/ argumentu, ka ar viņu projekta detalizācija nav saskaņota, tiesa atbilstoši Kriminālprocesa likuma 128. panta otrās daļas prasībām vērtējusi: 1) rokraksta ekspertīzes eksperta atzinumu, no kura izriet, ka ierakstus „Saskaņojas /pers. A/” KMD stadijas SIA /Nosaukums F/ būvprojekta tehniskā projekta titullapā un „Saskaņots /pers. A/ 22.08.2011” KMD stadijas SIA /Nosaukums F/ būvprojekta tehniskā projekta titullapā ir izpildījis /pers. A/; 2) liecinieces /pers. MP/ liecības, ka jautājumus par kopņu detalizāciju un skrūvju stiprību saskaņojusi ar /pers. A/.

Senāts atzīst par nepamatotu kasācijas sūdzības argumentu, ka būvniecības dalībnieku tiesības un pienākumus noteica vienīgi starp SIA /Nosaukums B/ un SIA /Nosaukums A/ noslēgtais līgums (turpmāk – līgums). Šāds apgalvojums ir pretrunā ar Būvniecības likuma 2. pantu. Atbilstoši minētā panta pirmajai daļai šis likums nosaka būvniecības dalībnieku savstarpējās attiecības, kā arī viņu tiesības un pienākumus būvniecības procesā un atbildību par būvniecības rezultātā tapušās būves atbilstību tās uzdevumam [...]. Savukārt panta trešā daļa noteic, ka būvniecību regulē šis likums, Civillikums, citi likumi un normatīvie akti, kā arī Latvijai saistoši starptautiskie līgumi.

Tādējādi apsūdzētajam /pers. A/, apņemoties veikt būvkonstrukciju daļas autora pienākumus, vienlaikus vajadzēja ievērot normatīvo tiesību aktu prasības, kas noteic viņa pienākumus būvniecības procesā.

Apelācijas instances tiesa norādījusi, ka atbilstoši līguma 3.1. punktam /pers. A/ bija pienākums celtniecības procesā veikt būvkonstrukciju daļu autoruzraudzību saskaņā ar Latvijas būvnormatīvu LBN 304-03 „Būvdarbu autoruzraudzības noteikumi”. Minētā būvnormatīva 3. punkts noteic, ka

autoruzraudzības mērķis ir nodrošināt būvprojekta autora tiesības īstenot būvprojekta autentisku realizāciju dabā, nepieļaujot būvniecības dalībnieku patvaļīgas atkāpes no akceptētā būvprojekta, kā arī saistošo normatīvo aktu un standartu pārkāpumus būvdarbu gaitā.

Tāpat tiesa norādījusi, ka no 2011. gada 28. februāra nozīmīgo konstrukciju pieņemšanas akta Nr. 9-2, kuru /pers. A/ parakstījis kā autoruzraugs un apliecinājis, ka darbi veikti atbilstoši būvprojektam, būvnormatīviem un standartiem, kā arī no liecinieku /pers. LP/, /pers. LR/ liecībām izriet, ka /pers. A/ līdz pat ēkas nobrukšanai veicis būvkonstrukciju autoruzraudzību.

Apelācijas instances tiesa ar pierādījumiem pamatojusi atzinumu, ka /pers. A/ nepienācīgi pildīja savus pienākumus gan konstrukciju projektēšanas stadijā, gan veicot būvkonstrukciju būvniecības procesa autoruzraudzību.

Tiesā norādījusi, ka kompleksās būvniecības ekspertīzes ekspertu atzinumā secināts, ka junta nogrūvums saistīts ar būtisku kļūdu tērauda kopņu MK-1 konstruktīvajā risinājumā. Tāpat vairākkārtēji mainot slodzes uz pārseguma paneļiem un mainot kopņu apakšējā savienojuma mezgla risinājumu, proti, fāsonlapu izmērus, skrūvju atrašanās vietas, bija nepieciešams veikt atkārtotu šī mezgla konstruktīvo pārēķinu. Liecinieks /pers. LP/ liecināja, ka līdzis /pers. A/ veikt būvkonstrukcijas nestspējas pārēķinu saistībā ar labiekārtošanas darbu uzsākšanu un novērotiem izvirzījumiem konsolēs, bet no /pers. A/ un viņa pārstāvja /pers. LR/ saņemts atbildi, ka slodžu pārbaude veikta un kopņu nestspēja projektēta ar lielu slodzes rezervi. Savukārt liecinieks /pers. LR/ liecināja, ka, pārbaudot slodzi virs junta, noskaidrojās, ka pārslodze ir 25 kg uz 1 m². Šo informāciju nodevis /pers. A/, kurš norādījis, ka šāda slodze ir pieļaujama.

Senātam nav pamata apšaubīt apelācijas instances tiesas secinājumus šajā daļā, kas veikts atbilstoši Kriminālprocesa likuma 128. panta otrās daļas prasībām.

Apelācijas instances tiesa spriedumā nav izvērtējusi citu būvniecības dalībnieku nodarījumu ietekmi un junta konstrukciju nogrūvumu, jo nepamatoti atzina par junta nobrukuma cēloni tikai kļūdas kopnes projektēšanā. Senāts norāda, ka apelācijas instances tiesai, atkārtoti izskatot lietu, jāievēro lēmuma 15. punktā norādītie argumenti, kuri izklāstīti, sniedzot atbildi, vai citu būvniecības dalībnieku nodarījumi ir radījuši jaunu cēloņsakarības ķēdi.

[23.3] Nav pamatots apsūdzēt /pers. A/ un viņa aizstāvja kasācijas sūdzību arguments, ka apelācijas instances tiesa ir nepareizi noteikusi noziedzīgo nodarījumu izdarīšanas laiku, jo tirdzniecības centra sabrukuso konstrukciju projektēšana un izbūve veikta laika posmā no 2009. līdz 2011. gadam.

Likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 19. pantā norādīts, ka personas, kuras izdarījušas Krimināllikumā paredzētus atsevišķus noziedzīgus nodarījumus (arī turpinātus un ilgstošus noziedzīgus nodarījumus), kas uzsākti līdz Krimināllikuma spēkā stāšanās brīdim, bet pabeigti vai pārtraukti pēc tā, saucamas pie kriminālatbildības un sodāmas saskaņā ar Krimināllikuma attiecīgo pantu.

No apelācijas instances tiesas spriedumā sniegtā pierādīto noziedzīgo nodarījumu apraksta izriet, ka /pers. A/ no 2009. gada 6. augusta līdz 2013. gada 21. novembrim kā būvkonstrukciju daļas vadītājs (autors) un būvkonstrukciju daļas autoruzraugs nevērtīgi pildīja savus pienākumus. /pers. A/ 2013. gada 5. novembrī, saņemot no atbildīgā darbu vadītāja lūgumu pārbaudīt kopnes nestspēju sakarā ar labiekārtošanās darbu uzsākšanu, līdz junta nogrūvumam atkārtotus kopnes aprēķinus neveica.

Tādējādi piemērojama tā Krimināllikuma panta redakcija, kas bija spēkā brīdī, kad apsūdzētais /pers. A/, nepārliecinājies par izprojektētās un uzstādītās kopnes drošumu, pieļāva pēdējo bezdarbību, tas ir, piemērojama Krimināllikuma 239. panta otrā daļa likuma redakcijā no 2013. gada 1. aprīļa līdz 2014. gada 28. oktobrim.

Apelācijas instances tiesa motivēti noraidījusi aizstāvības argumentus par to, ka /pers. A/ nodarījums neveido noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību, norādot, ka Krimināllikuma 239. pants ir plašāka satura norma salīdzinājumā ar Krimināllikuma 123. pantu, kas paredz atbildību tikai par kaitīgajām sekām – personas nonāvēšana aiz neuzmanības, bet Krimināllikuma 239. panta objektīvā puse ietver arī darbību vai bezdarbību, ar kuru pārkāpti būvniecības noteikumi, un aptver vairāku interešu apdraudējumu.

Turklāt Krimināllikuma 239. panta pirmā daļa (likuma redakcijā no 2013. gada 1. aprīļa līdz 2014. gada 28. oktobrim) paredzēja kriminālatbildību par celtņu, tiltu, ceļu pārvadu un citu būvju celtniecības normu pārkāpšanu, ja tā rezultātā sabrukusi būve vai tās daļa, bet panta otrā daļa paredzēja kriminālatbildību par tādām pašām darbībām, ja tās izraisījušas smagas sekas.

Atbilstoši likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 24. pantā noteiktajam par smagām sekām cita starpā atzīstama cilvēka nāve, līdz ar to Krimināllikuma 239. panta otrajā daļā norādītās smagās sekas aptvēra tikai viena cilvēka nāvi.

2014. gada 25. septembrī izdarīti grozījumi Krimināllikumā, ar kuriem papildinātas vairākas krimināltiesību normas, paredzot salikta sastāva noziedzīgos nodarījumus kvalificējošu apstākli – divu vai vairāku cilvēku nāve –, tai skaitā papildinot Krimināllikuma 239. pantu ar ceturto daļu.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka līdz minētajiem grozījumiem Krimināllikuma 239. pantā norādītās smagās sekas neaptvēra vairāku personu nāvi. Tādējādi piemērojot Krimināllikuma normas, ir ņemams vērā no krimināltiesību taisnīguma pamatprincipa izrietošs noteikums – ja kaut viena šaurākā satura noziedzīga nodarījuma sastāva pazīme neiekļaujas plašāka sastāva pazīnju skaitā, tad veidojas noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība.

Turklāt, izvērtējusi norādīto Krimināllikuma pantu daļu sankcijas, apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī Krimināllikuma 239. panta otrās daļas sankcijā paredzētā soda maksimālā robeža bija brīvības atņemšana uz laiku līdz četriem gadiem, bet Krimināllikuma 123. panta otrās daļas sankcijā – brīvības atņemšana uz laiku līdz pieciem gadiem.

Tādējādi apelācijas instances tiesa atzinusi, ka Krimināllikuma 123. panta otrajā daļā (tas ir, ir šaurāka satura normā) ir bargāka sankcija salīdzinājumā ar Krimināllikuma 239. panta otrajā daļā paredzēto (tas ir, plašāka satura normu).

Apelācijas instances tiesa pievienojās krimināltiesību teorijā paustajam viedoklim, ka tajos gadījumos, kad šaurāka satura normas sankcija ir bargāka salīdzinājumā ar plašāka satura normas sankciju, veidojas noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība (sk. *Krastiņš U. Normu konkurence un noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība. Tiesību efektivitāte postmodernā sabiedrībā. Latvijas Universitātes 73. zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2015, 183. lpp.*).

[24] Mirušās apsūdzētās /pers. BH/ aizstāve I. Timermane kasācijas sūdzībā norādījusi, ka tiesa atstājusi bez ievērības pieteikumu par mirušās apsūdzētās /pers. BH/ rehabilitāciju un spriedumā nav paudusi atzinumu par /pers. BH/ atzīšanu par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 319. panta trešās daļas.

Senāts atzīst, ka mirušās apsūdzētās /pers. BH/ aizstāves I. Timermanes kasācijas sūdzība ir noraidāma, bet apelācijas instances tiesas spriedums daļā par apelācijas tiesvedības izbeigšanu atstājams negrozīts.

Apelācijas instances tiesa konstatēja, ka ar Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2020. gada 18. februāra spriedumu apsūdzētā /pers. BH/ atzīta par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 319. panta trešās daļas un attaisnota.

Par minēto pirmās instances tiesas spriedumu prokurors iesniedza apelācijas protestu un cietušie (norādīti apelācijas instances tiesas sprieduma 5., 6., 7., 10., 12. un 13. punktā) – apelācijas sūdzības, lūdzot atcelt pirmās instances tiesas spriedumu šajā daļā un atzīt /pers. BH/ par vainīgu Krimināllikuma 319. panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā.

Atbilstoši Vienotās migrācijas informācijas sistēmas datiem /pers. BH/ mirusi 2021. gada /datums/.

Mirušās apsūdzētās /pers. BH/ aizstāve I. Timermane iesniedza pieteikumu par mirušās apsūdzētās /pers. BH/ rehabilitāciju.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka apelācijas tiesvedība sakarā ar iesniegto apelācijas protestu un cietušo apelācijas sūdzībām ir izbeidzama un nav ļaujams jautājums par /pers. BH/ rehabilitāciju šādu apstākļu dēļ.

Judikatūrā jau ir atzīts, ka gadījumā, ja apsūdzētais miris pēc attaisnojoša apelācijas instances tiesas sprieduma pasludināšanas, lietas izskatīšanas turpināšanai pret mirušo apsūdzēto kasācijas instances tiesā nav tiesiska pamata un kasācijas tiesvedība lietā ir izbeidzama (sk. *Senāta 2021. gada 14. decembra lēmuma lietā Nr. SKK-112/2021, ECLI:LV:AT:2021:1214.11200010214.8.L, 7. punktu*).

Senāts norāda, ka minētā atziņa ir attiecināma arī uz lietas izskatīšanu apelācijas instances tiesā gadījumā, ja apsūdzētā ir mirusi pēc attaisnojoša pirmās instances tiesas sprieduma pasludināšanas. Tāpēc nav tiesiska pamata izskatīt prokurora apelācijas protestu un cietušo apelācijas sūdzības šajā daļā.

Senāts vērš uzmanību, ka persona tiek rehabilitēta gadījumā, ja tā tiek atzīta par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā. Savukārt personu nereabilitējošie gadījumi ir norādīti Kriminālprocesa likuma 380. pantā.

Ievērojot minēto, apelācijas instances tiesai nebija pamata lemt jautājumu par apsūdzētās /pers. BH/ rehabilitāciju.

[25] Senāts atzīst, ka ir noraidāmi apsūdzētā /pers. A/, mirušās apsūdzētās /pers. BH/ aizstāves I. Timermanes un prokurora argumenti par apelācijas instances tiesas 2023. gada 24. janvāra blakus lēmumu atcelšanu.

Apelācijas instances tiesa ir pamatojusi, kāpēc ir atcelams pirmās instances tiesas blakus lēmums par Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokuroriem.

Apelācijas instances tiesa norādījusi, ka Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesa: 1) pretēji Kriminālprocesa likuma 17. pantā nostiprinātajam procesuālo funkciju nodalīšanas principam nepamatoti konstatējusi Kriminālprocesa likuma 405. panta pārkāpumu. Prokuroram ir ekskluzīva funkcija lemt, vai persona ir saucama pie kriminālatbildības, un, ja ir saucama, tad par kāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanu; 2) nav pamatojusi ar pierādījumiem atzinumu par SIA /Nosaukums F/ amatpersonu un darbinieku iespējamo pretlikumīgo rīcību un nav ņēmusi vērā, ka minētie apstākļi tika izmeklēti citā kriminālprocesā; 3) nav pamatojusi, kādas procesuālās normas prokurori pārkāpuši tiesas debatēs, atsaucoties uz eksperta liecībām; 4) nav pamatojusi ar konkrētiem pierādījumiem savu secinājumu, ka SIA /Nosaukums F/ amatpersonu un darbinieku darbībās, iespējams, konstatējams Krimināllikuma 177. pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāvs.

Senātam nav pamata apšaubīt apelācijas instances tiesas spriedumu daļā par Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas blakus lēmuma atcelšanu. Apelācijas instances tiesa ir vērtējusi blakus lēmumā norādīto pamatojumu, atzinusi to par vispārīgu un nekonkrētu, kā arī ar Kriminālprocesa likuma normu pamatojusi atziņu, ka kriminālprocesā procesuālās funkcijas ir nodalāmas.

Vienlaikus apelācijas instances tiesa pieņēma jaunus blakus lēmumus – proti, par kriminālprocesu Nr. 11511002713 veikšu amatpersonu rīcību, par iztiesāšanas laikā iegūtajām ziņām par iespējamo dokumentu viltšanu, par pirmās instances tiesas tiesnešu pieļautajiem Kriminālprocesa likuma 501. panta un 512. panta otrās daļas 3. punkta prasībām (likuma redakcijā līdz 2020. gada 31. decembrim) pārkāpumiem un par zvērīnātas advokātes J. Tverjanovičas-Bores paviršu attieksmi pret pienākumu pildīšanu, pārstāvēt cietušo /pers. BG/.

Senāts norāda, ka atbilstoši Kriminālprocesa likuma 533. panta pirmajai daļai tiesa reizē ar galīgo nolēmumu var pieņemt blakus lēmumu, kurā kompetentai institūcijai vai amatpersonai norāda uz krimināllietā konstatētajiem tiesību normu pārkāpumiem, to cēloņiem un veicinošiem apstākļiem un pieprasa tos novērst.

No minētā secināms, ka blakus lēmums neskar lietas būtību un ir vērst uz to, lai kompetenta institūcija novērstu iespējamus pārkāpumus un tos cēloņus, kurus tiesa ir konstatējusi lietas izskatīšanā. Tādējādi tiesa blakus lēmumu var pieņemt jebkurā tiesu instancē pēc savas iniciatīvas, un tiesai nav saistošs procesā iesaistītās personas viedoklis par šo jautājumu. Turklāt nav izšķirošas nozīmes, vai par šo jautājumu ir vai nav iesniegts prokurora apelācijas protests vai apsūdzētā apelācijas sūdzība.

Apelācijas instances tiesa blakus lēmumā, ar kuru Rīgas tiesas apgabala prokuratūras virsprokuroram norādīts uz kriminālprocesu veikšu amatpersonu rīcību, minējusi šādus argumentus: 1) daļa no krimināllietai pievienotajiem lietiskajiem pierādījumiem netika izmantota pierādīšanā; 2) detalizēts lietisko pierādījumu un dokumentu saraksts iesniegts tiesas izmeklēšanā pirmās instances tiesā; 3) kriminālprocesā apkopotie materiāli dažviet atkārtojas; 4) krimināllietas materiālos ir dokumenti, kas nav tulkoti valsts valodā; 5) Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta darbinieki nepamatoti atzīti par cietušajiem kriminālprocesā; 6) prokurori neizpildīja tiesas uzlikto pienākumu norādīt pierādījumus par katru apsūdzēto atsevišķi; 7) lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai ir norādīti vairāki protokoli par izmeklēšanas darbību veikšanu, kuri nav attiecināmi uz pierādīšanas priekšmetā ietilpstošajiem apstākļiem.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa 2023. gada 24. janvāra blakus lēmumā nepamatoti norādījusi, ka kriminālprocesu veikušās amatpersonas kļūdaini atzina par cietušajiem Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta darbiniekus un bojāgājušo darbinieku tuviniekus (kopā divdesmit personas).

Izvērtējot apelācijas instances tiesas sprieduma pamatotību, Senāts lēmuma 17.2.1 punktā jau ir norādījis, ka apelācijas instances tiesa nav pamatojusi, kāpēc Krimināllikuma 239. pantā paredzētās smagās sekas neaptver arī glābšanas pasākumā piedalījušos personu dzīvības un veselības apdraudējumu.

Celtniecības noteikumu pārkāpums izraisīja obligātu nepieciešamību veikt glābšanas darbu pasākumus sakarā ar personu dzīvības un veselības apdraudējuma novēršanu. Tādējādi notikuma vietā glābēju ierašanās un nepieciešamība veikt profesionālos pienākumus ir cēloniskā sakarā ar tās personas prettiesisko rīcību, kura pārkāpusi celtniecības noteikumus.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka kriminālprocesu veikušās amatpersonas ir ievērojušas Kriminālprocesa likuma 95. panta prasības, atzīstot par cietušajiem Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta darbiniekus un bojāgājušo darbinieku tuviniekus.

Senāts vērš uzmanību, ka tiesai rūpīgi jāvērtē, vai katrā gadījumā, kad tiek konstatēts iespējamais Kriminālprocesa likuma pārkāpums, ir jāpieņem blakus lēmums. Pārsteidzīgi ir nepamatoti ir pieņemt lēmumu par atšķirīgu viedokli par Krimināllikuma normas piemērošanu. Šādos gadījumos ir jāatturas no blakus lēmumu pieņemšanas.

Vienlaikus Senāts atzīst, ka pārējā daļā blakus lēmums atstājams spēkā, jo apelācijas instances tiesa konstatēja apstākļus, kas nelietderīgi apgrūtināja kriminālprocesa ātrāku virzību, un par šiem pārkāpumiem informēja Rīgas tiesas apgabala prokuratūras virsprokuroru.

Tāpat Senāts atzīst, ka pretēji prokurora norādei apelācijas tiesa, pieņemot blakus lēmumu par iespējamo dokumentu viltšanu, ievērojusi Kriminālprocesa likuma 371. panta piekto daļu.

Kriminālprocesa likuma 371. panta piektā daļa noteic, ka tiesnesis vai tiesa pieteikumu, materiālus vai ziņas, kas iegūtas iztiesāšanā, bez izlemšanas nosūta izmeklēšanas iestādei vai – likumā noteiktajos gadījumos – prokuratūrai.

Lai arī no lietas izriet, ka materiāls par dokumentu viltšanu un to izmantošanu tika izdalīts atsevišķā lietvedībā un tajā pieņemts prokurora priekšraksts par /pers. LS/ nosakāmo sodu pēc Krimināllikuma 275. panta otrās daļas, apelācijas instances tiesa norādīja konkrētas ziņas par faktiem par to, ka dokumentos ir viltots /pers. MR/ paraksts un to, iespējams, ir izdarījis vēl cita persona.

Prokurors kasācijas protestā nav pamatojis, kādu Kriminālprocesa likuma pārkāpumu apelācijas instances tiesa pieļāvusi, rīkojoties atbilstoši

Kriminālprocesa likuma 371. panta piektās daļas prasībām.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas 2023. gada 24. janvāra blakus lēmumi par pirmās instances tiesas pieļautajiem Kriminālprocesa likuma pārkāpumiem un zvērīnātas advokātes J. Tverjanovičas-Bores rīcību atstājami negrozīti.

Apelācijas instances tiesa pamatoti konstatējusi, ka pirmās instances tiesa nav pārbaudījusi personu pirmstiesas kriminālprocesā sniegtās liecības atbilstoši Kriminālprocesa likuma 501. pantam un pretēji Kriminālprocesa likuma 512. panta otrās daļas 3. punkta prasībām (likuma redakcijā līdz 2020. gada 31. decembrim) spriedumā nav sniegusi visu pierādījumu atspoguļojumu /pers. A/ apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas un 123. panta otrās daļas, aprobežojoties ar to uzskaitījumu. Apelācijas instances tiesa vēlējās pievērst Rīgas pilsētas tiesas priekšsēdētāja uzmanību minētajiem Kriminālprocesa likuma pārkāpumiem, lai turpmāk šādi pārkāpumi netiktu pieļauti.

Tāpat apelācijas instances tiesa pamatoti informēja Latvijas Zvērinātu advokātu padomi par advokātes J. Tverjanovičas-Bores paviņu attieksmi pret pienākumu pildīšanu.

Apelācijas instances tiesa norādījusi, ka tiesībām uz atbildību par morālu kaitējumu ir personisks raksturs, kas izbeidzas ar šīs personas nāvi un uz cietušās personas mantiniekiem nepāriet. Tiesa konstatēja, ka cietušais /pers. BG/ miris 2022. gada /datums/, tādējādi pēc tam advokāte kā cietušā pārstāve nebija tiesīga lūgt apmierināt cietušā kompensācijas pieteikumu par morālo kaitējumu.

[26] Kriminālprocesa likuma 588. panta 3.¹ daļa noteic: ja kasācijas instances tiesa pieņem šā likuma 587. panta pirmās daļas 2. punktā paredzēto lēmumu, tā izlemj jautājumu arī par drošības līdzekli.

[26.1] Apsūdzētajam /pers. A/ lietā piemērots drošības līdzeklis – uzturēšanās noteiktā vietā – un papildu drošības līdzeklis – aizliegums izbraukt no valsts. Ar pirmās instances tiesas un apelācijas instances tiesas spriedumiem /pers. A/ piemērotie drošības līdzekļi atstāti negrozīti.

Senāts atzīst, ka /pers. A/ piemērotie drošības līdzekļi izskatāmajā lietā atzīstami par samērīgiem, un to piemērošanas turpināšana nepamatoti neierobežos apsūdzētā /pers. A/ pamattiesības.

[26.2] Apsūdzētajam /pers. BI/ lietā piemērots drošības līdzeklis – uzturēšanās noteiktā vietā – un papildu drošības līdzeklis – aizliegums izbraukt no valsts. Pirmās instances tiesa, taisot /pers. BI/ attaisnojošu spriedumu, piemērotos drošības līdzekļus atcēlusi. Apelācijas instances tiesa šajā daļā pirmās instances tiesas spriedumu atstājusi negrozītu.

Senāts atzīst, ka šajā kriminālprocesa stadijā nav tiesiska pamata piemērot drošības līdzekli apsūdzētajam /pers. BI/.

[26.3] Apsūdzētajam /pers. BK/ lietā piemērots drošības līdzeklis – uzturēšanās noteiktā vietā – un papildu drošības līdzekļi – aizliegums tuvoties noteiktām personām un aizliegums izbraukt no valsts. Pirmās instances tiesa, taisot /pers. BK/ attaisnojošu spriedumu, piemērotos drošības līdzekļus atcēlusi. Apelācijas instances tiesa šajā daļā pirmās instances tiesas spriedumu atstājusi negrozītu.

Senāts atzīst, ka šajā kriminālprocesa stadijā nav tiesiska pamata piemērot drošības līdzekli apsūdzētajam /pers. BK/.

[26.4] Apsūdzētajam /pers. BL/ lietā piemērots drošības līdzeklis – uzturēšanās noteiktā vietā – un papildu drošības līdzekļi – aizliegums tuvoties noteiktām personām un aizliegums izbraukt no valsts. Pirmās instances tiesa, taisot /pers. BL/ attaisnojošu spriedumu, piemērotos drošības līdzekļus atcēlusi. Apelācijas instances tiesa šajā daļā pirmās instances tiesas spriedumu atstājusi negrozītu.

Senāts atzīst, ka šajā kriminālprocesa stadijā nav tiesiska pamata piemērot drošības līdzekli apsūdzētajam /pers. BL/.

[26.5] Apsūdzētajam /pers. BN/ lietā piemērots drošības līdzeklis – aizliegums izbraukt no valsts. Pirmās instances tiesa, taisot /pers. BN/ attaisnojošu spriedumu, piemēroto drošības līdzekli atcēlusi. Apelācijas instances tiesa šajā daļā pirmās instances tiesas spriedumu atstājusi negrozītu.

Senāts atzīst, ka šajā kriminālprocesa stadijā nav tiesiska pamata piemērot drošības līdzekli apsūdzētajam /pers. BN/.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. pantu un 587. panta pirmās daļas 2. punktu, Senāts

nolēma

atcelt Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 24. janvāra spriedumu daļā:

par /pers. A/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas (likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī) un 123. panta otrās daļas, par noteikto galīgo sodu saskaņā ar Krimināllikuma 50. panta pirmo un otro daļu;

par /pers. BI/ atzīšanu par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas (likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī) un 123. panta otrās daļas un attaisnošanu;

par /pers. BK/ atzīšanu par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas (likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī) un 123. panta otrās daļas un attaisnošanu;

par /pers. BL/ atzīšanu par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 239. panta otrās daļas (likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī) un 123. panta otrās daļas un attaisnošanu;

par /pers. BN/ atzīšanu par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 319. panta trešās daļas (likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī) un attaisnošanu;

par radītā kaitējuma kompensācijām;

par kriminālprocesa izbeigšanu daļā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskām personām SIA /Nosaukums D/ un SIA /Nosaukums C/;

par aresta atcelšanu /pers. BI/, /pers. BK/, /pers. BL/ mantai;

par procesuālo izdevumu segšanu no valsts līdzekļiem par apsūdzētajam /pers. BN/ nodrošināto juridisko palīdzību kriminālprocesā;

atceltajā daļā nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā;

pārējā daļā Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 24. janvāra spriedumu atstāt negrozītu;

apsūdzētajam /pers. A/ turpināt piemērot drošības līdzekļus – uzturēšanos noteiktā vietā un aizliegumu izbraukt no valsts;

atcelt Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 24. janvāra blakus lēmumu par kriminālprocesa veikušo amatpersonu rīcību daļā, ar kuru atzīts, ka Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta darbinieki un bojāgājušo darbinieku tuvinieki nepamatoti atzīti par cietušajiem kriminālprocesā, un šajā daļā blakus lēmumu izbeigt. Pārējā daļā blakus lēmumu atstāt negrozītu;

atstāt negrozītu Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 24. janvāra blakus lēmumu, kurā Rīgas tiesas apgabala prokuratūras virsprokuroram norādīts uz nepieciešamību izlemt jautājumu par kriminālprocesa uzsākšanu saistībā ar krimināllietas Nr. 11511002713 iztiesāšanas laikā iegūtajām ziņām par iespējamo dokumentu viltošanu;

atstāt negrozītu Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 24. janvāra blakus lēmumu, kurā Rīgas pilsētas tiesas priekšsēdētājam norādīts uz tiesas pieļautajiem

procesuālajiem pārkāpumiem;

atstāt negrozītu Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 24. janvāra blakus lēmumu, kurā Latvijas Zvērinātu advokātu padomei norādīts uz zvērinātas advokātes Jevgenijas Tverjanovičas-Bores rīcību, īstenojot cietušā /pers. BG/ pārstāvību kriminālprocesā Nr. 11511002713 apelācijas instances tiesā.

Lēmums nav pārsūdzams.

A. Uminskis

A. Freibergs

I. Radzeviča